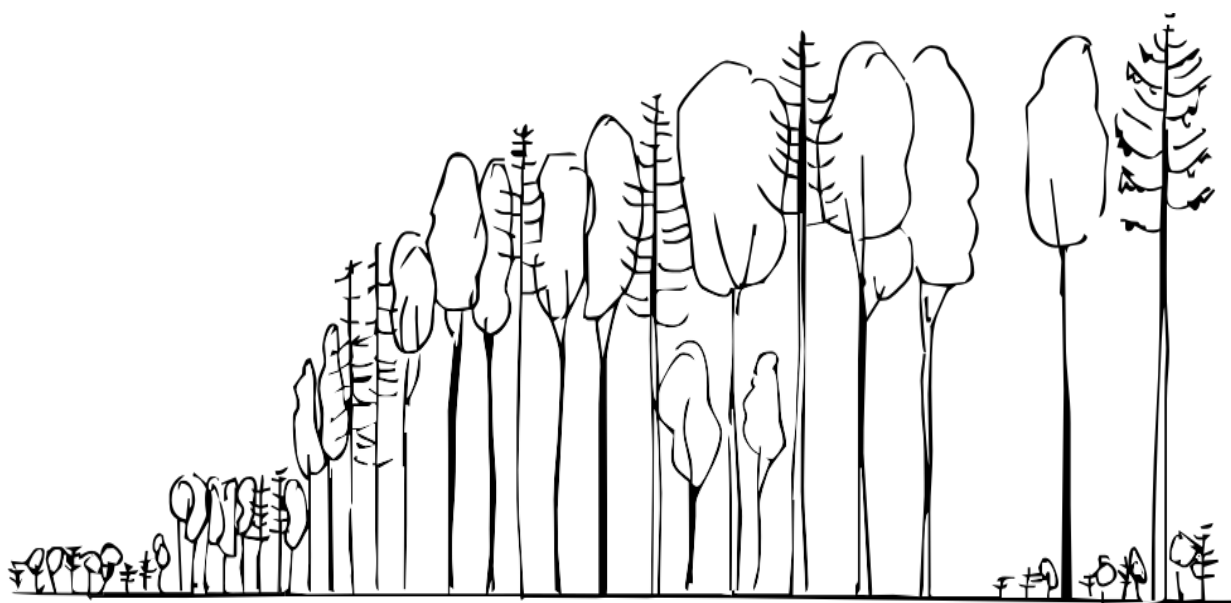

Gozd in gospodarjenje z njim

Priročnik za lastnike gozdov

Junij 2022

PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Gozd in gospodarjenje z njim - Priročnik za lastnike gozdov

Priročnik je nastal v okviru projekta: „Razvoj novih praks za upravljanje gozdnih posesti in krepitev vseh njegovih funkcij“, ki je sofinanciran iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, ukrep Sodelovanje. Organ upravljanja pristojen za izvajanje pomoči iz EKSRP je Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano, za vsebino priročnika je odgovorno podjetje Stritih d.o.o, Svetovanje za trajnostni razvoj, kot vodilni partner projekta.

Avtorji:

Jernej Stritih
Jurij Diaci
Tadej Kogovšek
Boštjan Grošelj

Uredila:

Alenka Volk

Tehnično urejanje:

Zdenka Žakelj

Partnerji projekta:

STRITIH, svetovanje za trajnostni razvoj, d.o.o.

Kmetija Volk, Suhorje

Šolski center Postojna, Višja strokovna šola

Kmetija Jernejevi, Slavinje

Kmetija Žustovi, Ostrožno Brdo

Kmetija Mahne, Tatre

Kmetija Morelj, proizvodnja in razvoj, d.o.o.

InnoRenew CoE

Izobraževanje, Tamara Urbančič s. p.

Društvo lastnikov gozdov Vrhe-Vremščica

PREDGOVOR

Ta priročnik je nastal v okviru projekta „Razvoj novih praks za upravljanje gozdnih posesti in krepitev vseh njegovih funkcij“. Cilj priročnika je na kratko in kolikor se da razumljivo predstaviti okvir gospodarjenja z gozdovi, osnove sonaravnega gojenja gozdov in orodja, ki so pri tem na voljo lastnikom gozdov Sloveniji. To naj bi lastnikom olajšalo razumevanje gozdnogospodarskih načrtov, izboljšalo komunikacijo s predstavniki Zavoda za gozdove in jim pomagalo pri gospodarjenju z njihovim gozdom, kar je bil glavni namen projekta.

Vsebinsko se priročnik naslanja na delo profesorja Dušana Mlinška „Sproščena tehnika gojenja gozdov“ iz leta 1968, ki predstavlja temelj sodobnega in sonaravnega gozdarstva v Sloveniji in na dela Jurija Diacija (Gozdna ekologija in nega: univerzitetni učbenik ter Gojenje gozdov: pragozdovi, sestoji, zvrsti, načrtovanje, izbrana poglavja). Temelji pa tudi na informacijah, ki jih objavlja Zavod za gozdove Slovenije kot javna gozdarska služba. Priročnik je bil pripravljen vzporedno z usposabljanjem lastnikov gozdov vključenih v projekt in temelji tudi na izkušnjah in ugotovitvah pridobljenih pri pripravi in izvedbi načrtov gozdnih posesti, ki so eden izmed glavnih rezultatov projekta.

Ta priročnik lahko uporabljajo lastniki gozdov na manjših kmetijskih gospodarstvih, kot tudi zainteresirani posamezniki oziroma organizacije, kot podporo za trajnostno upravljanje z gozdovi.

MINI SLOVARČEK

RAZVOJNE FAZE GOZDNIH SESTOJEV:

MLADJE - obsega mlade razvojne stopnje sestoja , razvija se pod krošnjami odraslih dreves

GOŠČA - obdobje intenzivnejše rasti, pospešenega priraščanja v višino

LETVENJAK – zgornja meja za letvenjak je pod 10 cm premera dreves

DROGOVNJAK – sestoj s srednjim premerom drevesa od 10 do 29 cm

DEBELJAK - sestoj s srednjim premerom drevesa 30cm in več

POMLAJENEC - sestoj v obnovi z mladjem

PANJEVEC – drevo, ki raste iz starega panja in ne iz semena

OBNOVITVENA SEČNJA - odpiranje in odstranitev delov sestoja, predvsem debeljaka

SVETLITVENO REDČENJE – z dovajanjem svetlobe omogočamo nasemenitev in vznik mlademu gozdu

PREBIRALNI GOZD – na majhni površini se prepletajo vse razvojne faze gozda, ne da bi se utesnjevale

OBŽETEV – odstranjevanje trav in zelišč pri negi mladja. Izvaja se okoli sadik v obliki lijaka

SESTOJ – označuje del gozda, ki se po določenih gozdnogospodarskih značilnostih razlikuje od ostalih delov gozda. Gozdni sestoj je najmanjša operativna enota, s katero je možno samostojno gospodariti.

ODKAZILO - izbira drevja za posek

POSESTNI NAČRT - je sinteza gospodarskega, gojitvenega in pravilnega načrta za posamezno gozdno posest, se pravi tudi po posameznih parcelah

Kazalo vsebine

PREGOVOR.....	3
MINI SLOVARČEK.....	4
1 POMEN IN FUNKCIJE GOZDA	6
2 GOZD KOT EKOSISTEM.....	10
2.1 Kaj je gozdni ekosistem	10
2.2 Kroženje snovi v gozdu in pretok energije	10
2.3 Plodnost gozda	12
2.4 Naravne nesreče v gozdu	14
2.5 Mikroklima in vrzeli	15
2.6 Razvoj gozda.....	15
3 GOSPODARJENJE Z GOZDOM	21
3.1 Upravljanje z gozdovi	21
3.2 Gozdnogojitveno načrtovanje	24
3.2.1 Dolgoročni gojitveni cilji	24
3.2.2 Kratkoročni gojitveni cilj.....	26
3.2.3 Proces priprave gozdnogojitvenega načrtovanja	26
3.3 Pridobivanje podatkov o gozdovih	27
3.3.1 Zemljiška knjiga	28
3.3.2 Prostorski portal Geodetske uprave RS.....	31
3.3.3 Pregledovalnik Zavoda za gozdove Slovenije	33
4 NEGA GOZDA	38
4.1 Nega mladja.....	39
4.2 Nega gošče	40
4.3 Izbiralno redčenje.....	41
4.4 Svetlitveno redčenje.....	44
4.5 Tehnike gojenja gozdov.....	46
4.5.1 Prebiralno gojenje gozdov.....	47
4.5.2 Skupinsko postopno gojenje gozdov	49
4.5.3 Panjevec	50
4.5.4 Premena panjevca.....	50
4.5.5 Sproščena tehnika gojenja gozdov	51
5 LITERATURA	52
6 PRILOGE.....	53
Priloga 1: Ekološke in gojitvene značilnosti izbranih drevesnih vrst.....	53
Priloga 2: Pregled zakonodaje, ki ureja področje gozdarstva v Republiki Sloveniji	63
Priloga 3: Vzorec za pripravo Načrta gozdne posesti na ravni posamezne kmetije	75

1 POMEN IN FUNKCIJE GOZDA

Gozd je eden od najbolj razširjenih in kar zadeva biološko proizvodnjo najbolj produktiven kopenski ekosistem na Zemlji. Z okrog 60% pokritostjo je po obsegu najobsežnejša kategorija rabe prostora v Sloveniji. Za lastnika je pomen gozda odvisen od obsega, strukture in položaja gozdne posesti in od lastnosti samega gozda v smislu njegove produktivnosti in sestave. Na večjih posestih raba gozda predstavlja glavno ali eno od glavnih gospodarskih dejavnosti, pri manjših posestih pa je gozd le del zgodbe. Pogosto predstavlja predvsem materialno in gospodarsko rezervo za občasno koriščenje.

A gozd ni pomemben le za lastnika. Od njega imajo koristi lokalna skupnost, narodno gospodarstvo oziroma država, pa tudi vse človeštvo. Zaradi tega je gospodarjenje z gozdovi dejavnost v javnem interesu in ga večina držav sveta ureja z gozdarsko in drugimi zakonodajami. Različne koristi za različne skupine pojmuje kot funkcije gozdov oziroma ekosistemske storitve, ki jih zagotavljamo z gozdovi. Slovenski Zakon o gozdovih deli funkcije gozda na:

- ekološke: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija;
- proizvodne: lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovnogospodarska funkcija;
- socialne: zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko – zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija.

V spodnji tabeli so vse skupine funkcij podrobneje predstavljene skupaj z družbenimi skupinami, ki imajo od njih korist in ukrepi za njihovo krepitev.

Tabela 1: Funkcije gozda z družbenimi ravni koristnikov in ukrepi za njihovo krepitev

Funkcija gozda	Družbene ravni koristnikov	Opis	Ukrepi za krepitev funkcije
Proizvodne funkcije (Proizvodne oziroma oskrbovalne ekosistemske storitve)			
Lesnoproizvodna funkcija	Lastniki Država	Iz gozda pridobivamo les za neposredno uporabo (kurjava, gradnja objektov) in za prodajo.	Gojenje gozdov za povečanje lesne zaloge in prirastka.
Pridobivanje drugih gozdnih dobrin	Lastniki Lokalna skupnost Država	V gozdu nabiramo različne vrste gliv in rastlin oziroma njihovih delov. V kolikor lastniki zaradi lastne dejavnosti tega ne omejijo, ima pravico nabiranja ne-lesnih proizvodov v gozdovih vsakdo v skladu z zakonodajo.	Zagotavljanje pestrosti vrst in strukture gozda.
Lovnogospodarska funkcija	Lokalna skupnost Država	Divjad je del gozda. Z njo v okviru lovišč, ki jih določa država in pokrivajo gozdove in kmetijska zemljišča ne glede na lastništvo, gospodarijo lovske družine v skladu z lovsko zakonodajo. V	Upravljanje z divjadjo. Zagotavljanje prehranske podlage za divjad. Zagotavljanje habitatov za divje živali.

		državnih loviščih z njo gospodari Zavod za gozdove.	
Ekološke funkcije (Uravnalne ekosistemske storitve)			
Varovanje gozdnih zemljišč in sestojev	Lastniki Lokalna skupnost	Gozd kot ekosistem v prvi vrsti varuje sebe, vključno s tlemi, rastlinstvom in živalstvom. Gozd tvori tla, oziroma rodovitno prst, ki je temelj za njegovo delovanje in proizvodnjo ter preprečuje erozijo tal.	Ohranjanje stalnega gozdnega pokrova (odsotnost golosekov). Ohranjanje vitalnosti gozda.
Hidrološka funkcija	Lastniki Lokalna skupnost Država	Gozdno rastlinstvo in dobro strukturirana tla upočasnjujejo odtok padavinske vode in ohranjajo njeno čistost. To blaži viške visokih voda, zagotavlja kakovost vode in pomaga krepiti zaloge podtalnic.	Ohranjanje stalnega gozdnega pokrova (odsotnost golosekov). Ustrezno načrtovanje in izvedba gozdnih prometnic.
Funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti	Lastniki Država Človeštvo	Gozdovi so dom velikemu številu vrst in predstavljajo veliko pestrost življenjskih združb in habitatov. Ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov je pomembno za stabilnost in prilagajanje gozdov na podnebne spremembe, pa tudi za delovanje planeta kot celote. Prisotnost večjega števila vrst zmanjšuje ranljivost gozda na spreminjajoče se razmere.	Ohranjanje pestrosti gozdov. Ohranjanje habitatov. Prepuščanje delov gozda naravnim procesom (mrtvi les, eko celice, gozdni rezervati).
Klimatska funkcija	Lokalna skupnost Država Človeštvo	Gozdovi uravnavajo mikro-klimo v svoji okolici tako, da blažijo vremenske in klimatske ekstreme. Globalne podnebne spremembe gozdovi blažijo z vezavo ogljikovega dioksida iz atmosfere in skladiščenjem ogljika v biomasi, lesnih proizvodih in v tleh. Po znižanju človekovih emisij toplogrednih plinov, so gozdovi drugi najbolj učinkovit mehanizem za uravnavanje koncentracije toplogrednih plinov v atmosferi.	Krepitev lesne zaloge. Krepitev odpornosti gozdov na motnje, ki bi lahko povzročile sproščanje ogljika (požari, vetrolomi, žledolomi...).
Socialne funkcije (Kulturne ekosistemske storitve)			
Rekreacijska funkcija	Lokalna skupnost Država	Rekreacija v gozdu je blagodejna in pomembno prispeva k dobremu počutju ljudi. Tu so posebej pomembni gozdovi v bližini naselij in območja s	Vzdrževanje poti, po potrebi odstranjevanje obolelih dreves, ki bi lahko predstavljala nevarnost za obiskovalce.

		pešpotmi, kolesarskimi ali jahalnimi stezami, itd.	Upravljanje obiska z informacijami, ustrezno infrastrukturo, po potrebi pa tudi s prepovedmi. Preprečevanje konfliktov in ozaveščanje glede kulture vedenja.
Turistična funkcija	Lokalna skupnost Država	Gozdovi Slovenije pomembno prispevajo k njeni privlačnosti tako za domače kot za tuje goste. Mnoge aktivnosti v naravi povezane z gozdom so tudi poglavitni razlog za turistični obisk posameznih območij.	Podobno kot za rekreacijsko funkcijo, le prioriteten na turističnih območjih.
Poučna funkcija	Lokalna skupnost Država	Gozd je lahko pomemben učni objekt tako v smislu spoznavanja narave, gozda, biologije ali ekosistemske znanosti, kot tudi v smislu osebnega razvoja in vzgoje posameznikov.	Podobno kot za rekreacijsko funkcijo.
Raziskovalna funkcija	Lokalna skupnost Država Človeštvo	V gozdovih se izvajajo najrazličnejše raziskave, povezane s posameznimi vrstami, gozdom kot ekosistemom, gospodarjenjem z gozdom ali ohranjanjem narave, pa tudi povezane z raziskavami globalnih procesov.	Gozdove, ki so predmet ali lokacije posameznih raziskav je treba upravljati glede na zahteve teh raziskav.
Higiensko – zdravstvena funkcija	Lokalna skupnost Država	Gozdovi zagotavljajo čistejši zrak, kar je posebej pomembno v okolici zdravstvenih objektov in v klimatskih zdraviliščih. Koristi pa vsem naseljem. Gozdovi omogočajo izvajanje gozdnih kopeli s prepoznanim zdravilnim učinkom.	Ohranjanje gozdnih pasov v okolici objektov in naselij s čim večjo zapolnjenostjo s krošnjami in pestro sestavo vrst. Odstranjevanje vrst, ki povzročajo alergije.
Zaščitna funkcija – varovanje objektov	Lastniki objektov Država	Gozd na pobočjih ščiti nižje ležeča območja, naselja in infrastrukturo pred zemeljskimi in snežnimi plazovi ter skalnimi podori. Gozd lahko varuje objekte pred pogledi, vetrom, prahom in drugimi vplivi.	Ohranjanje stalnega gozdnega pokrova in gozdnega roba. Zagotavljanje pomlajevanja. Posebni gojitveni in tehnični ukrepi v varovalnih in zaščitnih gozdovih na strmih pobočjih.
Funkcija varovanja naravnih vrednot	Lokalna skupnost Država	Naravne vrednote so deli narave, ki so prepoznane kot nekaj izjemnega in vrednega varovanja.	Ohranjanje dreves ali gozdov, ki so razglašeni

	Človeštvo	Posamezna drevesa ali gozdovi sami lahko predstavljajo naravne vrednote, so njihov del ali pa predstavljajo njihov kontekst.	za naravne vrednote ali njihov del. Upravljanje gozdov na način, da se ohranjajo lastnosti naravnih vrednot.
Funkcija varovanja kulturne dediščine	Lokalna skupnost Država Človeštvo	Kulturna dediščina so dobrine, ki so odsev in izraz vrednot, identitete, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij skupnosti. Mednje sodijo tudi kulturna krajina, tradicija gospodarjenja z gozdom in z njo povezane gozdne strukture.	Varovanje objektov kulturne dediščine v in ob gozdovih. Ohranjanje kulturne krajine, gozdarske tradicije in z njo povezanih gozdnih oblik.
Obrambna funkcija	Država	Gozdovi ali deli gozdov so lahko pomembni za obrambo države v primeru vojne. Deli gozdov so lahko namenjeni urjenju in drugim funkcijam povezanih z obrambo tudi v času miru.	Obrambnim potrebam prilagojeni ukrepi so potrebni predvsem na območjih vojaških poligonov in v bližini obrambnih objektov.
Estetska funkcija	Lokalna skupnost Država	Gozdovi imajo pomembno estetsko funkcijo v krajini, ki lahko bistveno prispeva k vrednosti širšega prostora. Estetski pomen imajo lahko tudi posamezna drevesa, deli gozdov ali naravni pojavi v gozdu.	Ohranjanje in oblikovanje privlačne vizualne podobe gozdov. Ohranjanje in oblikovanje estetsko privlačnih elementov gozda.

Poleg že naštetih funkcij, ki so zajete v slovenski zakonodaji, pa je gozd tudi bogat vir navdiha za umetnike in ostale obiskovalce gozda. S svojo lepoto, kompleksnostjo, orientacijskimi in gibalnimi izzivi spodbuja človekovo telo in duha. Gozdovi kot celota ali njihovi posamezni deli imajo tudi pomembno simbolno vrednost za posamezne kraje, dežele, skupnosti, družbene skupine, organizacije. Za mnoge ljudi so gozdovi in njihov obstoj pomembni sami po sebi (intrinzična vrednost), zato je naša skupna naloga, da gozdove kot take ohranjamo.

Različni gozdovi imajo različno sposobnost za zagotavljanje posameznih funkcij oziroma ekosistemskih storitev. Ta je odvisna od lastnosti kot so raznovrstnost, struktura, starost in lokacije, pa tudi od povpraševanja in dejanske rabe. Tradicionalno je gospodarjenje z gozdom najpogosteje osredotočeno na proizvodnjo lesa. Pri tem se je predpostavljalo, da zdrav proizvodni gozd sam po sebi izpolnjuje tudi ostale funkcije. Danes vemo, da so lahko druge funkcije marsikje pomembnejše (in tudi bolj donosne za lastnike gozdov), zato je pomembno, da jih pri načrtovanju in izvajanju ukrepov upoštevamo.

2 GOZD KOT EKOSISTEM

2.1 Kaj je gozdni ekosistem

Gozdni ekosistemi so zelo zapleteni in dinamični sistemi v katerih pomembno vlogo igrajo vsi njihovi deli. Življenje v njih temelji na prepletanju živih bitij (drevesa, grmovje, zelnate rastline, živali, gobe in drugi mikroorganizmi) in neživega sveta (zemlje, vode, zraka, temperature, vlažnosti). Vsaka sprememba sestavnih delov gozdnega ekosistema se odraža na delovanju celotnega sistema.

Slika 1: Primer gozdnega ekosistema

V ekosistemu snov kroži, energija pa skozi njega potuje po piramidi proizvodnje in razgradnje. Prehranjevalno piramido sestavljajo rastline, rastlinojeda in mesojeda živa bitja.

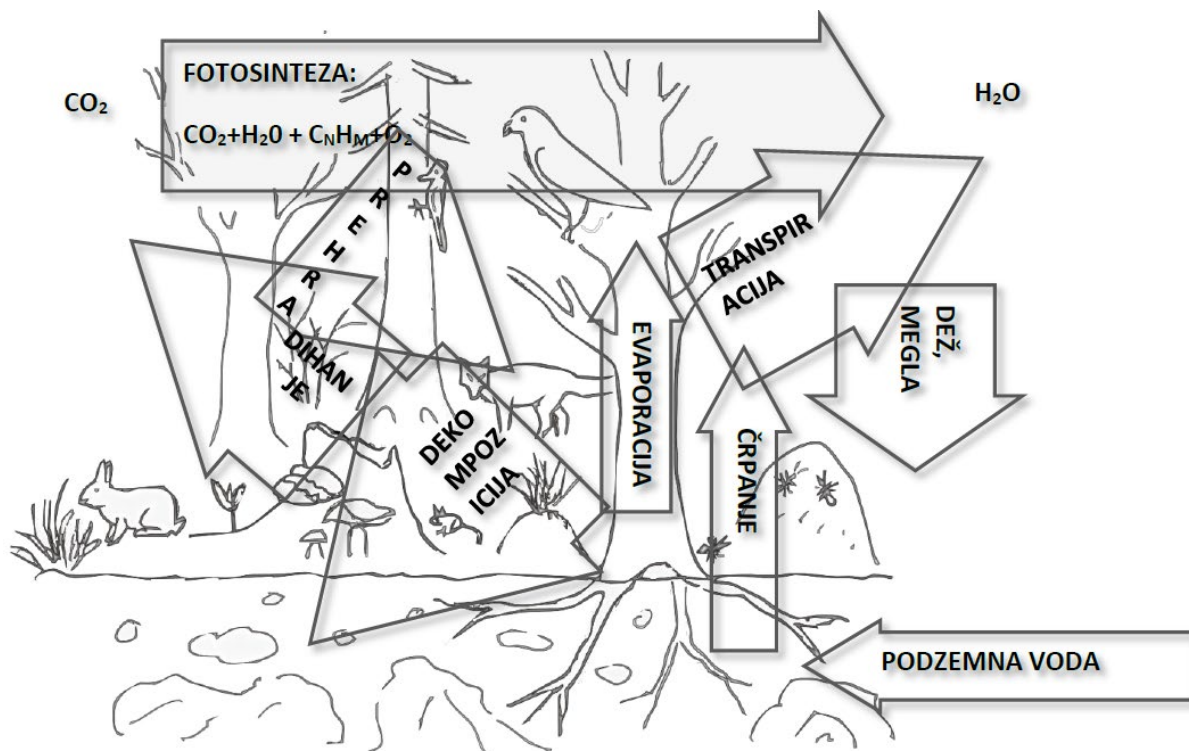
V gozdnem ekosistemu ima posebno vlogo energija, ki vanj vstopa s sončno svetlobo. V procesu fotosinteze ta energija svetlobo pretvarja v kemično energijo, ki je nato preko fizioloških procesov in prehranske verige dostopna kot hrana živim bitjem. V procesu fotosinteze se v klorofilnih zrnih zelenih listov iz ogljikovega dioksida (CO_2), vode (H_2O) in sončne energije tvorijo ogljikovi hidrati (preprosti sladkorji → bolj zapleteni sladkorji → organski material) in kisik (O_2). Živi organizmi porabljajo kemično energijo iz različnih oblik sladkorjev z dihanjem (kontrolirano izgorevanje) pri čemer porabljajo kisik iz zraka (O_2) in v zrak vračajo ogljikov dioksid (CO_2) in vodo (H_2O).

V primeru naravnih nesreč, kot so požar, vetrolom, snegolom, žledolom ali napad škodljivcev, se kemična energija iz biomase (ogljikovi hidrati in druge organske snovi) sprosti v velikih količinah na nekontroliran način, pri čemer prihaja do umiranja mnogih organizmov in izgube zalog snovi v ekosistemu.

2.2 Kroženje snovi v gozdu in pretok energije

Pri kroženju snovi v gozdu so najpomembnejši krogotok vode, ogljika, dušika, fosforja in mineralnih snovi. Voda vstopi v ekosistem v obliki dežja in kondenzacije iz zraka ali preko površinskih ter podzemnih vodnih tokov. Iz ekosistema voda izstopa z izparevanjem ali pa enostavno odteče.

Ogljik se v procesu fotosinteze akumulira iz ogljikovega dioksida v zraku in se v zrak vrača skozi proces dihanja živih organizmov ali preko požarov. Znotraj ekosistema se zaloge ogljika kopičijo v biomasi (predvsem lesu) in v tleh (humusu).

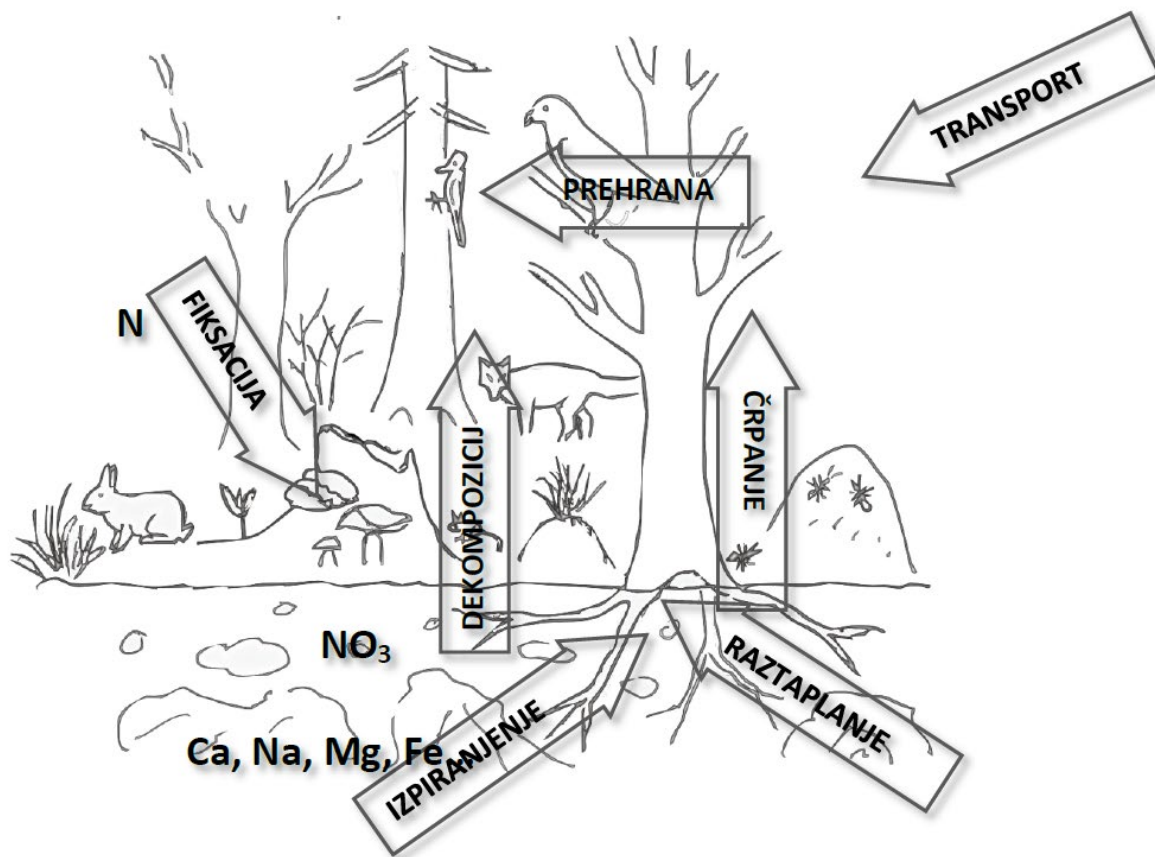

Slika 2: Prikaz kroženja vode (H₂O) in ogljika (C) v gozdu

Dušik (N) in fosfor (P) sta glavna elementa, ki vplivata na produktivnost ekosistema.

Dušik iz zraka v nitratno obliko pretvarjajo mikroorganizmi v tleh, ki živijo v simbiozi s posameznimi rastlinskimi vrstami, še posebej s stročnicami. Ostale rastline do teh oblik dušika pridejo preko koreninskih sistemov, živali pa preko rastlinske in živalske hrane. Dušik se vrača v tla s pomočjo razgradnje.

Fosfor se pojavlja v nekaterih kamninah in v ekosistem vstopa z izpiranjem. Znotraj posameznega ekosistema in med različnimi ekosistemi prehaja preko prehranske piramide, iztrebkov živali (pogosto ptic) in razgradnje. Mineralne snovi (natrij – Na, kalcij – Ca, magnezij- Mg, železo – Fe, itd.) v ekosistem vstopajo z raztapljanjem kamnin in preko prašnih delcev v zraku.

Slika 3: Prikaz kroženja dušika (N), fosforja (P) in mineralov (Ca, Na, Mg, Fe...) v gozdnem ekosistemu

2.3 Plodnost gozda

Dolgoročna plodnost gozdnega rastišča je odvisna od izpostavljenosti sončnemu obsevanju, vodnega režima in kakovosti tal (zemlje). Te dejavnike skupaj označujemo kot gozdno rastišče. Plodnost rastišča nakazuje višina odraslega drevja na tem rastišču. Večja ko je plodnost, višja so drevesa. Nizke višine starejšega drevja pa nakazujejo revnejša rastišča.

Na prisojnih legah rastline prejmejo več svetlobe kot na osojnih, zaradi česar je proces fotosinteze intenzivnejši na prisojnih območjih. Hkrati je izhlapevanje v osojnih legah nižje kot v prisojnih, vlaga pa zato višja. Znotraj ekosistema se hranljive snovi in voda skladiščijo v živih organizmih in v tleh. Za plodnost posameznega rastišča je zelo pomembna sposobnost tal za skladiščenje in dovajanje hrane in vode rastlinam. Ta sposobnost skladiščenja narašča z globino tal, kot tudi z deležem humusa in glinenih mineralov v prsti. Na sušnih področjih s plitvimi tlemi je prirastek gozda nižji kot na vlažnih in plodnih tleh.

Posamezne drevesne vrste in drugi organizmi se različno odzivajo na različne dejavnike rastišča, kot je svetlost, temperatura, voda in vsebnost mineralov. V naravnem procesu medsebojnega tekmovanja se tako na vsakem rastišču sčasoma razvije tak sestoj, ki lahko najbolje izkoristi prisotne dejavnike. Zaradi tega lastnosti rastišč v gozdarstvu pogosto označujemo kar z imeni rastlinskih združb, ki jih navadno naseljujejo: npr. jelova bukovja, hrastova bukovja itd. Za produktivnost in stabilnost gospodarskega

gozda je dobro, če je razmerje drevesnih vrst čim bližje naravnemu razmerju drevesnih vrst na tem rastišču.

Na rast gozda pomembno vpliva tudi zaloga biomase v živih organizmih – lesna zaloga. V splošnem velja, da »les na lesu raste«, oziroma, da je ob enaki starosti in vrstni sestavi prirastek višji v sestojih z višjo lesno zalogo. Lastnostim sestoja, ki vplivajo na njegovo rast pravimo tudi ravnost.

Gozd se od drugih ekosistemov razlikuje po tem, da s pomočjo zgoraj opisanih krogotokov ustvarja lastne zaloge snovi in energije v živih in mrtvih organizmih (drevesih) in v tleh, zaradi česar dosega največjo produktivnost ali plodnost od vseh kopenskih ekosistemov na določenem rastišču. Od kmetijskega zemljišča se razlikuje po tem, da za vzdrževanje ali izboljšanje rodovitnosti tal praviloma ne potrebuje gnojenja (vnosa hranilnih snovi od zunaj). Gozd je tudi zmožen sam izboljšati rodovitnost tal, ki so bila zaradi ekstenzivnega kmetovanja, požarov ali drugih motenj v preteklosti izčrpana. Naravno plodnost gozdnega rastišča je mogoče dolgoročno ohranjati ali celo izboljšati, če posegi (sečnja, paša, požiganje) v gozdu niso tako intenzivni, da bi bistveno zmanjšali zaloge hranil v ekosistemu ali motili njegovo delovanje.

Za kroženje hranil in energije v gozdu so bistvenega pomena rezerve v živi in odmrli biomasi ter v tleh (prsti). Globina tal v gozdu je lahko nekajkrat večja kot na sosednjem pašniku, travniku ali polju, kar pomeni, da ima veliko večjo sposobnost skladičenja vlage in hranil. Glavni razlog za to je odmrta biomasa v obliki odpadlega listja, vej in odmrlih dreves, ki ustvarjajo humusno plast v tleh. Odmrta biomasa mehansko ščiti tla in je življenjski prostor velikega števila živali (ptic), žuželk, gliv in mikroorganizmov, ki so bistvenega pomena za stabilnost gozdnega ekosistema. Zato iz gozda ne odstranjujemo odmrle lesne mase, razen če je to upravičeno. Za stabilnost ekosistema velja, da je treba v gozdu pustiti 3-4% dreves, da naravno odmrejo in razpadejo.

V drevesu največ hranil (mineralov, dušika, fosforja) najdemo v listih in manjših vejah, medtem ko debla vsebujejo predvsem celulozo in lignin (ogljikove hidrate). To pomeni, da z odvzemom lesa iz gozda bistveno manj negativno vplivamo na njegovo plodnost, kot z odvzemom listja, drobnih vej in zelišč. Nabiranje stelje za živino (suhega listja ali praproti) ali kurjenje suhe vegetacije lahko bistveno negativno vpliva na plodnost, kar je opazno na primeru nekdanjih steljnikov (gozdov v katerih se je zbirala stelja), ki imajo še danes bistveno zmanjšano plodnost. Danes to nevarnost predstavlja produkcija sekancev iz iglavcev pri kateri se zmelje celo drevo in poleg debel iz parcele odvzame iglice bogate s fosforjem in magnezijem.

Drugače je pri gozdovih, ki jih ogrožajo požari. V teh sestojih je naravni proces razgradnje biomase zaradi pomanjkanja vlage upočasnen in suha odmrta biomasa predstavlja gorivo za ogenj. Zato je treba suho biomaso odstraniti iz gozda ali pospešiti proces njene razgradnje in mineralizacije, npr. z zlaganjem vej na kupe, znotraj katerih je vlaga višja, proces razgradnje hitrejši, hkrati pa je oteženo širjenje ognja.

Podobno je treba na obrežnih in poplavnih območjih odstraniti odmrlo drevje in veje, ki jih voda lahko odnese in s tem poveča uničujoč vpliv poplav nižje po toku.

2.4 Naravne nesreče v gozdu

Gozd kot ekosistem vedno vzpostavlja dinamično ravnovesje med ekološkimi dejavniki in življenjsko skupnostjo. Pri tem pomembno vlogo igrajo motnje. Motnje v ekosistemu so lahko naravne (požari, vetrolomi, žledolomi, zemeljski plazovi) ali umetne (goloseki, krčenje gozdov za kmetijstvo ali gradbeništvo, onesnaževanje, fragmentacija gozdnega prostora ...).

V primeru manjših motenj (podiranje posameznih dreves) se gozd hitro vrne v stanje, podobno prvotnemu. Ob velikih motnjah ali ujmah pa se stanje gozda lahko tako zelo spremeni, da se odmakne daleč od ravnovesja. Tla se izsušijo in dež spere hranljive snovi. Takrat se na rastišče naselijo druge rastline, ki so bolj prilagojene novim razmeram, npr. imajo lahko seme, hitro zrastejo na degradiranih tleh ali med travo. To so tako imenovane pionirske drevesne vrste (npr. vrbe, breza, trepetlika, bori, smreka ...), ki jih v naslednjih generacijah nadomestijo drevesne vrste ravnotežja (npr. bukev, jelka). Obnova prvotne plodnosti rastišča, s preходом od pionirskih vrst v ravnotežno razmerje vrst, lahko traja več generacij gozda.

Motnje lahko povzročijo največjo škodo tam, kjer so sestoji zelo drugačni od naravnih. Požari predstavljajo največjo nevarnost za borove nasade in gozdove z redkimi, nesklenjenimi krošnjami, kot so degradirani gozdovi in panjevci. Veter, sneg in žled predstavljajo večjo grožnjo monokulturam kot mešanim gozdovom. Zaradi podnebnih sprememb se v zadnjih letih intenziteta ujm in z njimi povezanih motenj povečuje in ogroža vse gozdove.

V nekaterih gozdnih tipih so motnje bistven del delovanja ekosistema. Pojavljajo se pogosto in vegetacija je na njih prilagojena. V nekaterih borovih gozdovih v Sredozemlju in gozdovih na zgornji gozdni meji naravni požari pomagajo mineralizirati odmrlo biomaso, ki se zaradi suše ali mraza zelo počasi razgrajuje in s tem pomagajo pri pomlajevanju, medtem ko odrasla drevesa zaradi debelega lubja niso občutljiva na požare. V takih ekosistemih je treba motnje upoštevati pri gospodarjenju z gozdovi. To lahko dosežemo s spodbujanjem vrstne sestave in strukture gozda, ki je manj dovzetna za požar, z mozaikom gozdnih in negozdnih površin, s preprečevanjem požarov, ki jih povzroči človek in hitrim odzivom nanje. V nekaterih delih sveta pa katastrofalne požare preprečujejo tudi z načrtnim požiganjem suhe biomase v gozdovih.

Na požarno ogroženih območjih je pomembno, da z gojitvenimi ukrepi oblikujemo čim bolj odporne sestoje. To so enodobni visoki gozdovi z gostim sklopom krošenj. V ogroženih gozdovih moramo čim bolj zmanjšati količino gorljivega materiala. Odstranjujemo ostanke od sečenj in odmrlo biomaso. Zelo koristno je tudi odstranjevanje talne plasti, za kar lahko uporabimo tudi pašo. Vendar moramo paziti, da ne poškodujemo podmladka tam, kjer je le-to potrebno.

V divjini so ujme normalen del naravnih procesov, v kulturni krajini pa povzročajo gospodarsko škodo ljudem. Zaradi tega je ena od nalog nege gozda, s katerim upravlja človek, povečati njegovo stabilnost in odpornost. S pomočjo majhnih motenj (uravnavanje zmesi drevesnih vrst v mladju, tako da je primerna rastišču, ali posek posameznih dreves, s katerim pomagamo preostalim drevesom) zagotavljamo, da je gozd bolj odporen na večje motnje. To postaja vedno bolj pomembno tudi zaradi prilagajanja na podnebne spremembe, ki prispevajo k večji pogostosti in intenziteti vremenskih ujm in spreminjajo zunanje okolje gozda.

2.5 Mikroklima in vrzeli

V gozdu so ekološke razmere bistveno drugačne kot zunaj njega, saj gozd ustvarja lastno mikroklimo. Do tal pride bistveno manj svetlobe, saj njena jakost pri prehodu skozi krošnje eksponentno pada. V pragozdu pride do tal le okoli 1% svetlobe, ki prispe na vrh krošenj. Temperature v gozdu nihajo manj kot na prostem, čez dan in poleti je nekoliko hladneje, ponoči in pozimi pa topleje. To je še posebej pomembno za mlado drevje, ki je občutljivo na pozebe, saj ga zastor v gozdu varuje. Zračna vlaga je v gozdu višja, izhlapevanje iz tal pa manjše, zato se tla izsušijo počasneje kot na prostem. Zaradi prestrezanja v krošnjah dreves pride v gozdu do tal manj padavin. Tudi hitrost vetra se znotraj gozda zmanjša.

V vrzelih v sestoji pa so razmere drugačne. To dejstvo je pomembno pri pomlajevanju in naravni obnovi. V majhnih vrzelih je svetlobe in padavin več, izhlapevanje in konkurenca v zeliščni plasti pa sta še vedno manjša kot na prostem. V večjih vrzelih je svetlobe še več, zato sta večja konkurenca zelišč in izhlapevanje, zračna vlaga pa je nižja. Pojavi se nevarnost izsušitve tal, predvsem na prisojni strani vrzeli. Večja je tudi nevarnost pozeb. Za obnovo vrst, ki potrebujejo visoko zračno vlago in so občutljive na pozebo (npr. jelka in bukev) so torej primernejše manjše vrzeli. Za bolj svetloljubne vrste, ki so manj občutljive na sušo in pozebo (npr. smreka in hrast), so ugodnejše večje vrzeli.

Manjše vrzeli nastanejo s posekom enega ali nekaj odraslih dreves, večje vrzeli so velike do premera ene višine odraslih dreves v sestoji. Zaradi postopnega prilagajanja dreves na spremembe razmer v okolju (v vrzelih) je bolje, da se vrzeli širijo postopoma glede na potrebe mladja, kot da se naenkrat ustvarjajo velike vrzeli.

2.6 Razvoj gozda

V gozdu prispe do tal milijone semen, od tega jih večina propade (neugodne razmere, bolezni, žuželke, glodalci). Vzklije jih nekaj sto tisoč na hektar, vendar jih velik del kmalu propade.

Posamezni osebki se razvijajo naprej v prizemnem sloju in drug na drugega ne vplivajo – to fazo imenujemo mladje. Obdobje mladja traja do nastanka prvega sestoja, dokler dominantna drevesa ne dosežejo višine človeka, približno 180 cm.

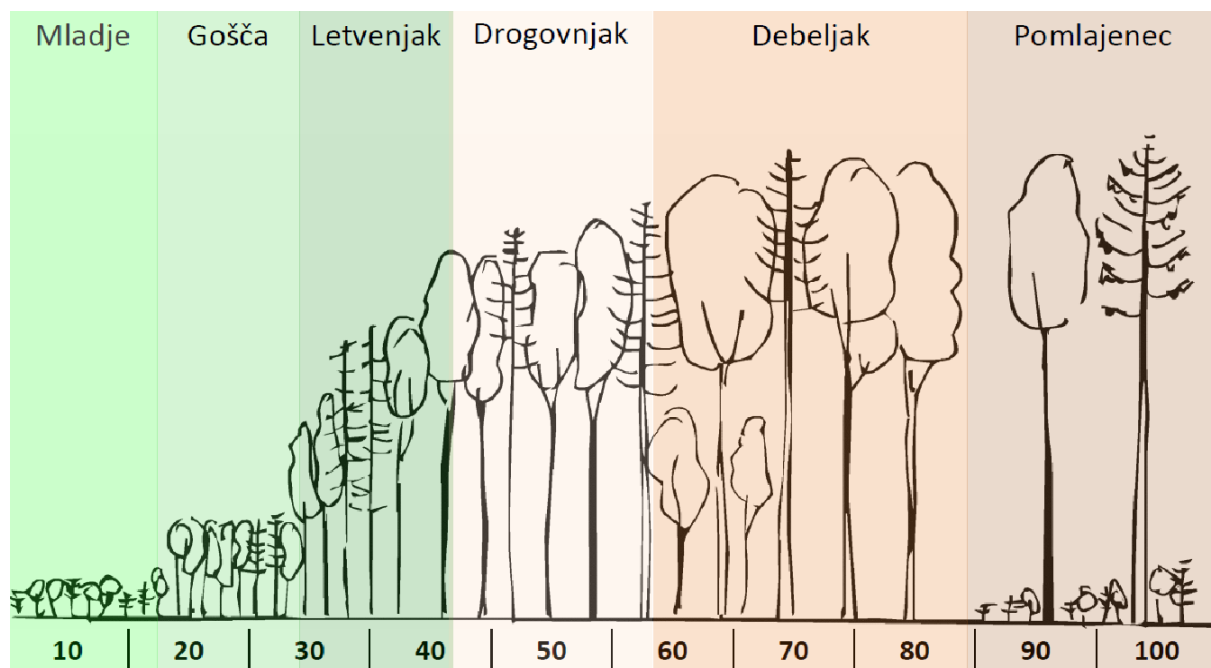
Ko osebki rastejo, se začne med njimi konkurenčni boj za svetlobo in koreninski prostor. To fazo imenujemo gošča, zanjo je značilen velik višinski prirastek ter razslojevanje v zgornji, srednji in spodnji sloj. Osebki z najboljšo zasnovo zmagujejo, ostali pa životarijo v spodnjem sloju. Ko lahko prepoznamo razslojenost (v zgornji (vladajoči), srednji in spodnji položaj) sestoja, gošča že prehaja v letvenjak.

Med zmagovalci se konkurenčni boj še nadaljuje, vendar manj silovito. Ko lahko prepoznamo drevesa zgornjega, srednjega in spodnjega sloja se začne razvojna faza letvenjaka. Za nadaljnji razvoj sestoja je značilno, da je položaj osebkov bolj določen, oblikuje se krošnja, deblo se daljša. Dominantni osebki se vedno bolj krepijo, podrejeni osebki pa vedno bolj životarijo. Sestoj se stabilizira, debelinsko in volumensko priraščanje pa je v tej fazi najmočnejše.

Naslednje faze razmejimo glede na prsne premere osebkov, ki tvorijo vladajoči in sovladujoči sloj v krošnjah. Sestoj je v razvojni fazi drogovnjaka, ko imajo drevesa prsni premer med 10 in 30 cm, podrobneje pa lahko drogovnjak razdelimo na mlajši drogovnjak (premeri 10-20 cm) in starejši

drogovnjak (premeri 20-30 cm). Ko prsni premer dreves preseže 30 cm, nastopi razvojna faza debeljaka. V tem obdobju ostaja socialna struktura enaka, višinski prirastek po vrhuncu se močno zmanjša, debelina in volumenski prirastek pa sta v tej fazi najmočnejša. Ko debla dreves bolj rastejo v širino, kot v višino, se sestoj stabilizira.

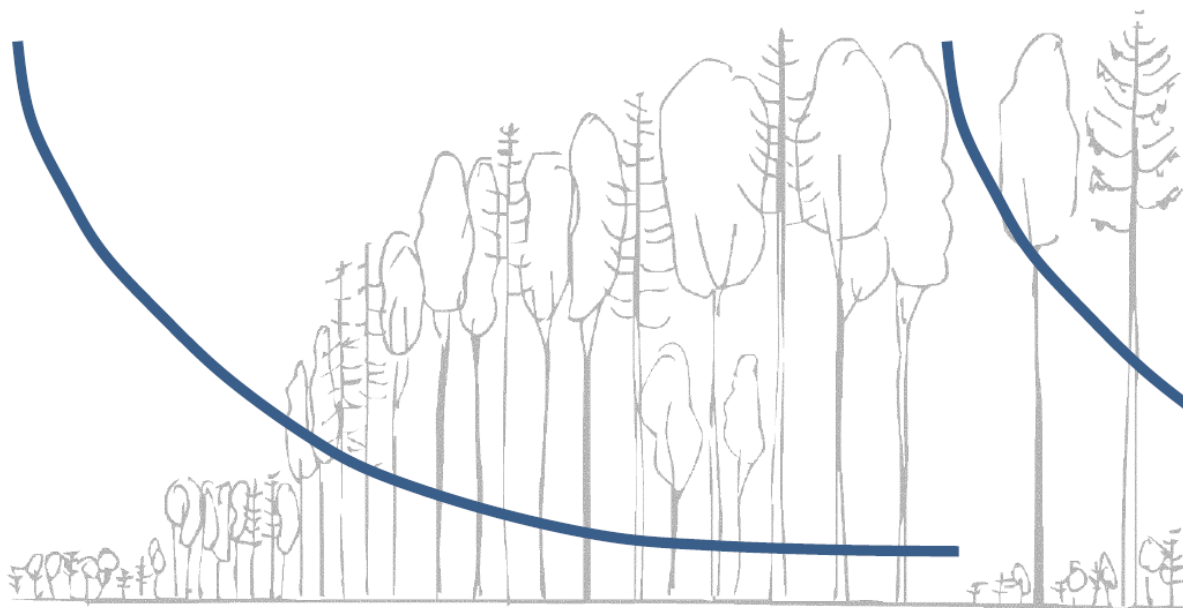
V fazi zrelega sestoja se lahko vsa drevesa v sestoju razmnožujejo, sestoj se lahko naravno obnavlja. Takrat sestoj doseže največji prirastek povprečne vrednosti. Obdobje zrelega sestoja se zaključi s prenovno sestoja. Začne se z odpiranjem in odstranitvijo delov sestoja (obnovitvena sečnja) in ponovno se pojavi pomladek. To fazo imenujemo pomlajenec.

Slika 4: Razvoj gozdnih sestojev v 100-letnem obdobju

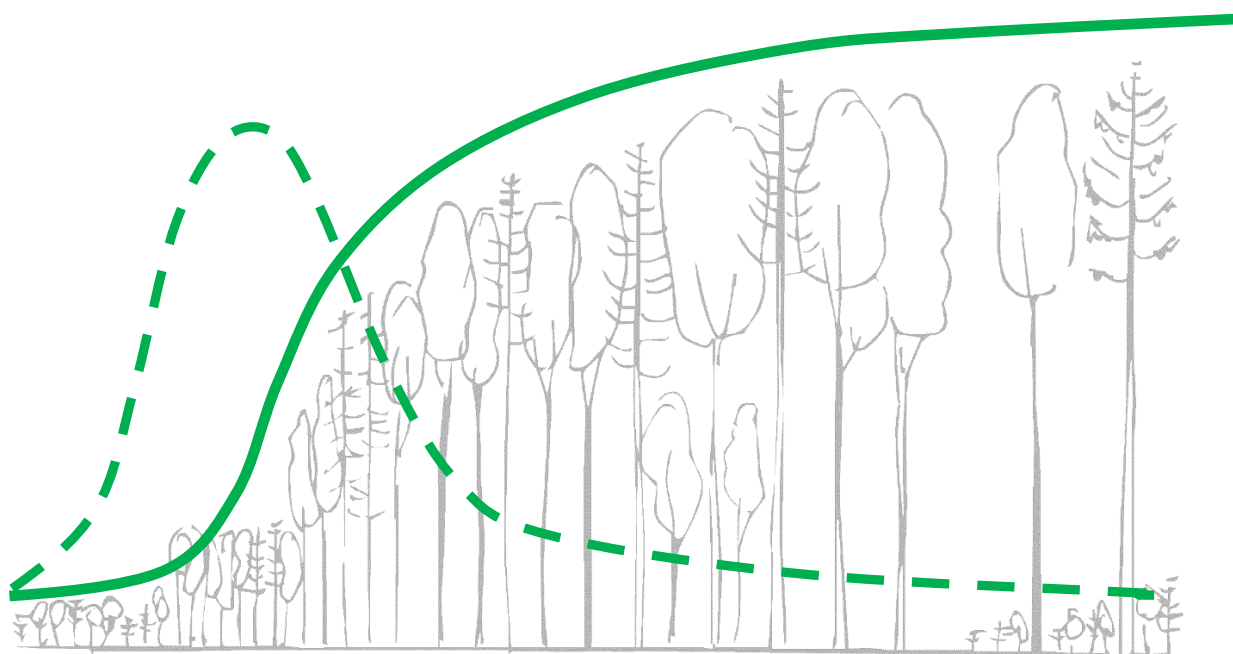
V nadaljevanju je preko serije slik prikazana rast enodobnega sestoja. Polne črte prikazujejo višino in prostornino sestoja, črtkane pa letno povečanje višine in prostornine.

Na spodnji sliki je najprej prikazan padajoč trend posameznih dreves na hektar (temno modra krivulja). Število dreves na hektar pade z milijona semen na nekaj sto odraslih v zrelem sestoju.

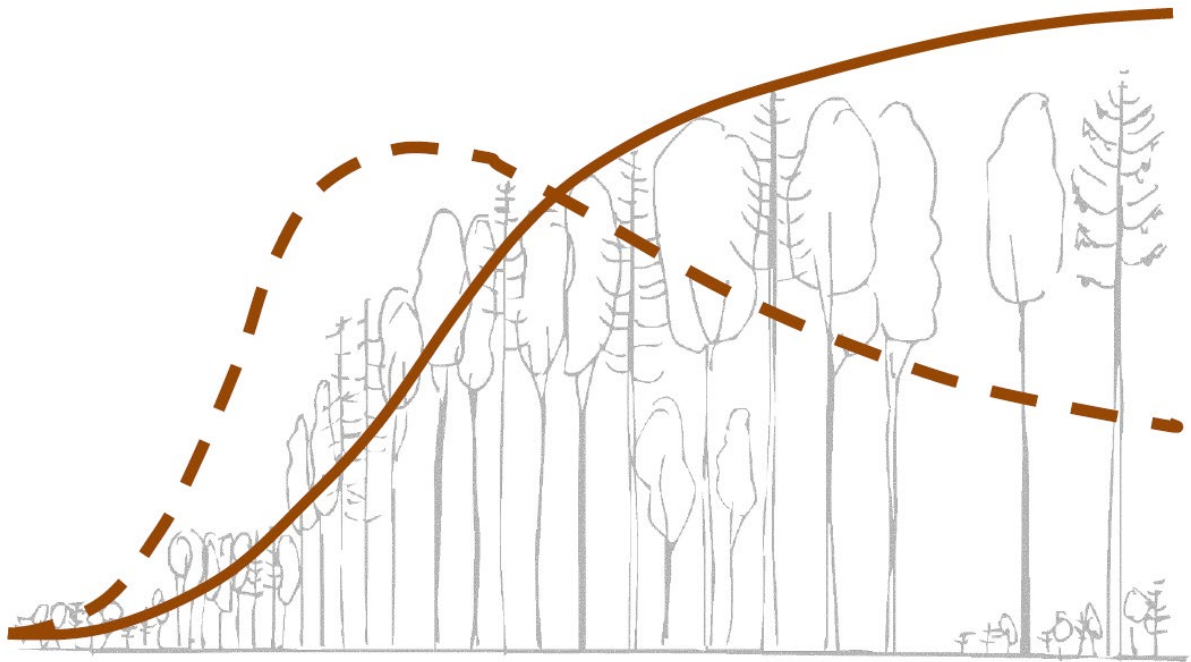
Slika 5: Prikaz padajočega števila dreves na hektar

Prirast višine (črtkana zelena črta na sliki 6) je največja v mladosti sestoja in nato hitro upada, kar je ravno nasprotno od razvoja višine (na sliki polna zelena črta).

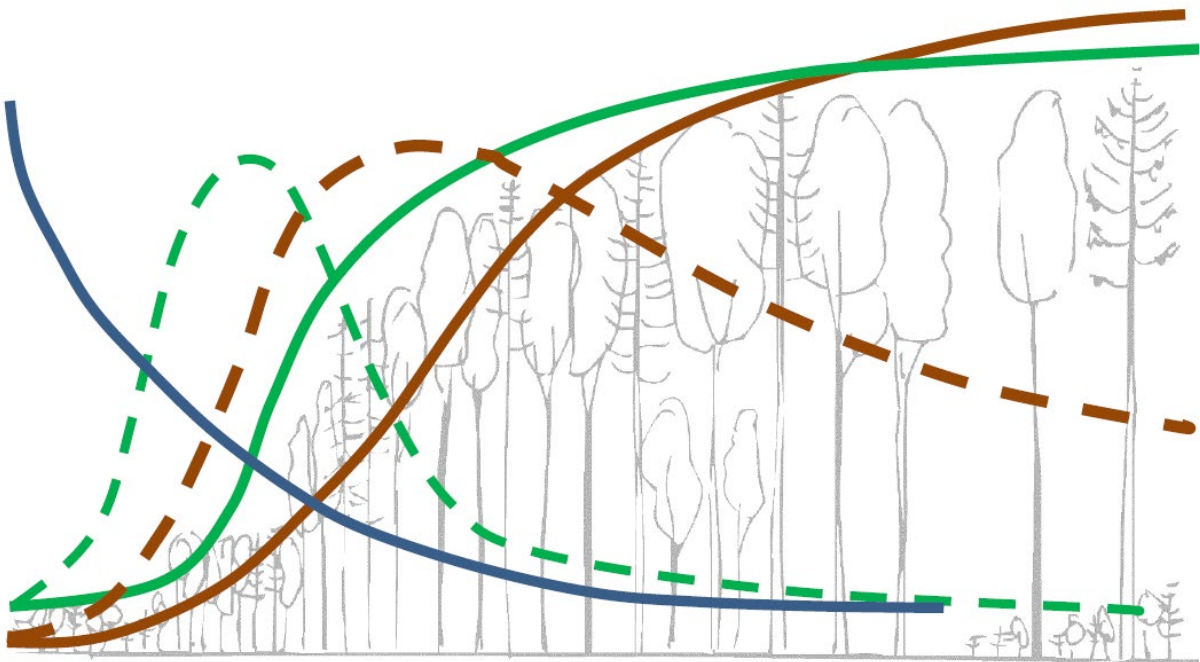
Slika 6: Razvoj višine sestoja in prirast višine (črtkana črta), ki je največji v mladostnem obdobju gozda

Prirast debeline in prostornine na sliki 7 doseže svoj vrhunec šele, ko je rast višine bolj ali manj končana.

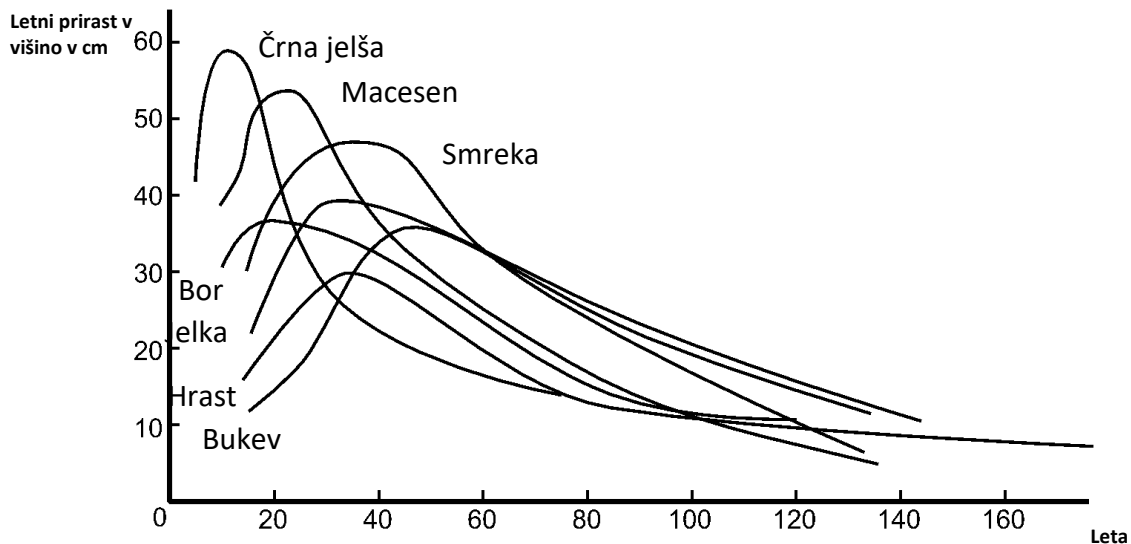
Slika 7: Razvoj volumna in povečanje prostornine.(črtkana črta)

Kombinacija vseh dejavnikov (slika 8) kaže na dejstvo, da so procesi naravne selekcije in višinske rasti najbolj intenzivni v fazah gošče in letvenjaka. Takrat lahko negovalni ukrepi najbolj vplivajo na razvoj sestoja.

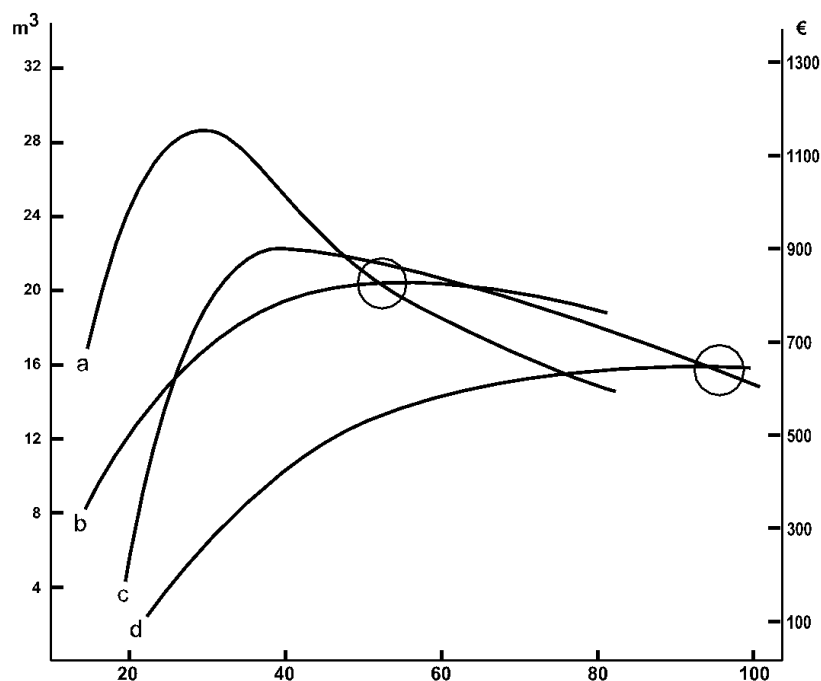
Slika 8: Prikaz kombinacije vseh prej navedenih dejavnikov

Višinska rast posameznih dreves je v večji meri genetsko pogojena in med drevesnimi vrstami obstajajo razlike. V mladosti zelo hitro rastejo svetloljubne vrste, kot so breza, topol, bor ter celo javor, jesen in hrast. Bukev, smreka in jelka rastejo počasneje, vendar rast ostane dlje na isti ravni. To pomeni, da moramo v bukovem sestoju že zgodaj zagotoviti dovolj prostora za javor, da ga bukev pozneje ne odrine. Na spodnji sliki je predstavljen potek letnega prirastka v višino pri črni jelši, macesnu, smreki, boru, jelki, hrastu in bukvi, na isti postaji.

Slika 9: Potek letnega prirastka v višino (v cm) pri različnih vrstah na isti postaji

Povečevanje debeline in prostornine bolj omejujejo okoljske razmere kot rast višine. Nanje lahko vplivamo z gojitvenimi ukrepi. Če enemu drevesu zagotovimo več prostora, se njegova krošnja poveča in s tem prirasteta debelina in volumen. Na spodnji sliki je predstavljena povezava med trenutnim in povprečnim prirastkom prostornine in ekonomsko vrednostjo (a - trenutni prirastek prostornine, b - prirastek povprečne prostornine, c - prirastek trenutne vrednosti, d - prirastek povprečne vrednosti).

Slika 10: Prikaz povezave med trenutnim in povprečnim prirastkom prostornine in ekonomsko vrednostjo drevesa

Odločitev o tem, kdaj začeti obnavljati sesto, je v veliki meri odvisna od podatkov o povprečnem obsegu in povprečnem povečanju gospodarske vrednosti. Ekonomsko je najbolj upravičeno začeti s pomlajevanjem sestoja v trenutku, ko povprečni dobiček doseže svoj vrhunec (najvišja vrednost). Kot vidimo na sliki 10, ta rast v zrelem sestoju še dolgo ostaja na bolj ali manj enaki ravni. To pomeni, da gospodarske izgube niso velike, če se z obnovo začnemo malo prej ali malo kasneje. To dejstvo lastniku in gozdarju omogoča prožnost pri doseganju gospodarskih in okoljskih ciljev. V podporo pri odločanju o izbiri ustrezne vrste, so v prilogi 1 predstavljene ekološke in gojitvene značilnosti nekaterih pri nas najbolj pogostih drevesnih vrst.

3 GOSPODARJENJE Z GOZDOM

Smotrno gospodarjenje z gozdom za zagotavljanje vseh njegovih funkcij oz. ekosistemskih storitev je v javnem interesu. Ta temelji na določilih Ustave Republike Slovenije, ki določa način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da:

- je zagotovljena njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija,
- določa pogoje, pod katerimi se smejo izkoriščati naravna bogastva,
- ima vsakdo pravico do zdravega življenjskega okolja,
- država in lokalne skupnosti skrbijo za ohranjanje naravne in kulturne dediščine,

Zaradi vsega navedenega je področje gozdarstva urejeno z zakonodajo, pri čemer sta ključna Zakon o gozdovih in Zakon o ohranjanju narave. Podrobnejši pregled zakonodaje, ki ureja področje gospodarjenja z gozdov v Republiki Sloveniji je zbran v Prilogi 2.

Namen gospodarjenja z gozdom je zagotavljati koristi gozda za lastnika in širšo družbo. V Sloveniji pri gospodarjenju zasledujemo tri glavna načela:

- trajnost: trajna ohranitev gozdov in trajna raba njihovih dobrin in ne materialnih funkcij;
- sonaravnost: raba gozdov v taki meri in na tak način, da omogoča ohranitev vseh naravnih sestavin gozda in
- mnogonamenskost: uravnotežen pomen ekoloških, proizvodnih in socialnih vlog gozdov.

Gozdarstvo se za uveljavljanje teh načel zelo posplošeno deli na tri glavne veje:

- Urejanje gozdov oziroma gozdnogospodarsko načrtovanje, ki zagotavlja informacije o stanju in razvoju gozdov in na podlagi teh podatkov pripravlja gozdnogospodarske načrte. Namen je regulirati rabo gozdov tako, da je zagotovljena trajnost gozdov in donosov iz njih.
- Gojenje gozdov se ukvarja s pomlajevanjem, nego in varstvom gozda za zagotavljanje njegovih funkcij na ravni posameznih sestojev. Naravne procese pomlajevanja, rasti, medsebojne konkurence in simbioze z minimalnimi posegi usmerja proti optimalnemu delovanju gozdnega sestoja. Glavni namen je z vsakim posegom vanj, stanje gozda vsaj nekoliko izboljšati.
- Pridobivanje gozdnih proizvodov predstavlja koriščenje proizvodnih funkcij gozda. Pri tem je največja pozornost namenjena pridobivanju lesa, ki vključuje sečnjo, spravilo in prevoz. Pridobivanje mora biti opravljeno na način, ki je varen za izvajalce, povzroči čim manj škode v gozdu in je ekonomičen.

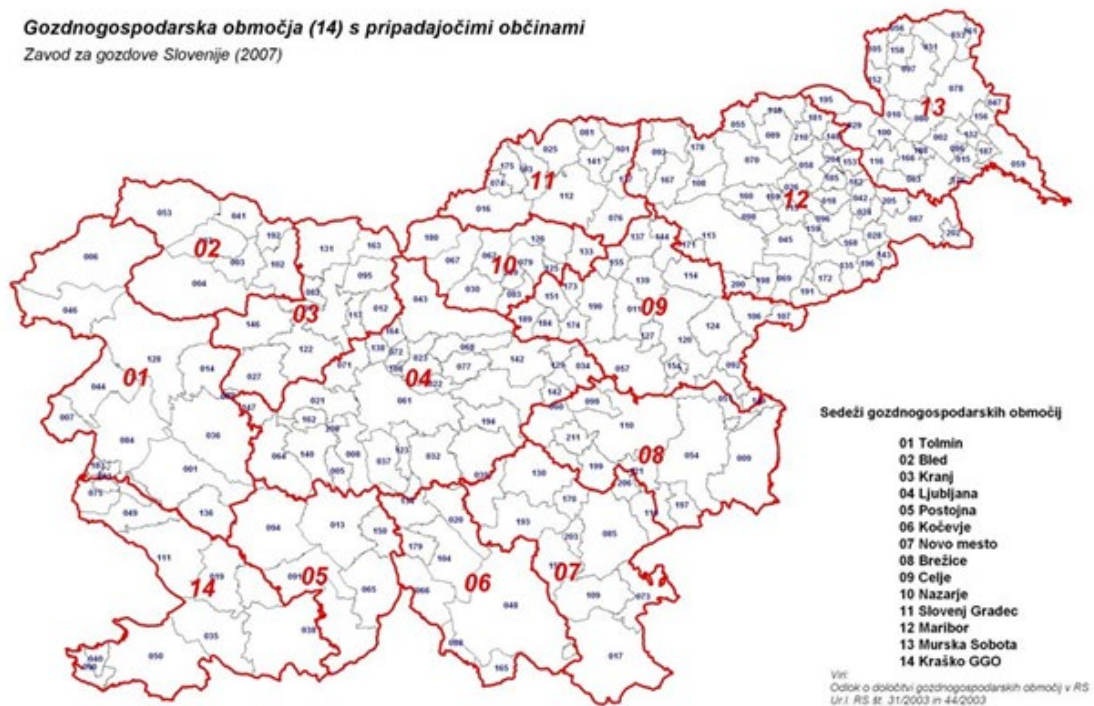
Na izvedbeni ravni se te tri veje srečajo pri izbiri drevja za posek ali odkazilu in odločanju o drugih ukrepih v posameznem gozdnem sestoju ali parceli.

3.1 Upravljanje z gozdovi

V Sloveniji je načrtovanje gospodarjenja z gozdovi del javne službe in ga izvaja Zavod za gozdove za vse gozdove ne glede na lastništvo. Storitve je za lastnike gozdov brezplačna glede na javne koristi, ki jih zagotavljajo njihovi gozdovi s svojimi funkcijami.

Načrtovanje gospodarjenja z gozdovi je zasnovano na sledečih hierarhičnih nivojih:

1. nivo: Nacionalni gozdni program določa nacionalno politiko trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi, usmeritve za ohranitev in razvoj gozdov ter pogoje za njihovo izkoriščanje oziroma večnamensko rabo. Vključuje tudi usmeritve za trajnostno upravljanje prostoživečih živali ter za ohranitev in izboljšanje njihovih življenjskih razmer.
2. nivo: Gozdnogospodarski načrti območja za štirinajst območij (velikost 40 do 150 tisoč hektarjev) ob upoštevanju usmeritev iz nacionalnega gozdnega programa, ugotovljenega stanja gozdov, analize preteklega gospodarjenja, zakonitosti razvoja gozdov, ugotovljenega stanja populacij divjadi in njenega okolja ter pridobljenih spoznanj pri spremljanju razvoja gozdov na območju določijo:
 - funkcije gozdov in njihovo ovrednotenje;
 - cilje, usmeritve in ukrepi za gospodarjenje z gozdom in gozdnim prostorom;
 - cilje, usmeritve in ukrepi za upravljanje z divjadjo v skladu s predpisi o divjadi in lovstvu;
 - usmeritve za ohranjanje oziroma vzpostavitev naravne avtohtone sestave gozdnih življenjskih združb na podlagi bioloških kazalnikov.

Slika 11: Prikaz 14-ih gozdnogospodarskih območij s pripadajočimi občinami (Vir: ZGS)

3. nivo: Gozdnogospodarski načrti gozdnogospodarskih enot za 233 enot (velikosti med 2 in pet tisoč hektarjev) se ob upoštevanju usmeritev iz splošnega dela območnega načrta, ugotovljenega stanja gozdov, analize preteklega gospodarjenja, zakonitosti razvoja gozdov ter pridobljenih spoznanj pri spremljanju razvoja gozdov v gozdnogospodarski enoti določijo:
 - funkcije gozdov in njihovo ovrednotenje;
 - intenzivnost in cilji gospodarjenja z gozdom in gozdnim prostorom;
 - usmeritve za doseganje ciljev;
 - ukrepi in načini njihove izvedbe po osnovnih načrtovalnih enotah gozdnega prostora;

- usmeritve za gospodarjenje s posamičnim gozdnim drevjem in skupinami gozdnega drevja zunaj naselij;
- rastiščni koeficient.

Z namenom natančnejšega upravljanja, se enote nadalje delijo na oddelke in ti še na odseke. Podrobnejši opis te delitve in pa tudi kako jih prepoznamo v gozdu, je v spodnji tabeli.

Tabela 2: Prikaz oznak, ki označujejo gozdnogospodarsko enoto, oddelek in odsek

Vrsta oznake, ki jih najdemo na deblih v gozdu (vir: gozd-les.com)	oznaka
Enota: Oznaka za gozdnogospodarsko enoto so tri rdeče vodoravne črte na deblu.	
Oddelki: vsaka enota je razdeljena na oddelke kot trajne ureditvene vrednote reda velikost 20 do 60 hektarjev, oznaka sta dve vodoravni rdeči črti na deblu in številka.	
Oddelki so lahko razdeljeni še na odseke, ki predstavljajo smiselne enote glede na rastišče, zgradbo gozda ali funkcij, in niso manjši od treh hektarjev. Meje odseka se morajo praviloma skladati s parcelnimi mejami, tako da je ena parcela samo znotraj enega odseka. Oznaka je ena vodoravna rdeča črta na deblu in mala tiskana črka.	

Poleg zgornje delitve, so pomembne enote za gospodarjenje z gozdovi še sestoji in parcele. Sestoj je najmanjša enota gospodarjenja z gozdovih, ki ima enotne lastnosti in se po teh lastnostih razlikuje od drugih delov gozda. Lahko predstavlja določeno razvojno fazo gozda (npr. letvenjak, debeljak, pomlajenec), strukturo (prebiralni gozd, panjevec) in/ali vrstno sestavo (bukov, jelov, mešan). Na ves sestoj se nanašajo enaki gozdnogojitveni ukrepi (npr. redčenje, pomlajevanje), včasih se sestoji pokrivajo tudi z odseki.

Parcela je osnovna enota zemljiškega katastra evidentirana z mejo parcele in označena s parcelno številko. Meja parcele so daljice, ki tvorijo zaključen poligon in razmejujejo zemljišče parcele od sosednjih parcel. Na parcelo je vezano lastništvo, ki je sicer vpisano v zemljiški knjigi, pa tudi raba tal in boniteta zemljišč.

4. nivo: Izvedbeni načrti, med katere štejemo gozdnogojitveni, spravljeni in posestni načrt.

Z gozdnogojitvenim načrtom se na podlagi informacij in določil gozdnogospodarskega načrta enote določijo gozdnogojitveni cilji, smernice in ukrepi za gospodarjenje; obseg, intenzivnost in nujnost gojitvenih in varstvenih del; količinski, časovni in prostorski obseg sečenj; načini in pogoji za pridobivanje lesa; smernice in dela za sočasno ohranjanje in pospeševanje ekoloških in socialnih funkcij gozda. Zaradi omejenih zmogljivosti Zavoda za gozdove in zahtevnosti priprave se gozdnogojitveni načrti ne pripravljajo vsakič za vsak del gozda, kjer je predvidena sečnja. Letno Zavod za gozdove pripravi ali obnovi Gozdnogojitvene načrte za okrog 100.000 ha gozdov.

Spravilni načrt ob upoštevanju odkazila oziroma gozdnogojitvenega načrta posveča glavno pozornost načrtovanju poseka in spravila lesa na čim bolj učinkovit in za gozd neškodljiv način. Določa tehnologijo

poseka (npr. posek z motorno žago in spravilo s traktorjem z vitlom, posek in spravilo s harvesterjem, spravilo z žičnim žerjavom...) in spravila lesa do gozdne ceste, smer poseka, ki olajša spravilo, način in smeri spravila ter potrebna dela na gozdnih prometnicah. Spravilni načrti se praviloma pripravljajo za večja območja in obseg predvidenih sečenj.

Posestni načrt je sinteza gospodarskega, gojitvenega in pravilnega načrta za posamezno gozdno posest, se pravi tudi po posameznih parcelah. Vsebuje povzetek določil gozdnogospodarskega načrta, ki se nanašajo na posest oziroma njene parcele, vsebino gozdnogojitvenega načrta razdeljeno po posameznih parcelah in usmeritve glede sečnje in spravila, predvsem v smislu uporabe in izgradnje gozdnih prometnic (gozdnih cest in vlak).

V praksi izvedbene načrte, predvsem na malih gozdnih posestih, nadomešča odkazilo (izbira drevja za posek), ki ga skupaj opravita lastnik in revirni gozdar Zavoda za gozdove. Pri tem upoštevata zgoraj naštetih določbe, usmeritve in vidike načrtovanja in jih aplicirata na dejanski gozdni sestoj oziroma posamezno parcelo kot del sestoja. Gozdar nato izda Odločbo o odobritvi poseka izbranih dreves, ki vsebuje količino in strukturo označenih dreves za posek, usmeritve in pogoje za sečnjo in spravilo lesa ter rok do katerega je možno izvesti posek. Po opravljenem odkazilu lastnik lahko izvede dovoljeno sečnjo in druge ukrepe. Za gozdnogojitvena dela (obnova gozdov, ukrepi nege), varstvena dela, ukrepe za vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali, sanacijo gozdov ter gradnjo in obnovo gozdnih prometnic lahko pridobi tudi sofinanciranje države. Dela lahko lastnik izvede v lastni režiji ali pa s pomočjo ustrezno usposobljenih izvajalcev.

3.2 Gozdnogojitveno načrtovanje

Namen gozdnogojitvenega načrtovanja je določiti vsebino vseh delovnih procesov v oskrbi gozdov, ki z minimalnimi vložki vodijo v dolgoročno izboljšanje posameznih sestojev. Izvaja se na ravni oddelka, skupine parcel ali parcel v okviru priprave načrta za izvedbo poseka. Gozdnogojitveni načrt cilje in določbe razvojnega načrtovanja (razvojni načrt, program gospodarjenja) prenaša v specifično situacijo posameznih sestojev s ciljem, da vsak poseg v gozd dolgoročno poveča njegovo vrednost. Gozdnogojitveno načrtovanje temelji na naslednjih načelih:

- plodnost rastišča;
- prirastna moč sestoja;
- razpoložljivi načini za doseg ciljev;
- razpoložljiva sredstva za doseganje ciljev.

Na osnovi načel gozdnogojitveni načrt določa dolgoročni cilj (načrtovane enote), kratkoročni cilj ali cilj nege (negovalne enote) ter ukrepe za doseganje ciljev.

3.2.1 Dolgoročni gojitveni cilji

Določimo končno vrednostno podobo sestoja za načrtovalno enoto – ta je trajnega značaja, pogosto vezana na rastišče in določimo vsebino cilja. Ta vsebuje poudarjenost funkcij gozda, zgradba gozda (željena struktura), zmes drevesnih vrst (optimalno razmerje med vrstami), kakovost (želena kakovost lesne zaloge), posebnosti in individualne značilnosti sestoja ter splošne smernice nege.

Pri določanju dolgoročnega cilja se zanašamo na plodnost habitata in naravno zastopanost vrste, da bi zagotovili trajni uspeh v zdravem gozdu. Pri tem nam pomaga razred gospodarjenja ali vrsta razvoja

gozda, ki vključuje posamezne sestoje, pri tem pa je treba upoštevati lokalne značilnosti in podrobnosti, kot je predstavitev različnih funkcij gozda.

V spodnji tabeli je predstavljen primer dolgoročnega cilja za gozdove jelke, smreke in bukke v boljših habitatih.

Tabela 3: Primer dolgoročnega cilja za gozdove jelke, smreke in bukke v boljših habitatih

Funkcija	Gospodarski gozd
Struktura	Mešani skupinski prebiralni visoki sestoj jelke, smreke in bukke z javorjem, z visoko kvaliteto in produktivnostjo
Zastopanost vrst	50 % jelka, 20% smreka, 20 % bukev, 10% javor
Kvaliteta	Jelka, smreka I. razred, bukev furnir, I. razred, javor furnir
Individualne značilnosti	Estetska funkcija zaradi bližine letovišča
Smernice nege	Skupinsko-prebiralni sistem: podpirati potomce redkih vrst v sestoju: smreke ali javorja, oblikovati skupine (30-40 m ³) bukke, javorja. Optimalna lesna zaloga, pri kateri naj bi prebiralni/raznomerni gozd najbolje deloval, je 410 m ³ / ha.

V naslednji tabeli pa je predstavljen primer dolgoročnega cilja za gozdnogojitveni načrt pomlajenih hrastovih in gabrovih gozdov za prehod v visoke hrastove gozdove.

Tabela 4: Primer dolgoročnega cilja za gozdnogojitveni načrt pomlajenih hrastovih in gabrovih gozdov za prehod v visoke hrastove gozdov

Funkcija	Gospodarski gozd
Struktura	Homogeni, do neke mere enoletni gozdovi, v katerih prevladujeta hrast in gaber, vendar z različnim sodelovanjem drugih vrst trdih listavcev s kratkimi obdobji pomlajevanja.
Zastopanost vrst	60% hrast, 20% gaber, 10% drugi listavci in 10% bor
Kvaliteta	Les za ogrevanje, posamezna drevesa – tehničen les
Individualne značilnosti	Zaščitna funkcija na pobočjih nad vaško cesto
Smernice nege	Pretvorba obalnih gozdov v visoke gozdove z ukrepi za nego in redčenjem. Izberite drevesa prihodnosti in favorizirajte gradna <i>Quercus petraea</i> . Če je dosežena dobra kakovost zrelih sestojev (ciljni premer 40 cm) hrasta (<i>Q. Petrea</i> / <i>Q. Cerris</i>): začnite z regeneracijo z nepravilno zastorno sečnjo, da dosežete več dobro

	vertikalno strukturo različnih starosti. Odprite sklop nad ciljnim pomlajevanjem hrasta. Na vseh mestih, kjer se mladje ne pojavi, posadite bor.
--	--

3.2.2 Kratkoročni gojitveni cilj

Kratkoročni cilj določa, kakšna naj bo naslednja stopnja razvoja sestoja v posamezni negovalni enoti – gre za del gozda, ki ima kratkotrajne skupne oskrbovalne ukrepe (običajno posamezna faza razvoja gozda ali sestoja), meje med oskrbnimi enotami so spremenljive.

Kratkoročni gojitveni cilj vsebuje stopnje razvoja, na katero se nanašajo predvideni ukrepi, želeno razmerje mešanice, želeno kakovost lesne mase in ukrepe za doseganje ciljev.

V spodnji tabeli je prikazan primer kratkoročnega cilja za gozdove jelke, smreke, bukve v boljših rastiščih.

Tabela 5: Primer kratkoročnega cilja za gozdove jelke, smreke, bukve v boljših rastiščih

Faza / Struktura	Gošča v skupinah 30-40 m.
Zastopanost vrst	40% jelka, 20% smreka, 20% bukev, 20% javor
Kvaliteta	Gošča visoke kakovosti vseh prisotnih vrst
Smernice nege	Sproščanje izbrancev gorskega javorja. Odstranjevanje zaraščenih in nekvalitetnih dreves Odstranitev ostrih prehodov

Navajamo še primer kratkoročnega cilja za pomlajeni gozd hrasta in gabra za premeno.

Tabela 6: Primer kratkoročnega cilja za pomlajeni gozd hrasta in gabra za premeno

Faza	Mlajši letvenjak
Zastopanost vrst	60 % hrasta, 20 % gabra, 10 % drugih listavcev in 10 % bora
Kvaliteta	Stabilen gost mlad letvenjak
Smernice nege	Izbira vrst – odpiranje debel hrastov in gabra. Odstranjevanje poganjkov, zaraščenih in nekvalitetnih dreves

3.2.3 Proces priprave gozdnogojitvenega načrtovanja

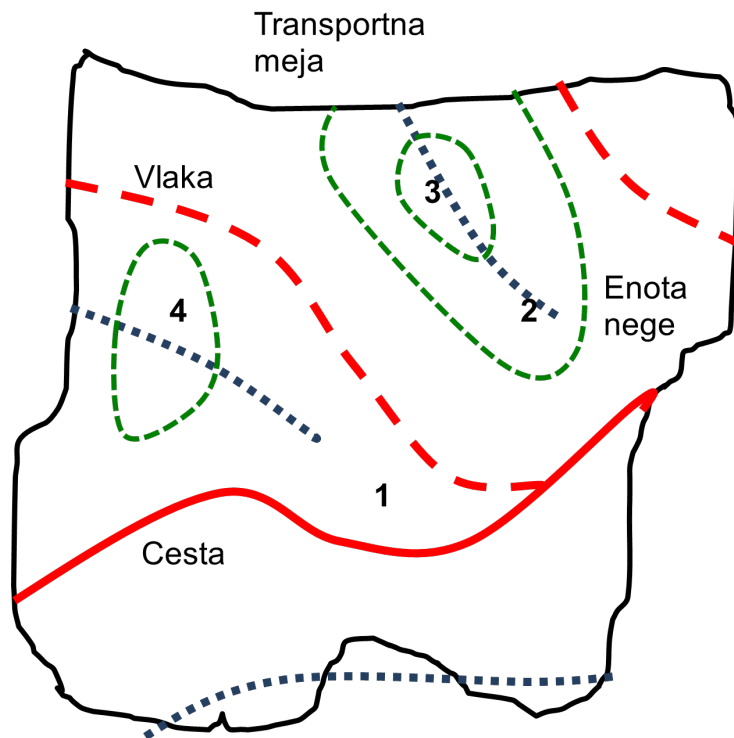
Postopek načrtovanja gojitve vključuje naslednje faze:

1. faza: zbiranje informacij in določil iz relevantnih načrtov (aktualni gozdnogospodarski načrt, gojitveni načrt, karte (sestoja)) in iz drugih virov (satelitski ali zračni posnetki).

2. faza: analiza stanja gozda, napovedovanje njegovega spontanega razvoja.
3. faza: postavljanje ciljev.
4. faza: identifikacija in kartiranje enot za načrtovanje gojenja in enot za nego.
5. faza: ukrepi načrtovanja.
6. faza: izvedba - odkazilo, posek.
7. faza: spremljanje uspeha, prilagajanje ciljev in ukrepov po potrebi.

Z gozdnogojitvenim načrtom se določi(jo) in izvede(jo) ukrep(i) na določenem odseku, posesti ali parceli. Glede na značilnosti sestoja ter cilje nege in gojenja lahko ukrep odstopa od ukrepov, ki jih predvideva program upravljanja / načrt za posamezno enoto, vendar je treba na ravni območja razlike izenačiti.

Na spodnji sliki je primer karte gozdnogojitvenega načrta, kjer je celoten oddelek načrtovalna enota, številke pa označujejo negovalne enote: 1 - zrel sestoj, 2 - gošča, 3 - letvenjak, 4 - mladje za odpiranje.

Slika 12: Primer karte gozdnogojitvenega načrta

3.3 Pridobivanje podatkov o gozdovih

V procesu gozdnogospodarskega načrtovanja se vsakih deset let izvede podroben popis gozdnih sestojev vključno z meritvami lesne zaloge in prirastka in pripravo usmeritev za gospodarjenje. Zbrani podatki o gozdovih so javnosti in s tem tudi lastnikom na voljo na naslednjih javnih podatkovnih portalih:

- Zemljiška knjiga (lastništvo parcel);
- Prostorski portal Geodetske uprave RS (parcele in njihova vrednost);
- Pregledovalnik Zavoda za gozdove Slovenije (podatki in usmeritve iz gozdnogospodarskih načrtov do nivoja odsekov).

V nadaljevanju podajamo podrobna navodila, kako s teh portalov pridobivati podatke o gozdovih, ki so potrebni za odločanje o sečnji in drugih ukrepih v gozdovih, oziroma za samostojno pripravo Načrta gozdne posesti na ravni posamezne kmetije (Priloga 3).

3.3.1 Zemljiška knjiga

Dostop do zemljiške knjige, kjer lahko preverite lastništvo parcel: http://www.sodisce.si/javne_knjige/zemljiska_knjiga/

The screenshot shows the website for the Slovenian Land Register. The main heading is 'zemljiška knjiga' (land register). Below it, there is a section titled 'Vstop v Portal e-sodstvo (Elektronska zemljiška knjiga)'. The text explains that the land register is a public register of immovable property and is accessible through the e-portal. It lists the types of decisions made in the register, such as registration of ownership, mortgages, and other rights. The page also features a sidebar with navigation links, a search bar, and contact information for the court.

Slika 13: Vstopna maska spletne strani za dostop do zemljiške knjige

Za dostop do portala e-sodstvo se morate registrirati na spletni strani <https://evlozisce.sodisce.si/esodstvo/firstLoginRegisteredUser.html>

Za pregledovanje e-ZK in izpisovanje zemljiško knjižnih izpiskov se registrirate kot registrirani uporabnik. Za to potrebujete le elektronski predal, na katerega boste po uspešni registraciji prejeli geslo za dostop.

Slika 13 na levi prikazuje pojavno okence v primeru, če niste še registrirani, slika na desni pa pojavno okence za registrirane uporabnike.

Portal e-Sodstvo

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

Nalozba v vsako priložnost

INFORMACIJSKI SISTEM E-SODSTVO

Informacijski sistem e-Sodstvo omogoča izvajanje e-opravi vsak delavnik od 8.00 do 20.00

Prva prijava navadnega uporabnika

Ime: *

Primek: *

Elektronski naslov: *

Pravilno

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE Na sodišču | Ministrstvo za pravosodje

Copyright © 2010

Portal e-Sodstvo

VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE

Nalozba v vsako priložnost

INFORMACIJSKI SISTEM E-SODSTVO

Informacijski sistem e-Sodstvo omogoča izvajanje e-opravi vsak delavnik od 8.00 do 20.00

Vstop za registrirane uporabnike

Uporabniško ime (elektronski naslov): tadej.kogovsek@gmail.com

Geslo: *****

Pozabljeno geslo
Nov uporabnik

Prijavi se

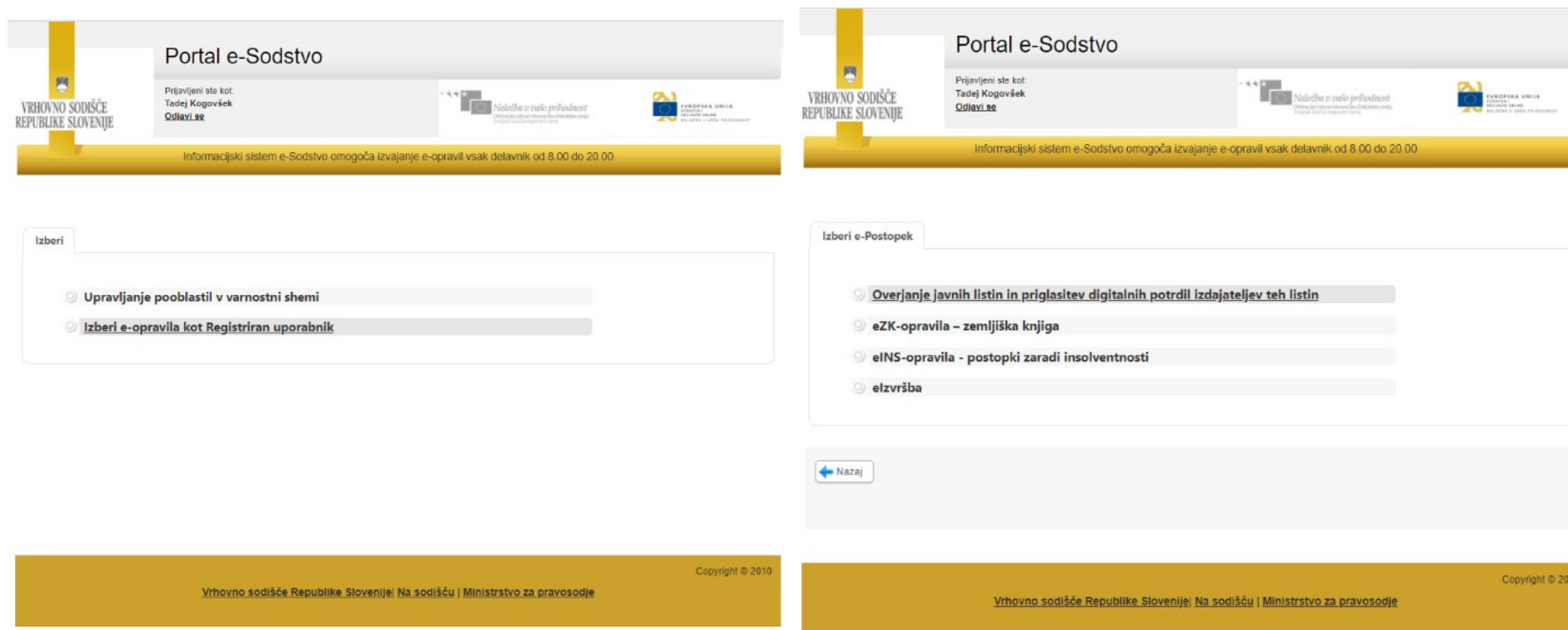
VRHOVNO SODIŠČE REPUBLIKE SLOVENIJE Na sodišču | Ministrstvo za pravosodje

Copyright © 2010

Slika 14: Pojavni okni ob prijavi (levo prva prijava, desno obstoječi uporabnik)

Opozorimo naj, da je zemljiškknjižne izpiske možno dobiti le ob delavnikih, od 8.00 do 20.00 ure.

Na spodnjih slikah so prikazani nadaljnji koraki: prijava, in nato klik na eZK-opravila.

Slika 15: Prikaz pojavnih oken po uspešni prijavi (levo), izbira eZK-opravila (desno)

Zgodovinski izpis iz zemljiške knjige (od 1. maja 2011)

čas izdelave izpisa: 1.10.2020 - 19:00:17

Nepremičnina

tip nepremičnine:	1 - zemljiška parcela
vir ID znaka:	1 - zemljiški kataster
ID znak:	parcela 2484 502/11
katastrska občina 2484 HRUŠEVJE parcela 502/11 (ID 1057186)	
Dn vpisa	Dn 1474/2007
začetek učinkovanja vpisa	20.06.2007 09:09:00
izvedba vpisa	30.04.2011 23:59:59

Osnovni pravni položaj nepremičnine:

ID osnovnega položaja:	8268841
vrsta osnovnega položaja:	101 - vknjižena lastninska pravica
delež:	1/1

Dn vpisa	Dn 1474/2007
začetek učinkovanja vpisa	20.06.2007 09:09:00
izvedba vpisa	30.04.2011 23:59:59

imetnik:

1. EMŠO: 3004972*****
osebno ime: Aleš Žakelj
naslov: Slavinje 013A, 6225 Hruševje

Dn vpisa	Dn 1474/2007
začetek učinkovanja vpisa	20.06.2007 09:09:00
izvedba vpisa	30.04.2011 23:59:59

omejitve:

Pri osnovnem položaju po 1. maju 2011 ni bila vpisana nobena pravica ali pravno dejstvo, ki omejuje lastninsko pravico na nepremičnini

Zemljiškoknjižni postopki glede nepremičnine:

Po 1.maju 2011 glede nepremičnine ni bil začel noben zemljiškoknjižni postopek.

Slika 16: Primer zemljiškoknjižnega izpiska

3.3.2 Prostorski portal Geodetske uprave RS

Do podatkov dostopate na naslednji povezavi: <http://prostor3.gov.si/javni/login.jsp?jezik=sl>
Odpre se vam spodnja stran, z opcijo za vnos iskalnih parametrov (na sredini levo).

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
REPUBLICA SLOVENIJE

Odjava | Portal prostor

PROSTOR PROSTORSKI PORTAL RS Javni dostop

napredno iskanje

Šifra katastrske občine: 2495
 Ime katastrske občine: SUHORJE
 Številka parcele: 1205/2
 Številka stavbe:
 Številka dela stavbe:
 Številka stanovanja / poslovnega prostora:
 Občina:
 Naselje:
 Ulica:
 Hišna številka in dodatek:
 Identifikator GJI:
 IŠČI Počisti polja

Parcele

Katastrska občina	Številka parcele	Površina parcele (m2)	Urejena parcela	Katastrski dohodek (EUR)	Grafični prikaz
2495 SUHORJE	1205/2	61.485	NE	262,11	

Stavbe

Na izbrani parceli ni stavbe

Gospodarska javna infrastruktura

Izberite tematiko iz zbirnega katastra GJI za prikaz na izbranih parcelah oz. stavbah

Ime tematike zbirnega katastra GJI: Ceste IŠČI

Naslovi in prostorske enote

Podatki registra prostorskih enot

Občina	Pivka
Naselje	Suhorje
Ulica in hišna številka	Naslov ne obstaja
Poštni okoliš	6217 Vremški Britof
Krajevna skupnost	Krajevna skupnost ne obstaja
Vaška skupnost	Suhorje
Mestna četrt	Četrtna skupnost ne obstaja
Volišče - državni zbor	Vaška hiša, Suhorje 23a
Volišče - lokalno	Vaška hiša Suhorje 23
Šolski okoliš	Osnovna šola Košana

Slika 17: Vstopna maska portala Prostor

Najbolj uporabni podatki, ki so na voljo na spletnih straneh GURS (portal Prostor), so površina parcele, katastrski dohodek, dejanska raba in namenska raba.

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR
REPUBLICA SLOVENIJE

Odjava | Portal prostor

PROSTOR PROSTORSKI PORTAL RS Javni dostop

napredno iskanje

Šifra katastrske občine: 2495
 Ime katastrske občine: SUHORJE
 Številka parcele: 1205/2
 Številka stavbe:
 Številka dela stavbe:
 Številka stanovanja / poslovnega prostora:
 Občina:
 Naselje:
 Ulica:
 Hišna številka in dodatek:
 Identifikator GJI:
 IŠČI Počisti polja

Parcele

Katastrska občina	Številka parcele	Površina parcele (m2)	Urejena parcela	Katastrski dohodek (EUR)	Grafični prikaz
2495 SUHORJE	1205/2	61.485	NE	262,11	

Legenda podatkov: Register nepremičnin Zemljiški kataster

Podrobni podatki o parceli
Katastrska občina 2495 Številka parcele 1205/2

POVRŠINA PARCELE (M2)	61.485
DEJANSKA RABA	DELEŽ DEJANSKE RABE (%)
gozdna zemljišča	100
NAMENSKA RABA	POVRŠINA NAMENSKE RABE ZEMLJIŠČA (M2)
gozdna zemljišča	61.485
BONITETNE TOČKE	23
POVRŠINA ZEMLJIŠČA Z BONITETNIMI TOČKAMI (M2)	61.485
RASTIŠČNI KOEFICIENT GOZDA	7
ODPRTOST GOZDA	70

Podatki o lastnikih in upravljavcih

PRIMEK IN IME / NAZIV	NASLOV	LETO ROJSTVA / MATIČNA ŠTEVILKA	DELEŽ	STATUS
Podatek o lastniku ni javen				

Slika 18: Prikaz pridobljenih podatkov glede na iskalne parametre

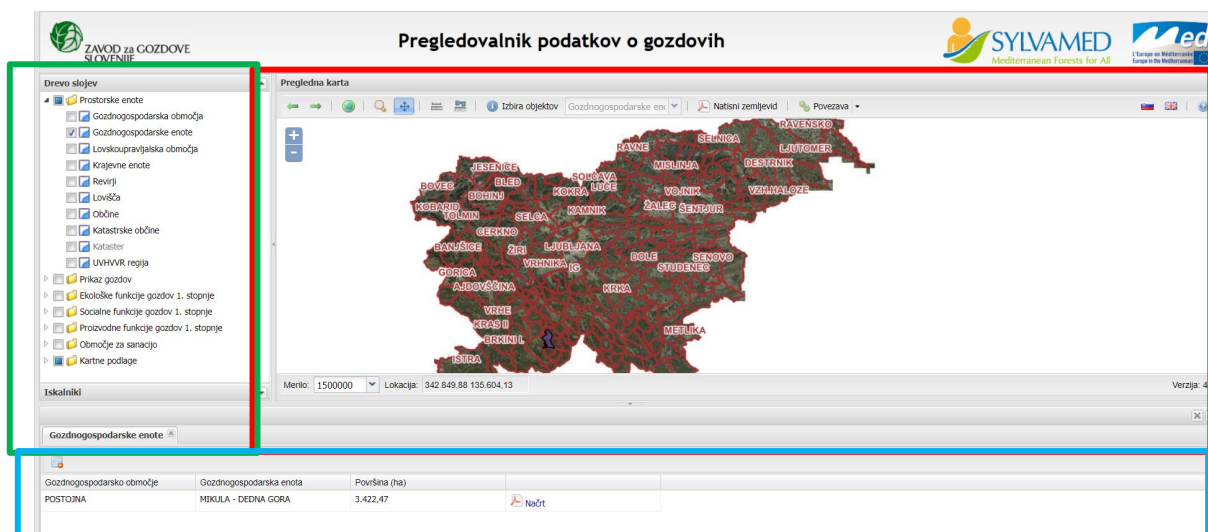
3.3.3 Pregledovalnik Zavoda za gozdove Slovenije

Pregledovalnik podatkov, ki jih zbira ZGS je na voljo na naslovu:

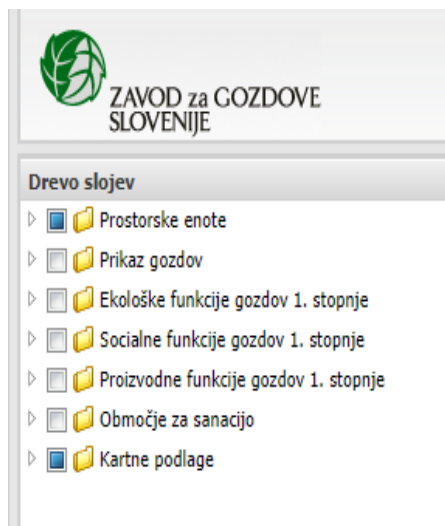
<https://prostor.zgs.gov.si/pregledovalnik/>

Pregledovalnik je razdeljen na levo in desno stran ter na spodnje okno:

- leva stran: drevo podatkovnih slojev, ki so na izbiro in iskalnik (zelen okvir);
- desna stran: aktiven kartografski prikaz izbranih podatkov (rdeč okvir);
- spodnji del: odpira se glede na izbiro slojev, dostop do različnih dokumentov (moder okvir).

Slika 19: Vstopna maska pregledovalnika ZGS

Levo je povečan zeleno označen okvir iz slike 19, kjer so razvidne možne izbire prikaza slojev (drevo slojev):

Prostorske enote:

- prikaz gozdnogospodarskih enot (GGE), z ikono Izbira objektov pridemo do aktualnega gozdnogospodarskega načrta (modro polje).

Prikaz gozdov:

- odseki (povečamo merilo), z ikono Izbira objektov pridemo do aktualnih podatkov o odseku (glej sliko 21: obrazec E4);
- sestoji (povečamo merilo), z ikono Izbira objektov pridemo do aktualnih opisov sestojev.

Slika 20: Povečan del pregledovalnika ZGS, kjer je možno označiti sloje

Iskalniki:

Iskalnik (npr. kataster – po parcelah):

- izberemo npr. digitalni katastrski načrt ter vpišemo katastrsko občino in parcelo.

Slika 21: Povečan spodnji del zelenega okvirja iz slike 19,

iskalnik

Poenostavljeno iskanje podatkov po parcelah (narejeno s statističnimi izračuni) je na voljo na:

http://www.zgs.si/delovna_podrocja/gozdnogospodarsko_nacrtovanje/izpis_podatkov_o_gozdu_za_gozdne_parcele/index.html.

Na naslednjih slikah je za lažjo predstavo kot primer prikazan najprej Obrazec E4, nato pa še izpis sestojev in parcel.

OPIS GOZDA

GGO 14-GGO ŠEŽANA

GGE 04-VREMŠČICA (2017-2026)

Površina odseka: 47,63 ha

k.o. 2495-SUHORJE, odd/ods: 040

Krajevno ime: Hrbje

	Zasebni gozd	Državni gozd	Gozd lok. skup.	Skupaj
Površina gozda (ha)	46,39	1,24		47,63
Po parcelah (ha)	46,19	1,43		47,62

I. STANJE GOZDA

Rastiščnogojitveni razred: Pionirski gozdovi listavcev na silikatih

Rastišče: Nmv: 360m - 536m

Leg: SV

Kamnina: FLIŠ

Položaj: POBOČJE

Naklon: 27 st.

Relief: VALOVITO

Kamnit./Skalnat. 3% / 0 %

Gozdne združbe	
Gorsko obrežno sivo in črnojelševje ter velikojesenovje - 2%	Kisloljubno gradnovno bukovje - 79%
Kisloljubno gradnovno bukovje z navadnim črnilcem - 19%	

Sestoji: Drog č.jš, m.js in ost.trd.list; drog č.bo in r.bo; mladovje.

Ohranjenost: OHRANJENI (do 30%)

Lesna zaloga: igl.: 21 m³/ha list.: 124 m³/ha skupaj.: 145 m³/ha

Drevesne vrste: Č.jš-43%, V.js-23%, Č.bo-7%, Gr-6%, R.bo-5%, Or-3%, Mk-2%, Sm-2%, Ce-2%, Če-2%, M.js-1%, Ko-1%,

(% od LZ)

Mladovje in

podmladek: Površina: 6,14ha M.js, Če, Or, Sm, Č.bo, Gr, Mk, Č.jš, Ce, R.bo, Bu, G.ja, B.ga, Ko, V.js,

Tarife: Sm-31, Je-30, Oi-29, Bu-30, Hr-30, Pl-46, Tl-30, Ml-43

Spravilne

razmere: Način spravila: S TRAKTORJEM Spr. razdalja: 800 m Delež odp. pov.: 75%

MLADOVJE	DROGOVNJAK
4%	96%
Z053,	E900, E901, Z047, Z050, Z051, Z052, Z054, Z055,

Funkcije v odseku: VAROVANJE GOZDNIH ZEMLJIŠČ IN SESTOJEV 1, BIOTOPSKA 1, LESNOPROIZVODNA 1, VAROVANJE GOZDNIH ZEMLJIŠČ IN SESTOJEV 2, BIOTOPSKA 2, KLIMATSKA 2, VAROVANJE NARAVNE DEDIŠČINE 2,

Naravna vrednota: Reka (del)

II. USMERITVE

Usmeritev za zagotavljanje funkcij gozdov: Glej poglavje 6.2.3. Natura 2000 cona B.

Usmeritev za izbiro drevja za možni posek: Premenilna redčenja, pospeševati pl.list.

III. UKREPI

Možni posek po lastniških kategorijah

Intenzivnost gospodarjenja: srednja

	Zasebni gozd		Državni gozd		Gozd lok.skupn.		Skupaj	
	MP (m ³)	% LZ	MP (m ³)	% LZ	MP (m ³)	% LZ	MP (m ³)	% LZ
Iglavci	180	18	3	23			183	18
Listavci	1.254	22	40	24			1.294	22
Skupaj	1.434	21	43	24			1.477	21

Gojitvena in varstvena dela po lastniških kategorijah (s ponovitvami)

	Enota	Zasebni gozd	Državni gozd	Gozd lok.skupn.	Skupaj
Naravni razvoj biotopov	m3	1,78			1,78

Slika 22: Primer Obrazec E4 - Popis odseka

M386			Sklep: TESEN	
Površina sestoja: 1,96 ha			Smernica: NEGA DEBELJAKA	
Razvojna faza: DEBELJAK			Negovanost: NENEGOVAN	
Zasnova: vse skupaj			ZASEBNI GOZD	
	Iglavci	Listavci	Skupaj	
Lesna zaloga (m ³ /ha)	182	3	185	
Možni posek (m ³)	63	1	64	
Drevesne vrste (% od LZ)	Č.bo-74%, R.bo-25%, Li-1%,			
Mladovje in podmladek: 0,19 ha - Črni bor, Črni gaber, Mali jesen, Cer,				

M386			Sklep: TESEN	
Površina sestoja: 0,12 ha			Smernica: NEGA DEBELJAKA	
Razvojna faza: DEBELJAK			Negovanost: NENEGOVAN	
Zasnova: vse skupaj			DRŽAVNI GOZD	
	Iglavci	Listavci	Skupaj	
Lesna zaloga (m ³ /ha)	192		192	
Možni posek (m ³)	3		3	
Drevesne vrste (% od LZ)	Č.bo-74%, R.bo-26%,			
Mladovje in podmladek: 0,01 ha - Mali jesen,				

Z041			Sklep: NORMALEN	
Površina sestoja: 1,01 ha			Smernica: UVAJANJE SESTOJA V OBNOVO	
Razvojna faza: DEBELJAK			Negovanost: SLABO NEGOVAN	
Zasnova: vse skupaj			ZASEBNI GOZD	
	Iglavci	Listavci	Skupaj	
Lesna zaloga (m ³ /ha)	3	339	342	
Možni posek (m ³)	2	183	185	
Drevesne vrste (% od LZ)	Č.jš-44%, Ce-26%, V.js-11%, Gr-9%, P.br-4%, G.ja-3%, B.ga-2%, Sm-1%,			
Mladovje in podmladek: 0,05 ha - Graden, Poljski brest, Beli gaber, Cer, Črna jelša,				

Z041			Sklep: NORMALEN	
Površina sestoja: 0,03 ha			Smernica: UVAJANJE SESTOJA V OBNOVO	
Razvojna faza: DEBELJAK			Negovanost: SLABO NEGOVAN	
Zasnova: vse skupaj			DRŽAVNI GOZD	
	Iglavci	Listavci	Skupaj	
Lesna zaloga (m ³ /ha)		333	333	
Možni posek (m ³)		5	5	
Drevesne vrste (% od LZ)	Č.jš-50%, Ce-30%, Gr-10%, V.js-10%,			

Z043			Sklep: NORMALEN	
Površina sestoja: 4,40 ha			Smernica: NEGA DROGOVNJAKA	
Razvojna faza: DROGOVNJAK			Negovanost: SLABO NEGOVAN	
Zasnova: BOGATA			ZASEBNI GOZD	
	Iglavci	Listavci	Skupaj	
Lesna zaloga (m ³ /ha)		349	349	
Možni posek (m ³)		279	279	
Drevesne vrste (% od LZ)	Č.jš-86%, G.ja-6%, Ce-3%, Ro-3%, Vr-2%,			

Slika 23: Primer izpisa sestojev

									
ZAVOD za GOZDOVE SLOVENIJE									
Izpis podatkov o gozdu za gozdno parcelo (ali več parcel)									
<i>Opozorilo: Izpisani podatki so preračunani iz podatkov gozdnogospodarskega načrta na ravni gozdnega odseka in sestaja, zato vrednosti na ravni parcele (ali več parcel) lahko odstopajo od dejanskega stanja. Starost podatkov je lahko od enega do deset let glede na čas obnove gozdnogospodarskega načrta. Izpisani podatki so tako zgolj informativne narave, za bolj točne podatke se obrnite na pristojnega revirnega gozdarja Zavoda za gozdove Slovenije.</i>									
I. STANJE GOZDA:									
Izpis podatkov za gozdne parcele:									
Veljavnost podatkov:				2017 - 2026					
k.o.	2495	parc.št.	222						
Skupna površina izbranih parcel:				0,02	ha				
Prevladujoči rastiščno gojitveni razred gozda:		SUBMEDITERANSKI GOZD GRADNA NA FLIŠU							
Prevladujoča gozdna združba:		731							
Prevladujoči rastiščni koeficient:		11							
Delež območja Natura 2000 (%):		0							
Zasnova sestaja (v %)	N/A			100					
Negovanost sestaja (v %)	POMANJKLJIVO NEGOVAN			100					
Sklep sestaja (v %)	NORMALEN			100					
Razvojne faze gozda (v %):				DEBELJAK					
				100					
Lesna zaloga (LZ) gozda (v m ³ /ha)		Iglavci	3	Listavci	323	Skupaj	326		
Letni prirastek (m ³ /ha/leto)		Iglavci	0,1	Listavci	8,91	Skupaj	9,01		
Delež posameznih drevesnih vrst (v % od LZ)									
Smreka	Jelka	Bor	Macesen	Ostali iglavci	Bukev	Hrast	Plemeniti listavci	Drugi trdi listavci	Mehki listavci
0	0	0	0	0	0	8	19	28	45
Mladovje in pomladek				Površina (ha)		0			
Drevesna sestava pomladka:									
II. NAČRTOVANI UKREPI:									
Smernice za gospodarjenje z gozdom (v % površine):				UVAJANJE SESTOJA V OBNOVO				100	
Letni možni posek (v m ³ /leto)		Iglavci	0	Listavci	0,39	Skupaj	0,39		
III. PODATKI O PRISTOJNI ORGANIZACIJSKI ENOTI ZAVODA ZA GOZDOVE SLOVENIJE:									
Območna enota	Sežana		Krajevna enota			Ilirska Bistrica			
Gozdni revir	Vremščica		Naslov			Vilharjeva 4			
Revirni gozdar	Kreševič Aleš		Telefon			05 714 41 65			

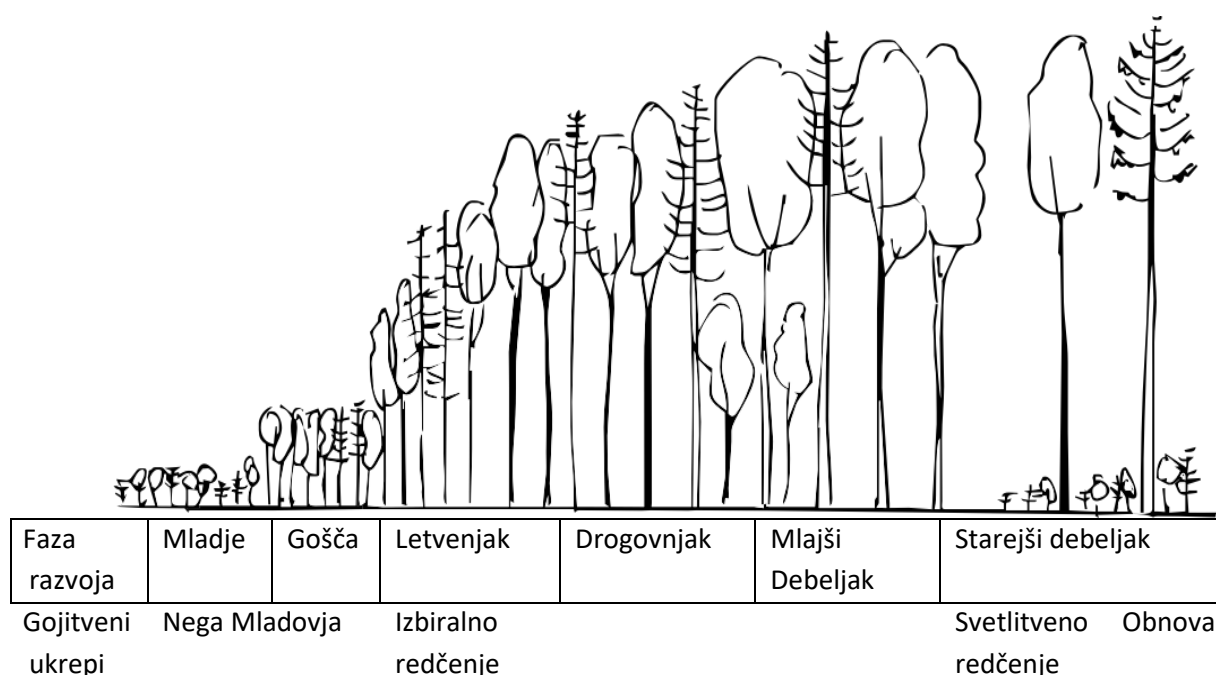
Stroški priprave izpisa podatkov so bili sofinancirani iz sredstev 7. okvirnega programa Evropske unije [FP7/2007-2013] na podlagi sporazuma o dodelitvi sredstev št. 613762 (SIMWOOD).

Slika 24: Primer izpisa parcele

4 NEGA GOZDA

Nega gozda je načrtno, nenasilno in racionalno usmerjanje gozda h gozdnogojitvenim ciljem. Pri tem pospešujemo njegove lastnosti, ki so za nas pozitivne (gospodarske, biološke) in zaviramo negativne.

Ideja nege gozda je, da po vsakem našem posegu, gozd poveča svojo vrednost v ekonomskem in okoljskem smislu. Z dobro zasnovanimi ukrepi oskrbe, z uporabo naravnih postopkov v našo korist in z majhnimi stroški lahko dosežemo visok ekonomski učinek. Na spodnji sliki so prikazane faze razvoja gozda in ukrepi po razvojnih fazah.

Slika 25: Gojitveni ukrepi po razvojnih fazah

Preden se lotimo posegov v gozd, ga moramo dobro spoznati. Pri tem si pomagamo z različnimi podatki iz gozdnogojitvenih načrtov, pa tudi s terenskimi ogledi. Pri pregledu sestoja ocenjujemo kakovost dreves, pa tudi njihovo vlogo v sestoju (ali so vladajoča – v zgornji plasti, ali obvladana s strani drugih dreves itd.) in predvidimo, kakšen bo prihodnji razvoj dreves.

Pri ocenjevanju kakovosti opazujemo naslednje znake:

- zdravstveno stanje, morebitne poškodbe;
- razvitost krošnje;
- dolgo, polnolesno, ravno deblo;
- čim manj grč, drobne veje.

Te lastnosti se oblikujejo že v mladih razvojnih fazah, na njih pa lahko različno vplivamo. Gojitelj ima lahko velik vpliv predvsem na razvitost krošnje, debelino debla in čiščenje vej.

4.1 Nega mladja

Mladje je zasnova bodočega sestoja, nekaj let staro nesklenjeno rastje v zeliščni plasti. Je pod velikim vplivom matičnega sestoja. Nega v mladju je poceni in učinkovita, ima velik vpliv na oblikovanje spodnje, najvrednejše tretjine debla. Zato je smiselno z nego pričeti čimprej.

Cilj nege mladja je gošča določene zmesi vrst, zgradbe in kakovosti, pri čemer poznamo posredno (indirektno) in neposredno (direktno) nego mladja.

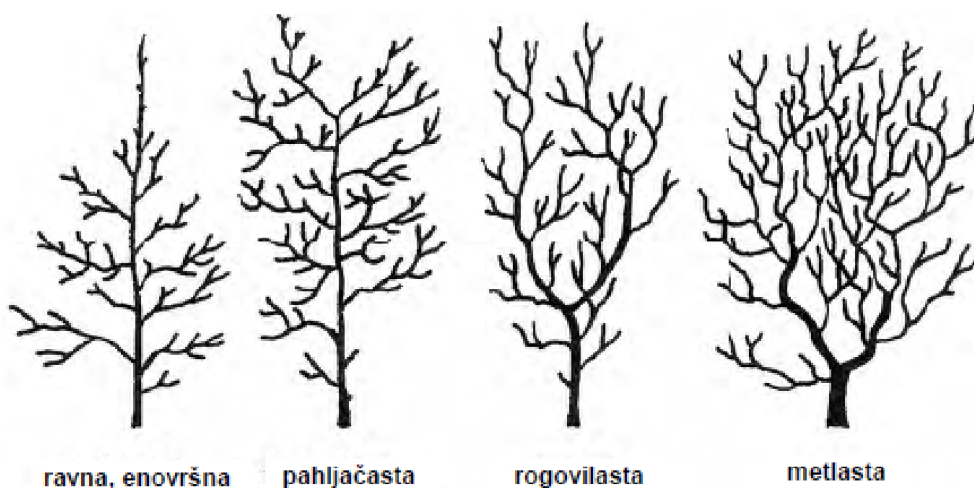
Posredno nego izvajamo z ukrepi v matičnem sestoju. S postopno sečnjo odraslega sestoja uravnavamo zazor, gozdno klimo, procese razkroja v tleh, semenenje, nasemenitev in intenzivnost naravne selekcije med mladjem. Tako vplivamo na količino, zmes, vitalnost in razrast mladja.

Če na primer mladje nastaja pod močnim zastorom matičnega sestoja, potem bodo med mladjem prevladale sencozdržne vrste, kot je bukev. Če želimo pomlajevati sestoje hrasta, jih moramo najprej dovolj presvetliti, pri tem pa izkoristiti semenska leta.

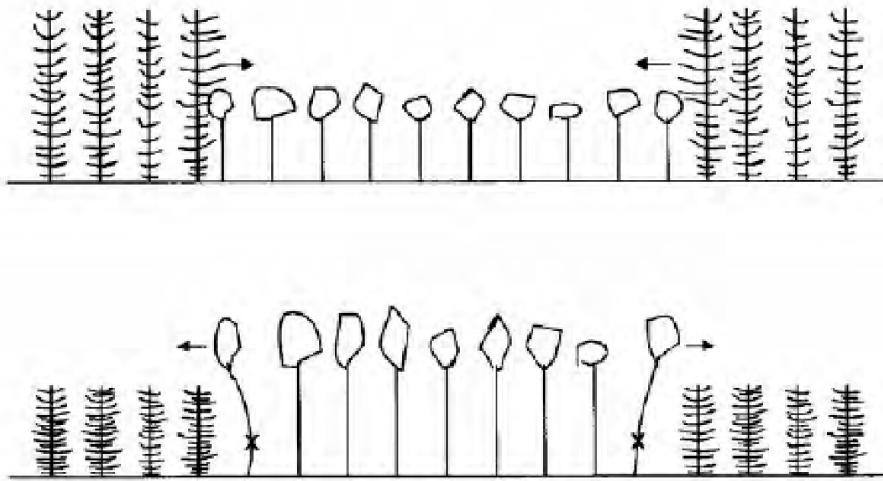
Direktni ukrepi pri negi mladja so:

- Zaščita: pred pritalno vegetacijo (obžetev), divjadjo (ograje, tulci, kemični premazi), glodalci, insekti, glivami (odstranjevanje bolnih drevesc).
- Rahljanje: zmanjšanje gostote za boljšo stabilnost.
- Uravnavanje zmesi: pospeševanje konkurenčno šibkejših vrst, ki si jih želimo ohraniti v sestoju.
- Odstranjevanje predrastkov, to so bujno razrasla, vitalna ampak neakovostna drevesca.
- Odstranjevanje ostalih neakovostnih osebkov (npr. neprimerno, metlasto ali rogovilasto razrasli).
- Dodatni ukrepi (preprečevanje ostrih prehodov, obvejevanje).

Za nego mladja uporabljamo lahka orodja: škarje, koso, srp, vejnik...

Slika 26: Različne oblike rasti pri mladju listavcev

Slika 27: Odstranjevanje ostrih prehodov pri mladju in gošči

4.2 Nega gošče

V gošči se mlado drevje sklone in pride do konkurenčnega boja za prostor, hranila in vodo. Zato se začne razslojevanje. Proces uravnavamo tako, da se premočno razviti osebki ne razvijajo na račun vitkejših, kakovostno boljših. Gošča je gospodarsko najpomembnejše obdobje v razvoju sestoja.

Cilj nege gošče je kakovosten letvenjak (številni, stabilni, lepo oblikovani osebki), sestavljen iz določenih drevesnih vrst, določene sestojne zgradbe.

Delo v gošči je zamudno in drago, vendar je lažje, če je bilo več dela opravljenega že v mladju. Delo v letvenjaku pa bo lažje, če čim prej začnemo z individualno, pozitivno izbiro.

Pri negi gošče se osredotočamo na zgornjo od treh plasti. Čiščenje v spodnjih plasteh nima smisla, saj bodo ti osebki izločeni po naravni poti, ali pa se bodo razvili v polnilno plast – v vsakem primeru ne bodo več konkurirali osebkom v zgornji plasti.

Tudi v gošči je pomembna indirektna nega. Ukrepi direktne nege pa so:

- Zaščita: pred obgrizovanjem, drgnjenjem in lupljenjem jelenjadi, odstranjevanje poškodovanih in bolnih osebkov.
- Rahljanje: zmanjšanje gostote za izboljšanje stabilnosti.
- Uravnavanje zmesi: pospeševanje konkurenčno šibkejših.
- Odstranjevanje predrastkov in nekakovostnih osebkov.
- Pomoč pri preslojevanju: z odstranjevanjem osebkov iz zgornje plasti pomagamo bolj kakovostnim iz srednje plasti.
- Dodatni ukrepi: preprečevanje ostrih prehodov, obvejevanje.

Optimalna gostota gošče je odvisna od drevesne vrste in rastišča. Pri smreki in jelki naj bo manjša, pri listavcih pa večja, da spodbudimo čiščenje vej in vertikalno rast.

Tabela 7: Okvirne gostote (število osebkov na ar)

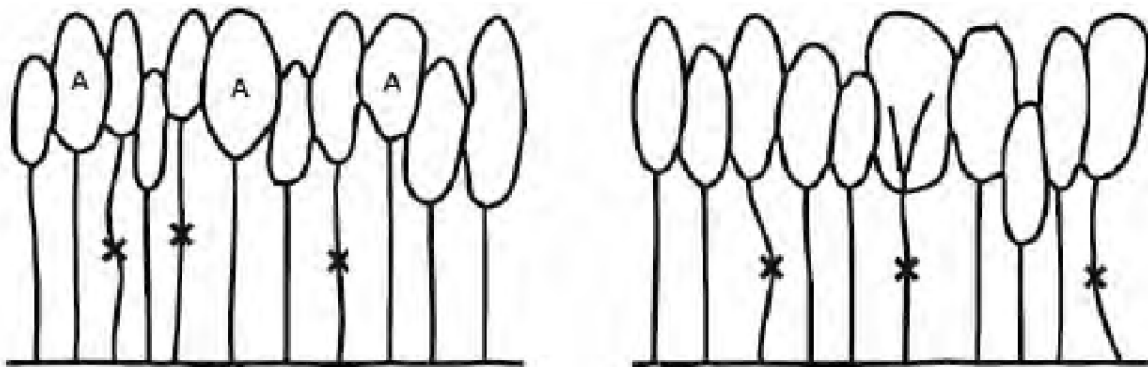
	Smreka/jelka	Bor	Bukev/hrast
Mladje	22-45	40-90	
Gošča	21-37	36-80	70-130
10 m (zg. višina)	17-25	16-33	25-60
25 m	4-11	3-8	3-8

Orodje za nego gošče je lahko: kosa, srp, vejnik, žagica, velike škarje, teleskopske škarje, čistilci, lahka motorna žaga.

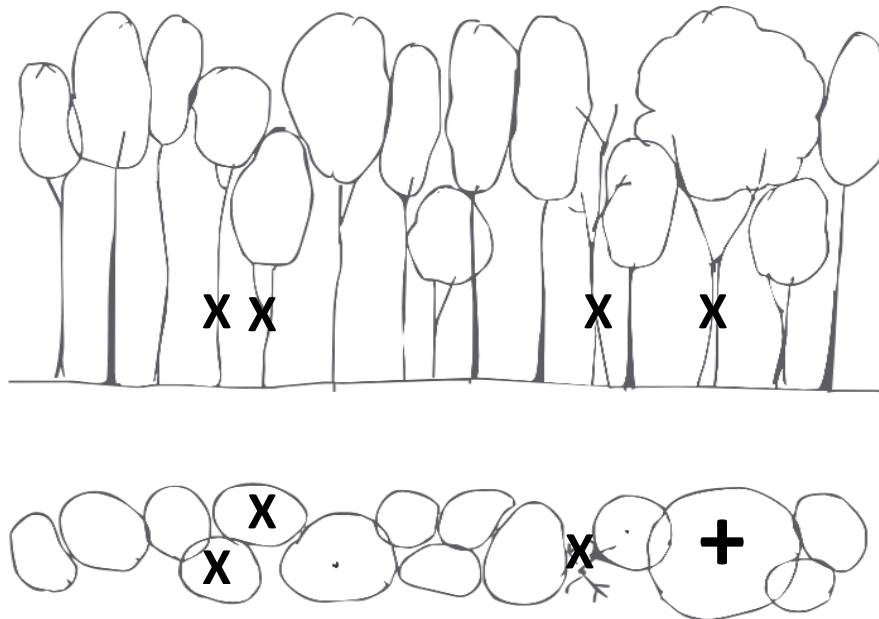
4.3 Izbiralno redčenje

Poznamo dva osnovna principa izbire – pozitivno in negativno. Pri pozitivni izbiri (izbiralnem redčenju) izbiramo najboljše osebke in jim pomagamo z odstranitvijo konkurentov, torej pospešujemo pozitivne lastnosti. Pri negativni izbiri (nizkem redčenju) odstranjujemo nekakovostne, bolne, poškodovane osebke. Pri tem sicer lahko posredno pomagamo najkakovostnejšim, vendar je to bolj naključno. Pomagamo predvsem povprečju, hkrati lahko zmanjšamo stabilnost sestoja in negativno vplivamo na sestojno klimo in tla. Zato cilje lažje dosegamo s pozitivno izbiro. Negativno izbiro uporabljamo v mlajših razvojnih fazah, ko kakovostne lastnosti še niso jasno vidne.

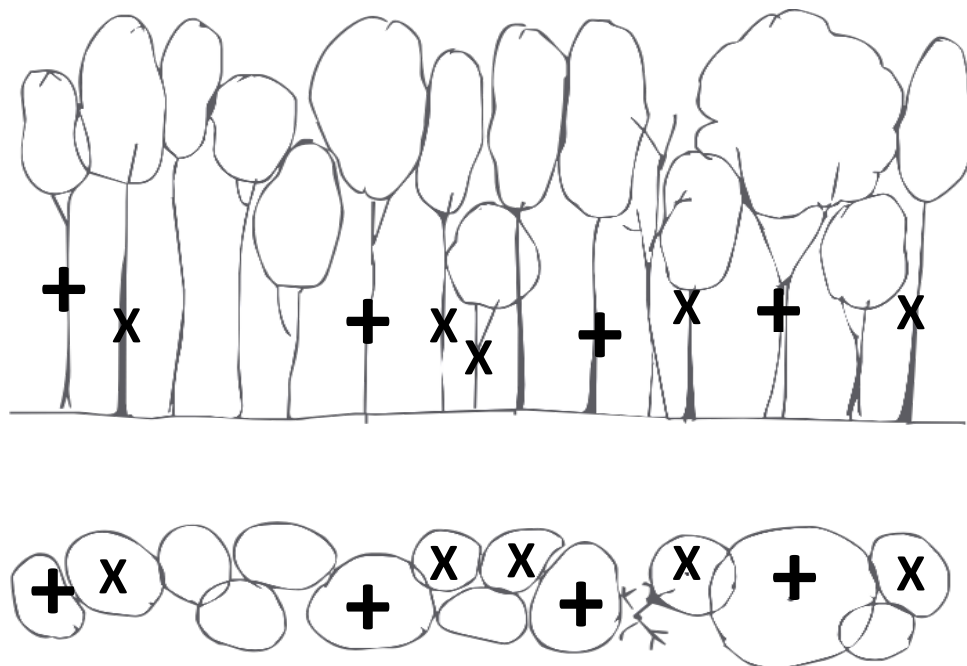
Na spodnji sliki je prikazana razlika med pozitivno in negativno izbiro, pri čemer črka A pomeni izbranci (kandidati), znak x pa izsek.

Slika 28: Prikaz razlike med pozitivno in negativno izbiro redčenja

Slika 29: Prikaz primera negativne selekcije

Slika 30: Prikaz primera pozitivne selekcije

Z izbiralnim redčenjem začnemo, ko so kakovostni znaki posameznih dreves vidni, to je ponavadi v letvenjaku. Sestoj mora biti pregleden. Pri tem si moramo postaviti cilje, primerne vzgojlivosti drevesne vrste.

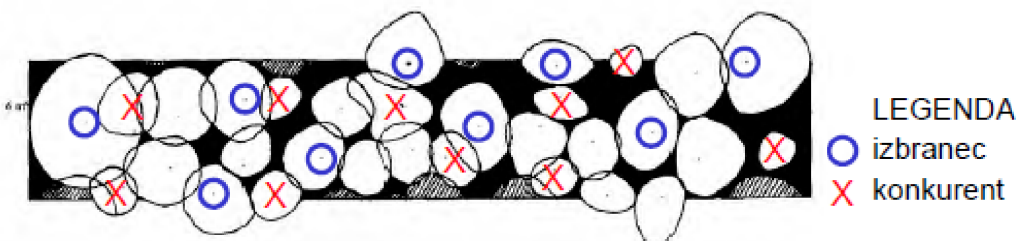
Usmerjeni smo k najboljšim osebkom, so-izbiramo pa tudi druge, do približno takšnih števil:

- 1000-2000 na hektar v letvenjaku;
- 500-1000 na hektar v drogovnjaku;
- okoli 400, 200 in do 80 v debeljaku.

Najprej izberemo mrežo izbrancev – to so vitalna, lepo oblikovana drevesa v zgornji plasti, ki so sposobna izkoristiti povečan rastni prostor. Kriteriji za izbiro izbrancev so naslednji:

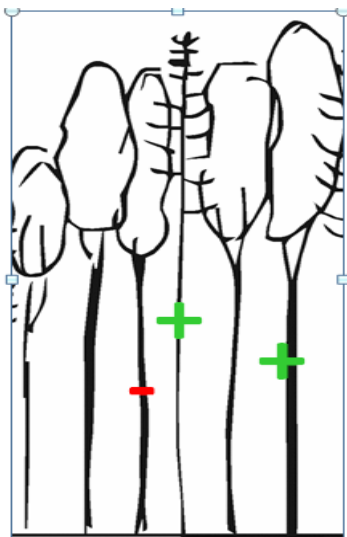
- vitalnost;
- razvojna težnja;
- kakovost;
- rastišču in cilju primerna drevesna vrsta.

Izbrancem določimo najresnejše konkurente, to so drevesa, ki zavirajo njihov razvoj, in jih odstranimo. Tako izbrancem povečamo rastni prostor, kar jim omogoči intenzivnejšo rast in razvoj kakovostnih lastnosti (ravno, enoosno deblo, velika, vitalna krošnja...). Poveča se debelinski prirastek izbrancev in s tem tudi vrednostni prirastek celotnega sestoja. Poleg tega izbiralno redčenje poveča stabilnost sestoja, saj so drevesa nižja (oz. imajo pri isti višini večji premer) in imajo daljše krošnje. Tako zmanjšamo ogroženost sestojev zaradi snegolomov ali vetrolomov.

Slika 31: Prikaz izbiralnega redčenja/Določitev izbrancev in konkurentov

Pri izbiralnem redčenju odstranimo prvega konkurenta vsakemu izbrancu (rdeče na spodnji sliki). Pustimo pa drevesa v spodnjem sloju in mrtva ter umirajoča drevesa.

Slika 32: Prikaz izbiralnega redčenja

Ne odstranjujemo debelejših, kakovostno slabših dreves, saj lahko s tem zmanjšamo stabilnost sestoja. Poleg tega ne odstranjujemo podstojnih ali odmirajočih dreves, saj to predstavlja stroške brez pomembnih koristi.

Tako oblikujemo v sestoju mrežo negovalnih celic – vsaka je sestavljena iz izbranca in dreves, ki ga obdajajo. Včasih ne najdemo primernih osebkov za izbiro, tako nastanejo prazne ali jalove celice.

Jakost in intenziteta redčenja je odvisna od rastišča in drevesne vrste. Če je vrsta zelo odzivna (npr. bukev) je lahko jakost redčenja velika, saj bodo izbranci reagirali in hitro zapolnili prostor s povečanjem krošenj. Pri iglavcih, predvsem v starejših sestojih, velika jakost nima smisla, saj drevesa niso sposobna odreagirati in bistveno povečati krošenj.

Izbiralna redčenja se ponavljajo. Vračamo se, ko je večina izbrancev spet utesnjena.

Odstranjujemo le neposredne konkurente in si puščamo nekaj rezerve pri izbiri. Pri naslednjem redčenju se lahko izkaže, da izbravec ni primerno reagiral na redčenje, ali je kakšno drugo drevo v bližini vitalnejše. Zato lahko izbrance tudi zamenjamo.

Rezultat primerno izvedenega izbiralnega redčenja je nekaj 100 dreves odlične vitalnosti in kakovosti.

4.4 Svetlitveno redčenje

S svetlitvenim redčenjem začnemo v debeljaku, ko so izbranci že uveljavljeni in oblikovani. Prihaja do utesnjevanja med izbranci, zato obstaja nevarnost količinskih in kakovostnih izgub. S svetlitvenim redčenjem želimo zadržati količinski prirastek na doseženi ravni in še povečati vrednostni prirastek. Zato odstranjujemo posamezne izbrance in sproščamo krošnje ostalim. S tem tudi oblikujemo semenska drevesa in pripravimo sestoj na obnovo.

**Gošča: ohranitev tesnega sklepa
zaradi čiščenja vej**
(4000 osebkov/ha v zgornjem sloju)

Izbiralno redčenje
(1000 osebkov/ha v zgornjem sloju)

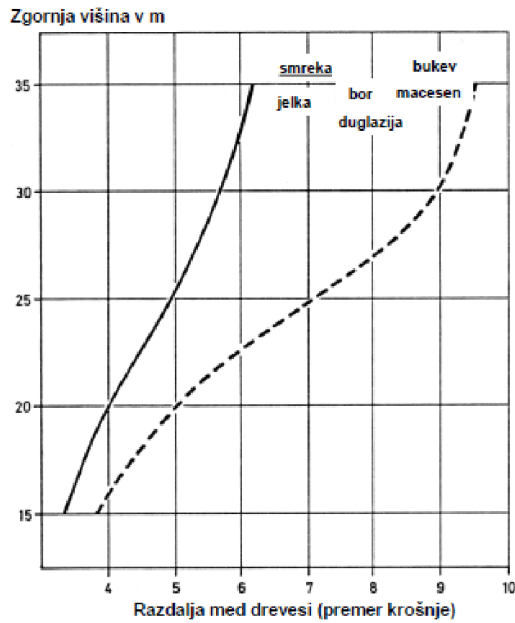

Svetlitveno redčenje
(150-200 osebkov/ha v zg. sloju)

Slika 33: Prikaz zveznih prehodov med nego gošče, izbiralnim in svetlitvenim redčenjem

Izbiralno redčenje zvezno prehaja v svetlitveno redčenje, to pa postopno v obnovo sestoja.

Podobno kot pri izbiralnem redčenju je tudi tu intenzivnost odvisna od vzgojljivosti vrst. Pri iglavcih intenzivno svetlitveno redčenje ni smiselno, saj v starosti niso več sposobni povečevati krošnje. Pri listavcih pa imamo lahko pred obnovo tudi manj kot 100 zelo kakovostnih osebkov na hektar, saj bodo ti učinkovito prevzemali prirastke vseh odstranjenih konkurentov s povečanimi krošnjami.

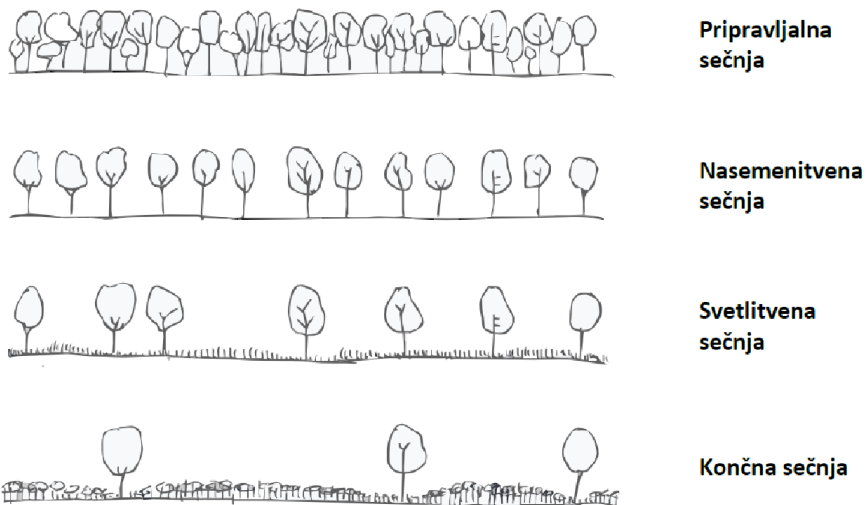
Minimalna razdalja konkurentov v zgornji plasti (Kurt 1982) ali srednja razdalja med izbranci (Leibundgut 1982)

Slika 34: Razdalja med izbranci glede na zgornjo višino

4.5 Tehnike gojenja gozdov

Različne gozdarske tehnike so se razvile kot odziv na različne vrste gozdov in habitatov na podlagi obstoječega znanja in izkušenj gozdarjev. V nadaljevanju predstavljamo tehnike gojenja gozdov, ki so pomembne za slovenske gozdove.

Zastorna sečnja je tehnika, ki temelji na metodi obnove gozda. Postopoma, enakomerno po celotni površini, odstranimo matični sestoj in zmanjšamo zastor, dokler se na celotni površini ne pojavi in razvije mladje.

Slika 35: Prikaz sistema zastorne sečnje

Zastorna sečnja se izvaja v sledečih fazah:

- Pripravljalna sečnja (približno 15 % volumna v bukovem gozdu): ustvarja ugodne pogoje za osemenjevanje in razvoj mladik. Če je bilo kakovostno redčenje izvedeno v zgodnejših fazah, tega poseka ne izvajamo.
- Nasemenitvena sečnja: ob uspelem obrodu semenja se sestoj odpre do stopnje, ki omogoča uspešno nasemenitev. Jakost sečnje znaša približno 30-40 % volumna, pomembno je, da sečnja ni preobsežna, da se ne razvije premočna plast talne vegetacije, ki zavira razvoj mladih poganjkov.
- Svetlitvena sečnja: ko se mladje dovolj utrdi, da lahko konkurira talni vegetaciji, se izvede ena ali več svetlitvenih sečenj. Dodatek svetlobe in padavin pospeši razvoj mladja.
- Končna sečnja: odstranimo preostala drevesa, ko mladje ne potrebuje več zaščit

Zastorna sečnja se pogosto uporablja pri gospodarjenju s hrastom in bukvijo. Pri bukvi traja obdobje, ko je mladje v zastoru, približno 20-40 let. Pri hrastu je to obdobje precej krajše, običajno med dvema in šestimi leti .

4.5.1 Prebiralno gojenje gozdov

V prebiralno gojenih gozdovih zasledimo različne faze razvoja gozdov na majhnih območjih. Krošnje zapolnijo ves prostor brez utesnjevanja drug drugega. Prevladuje posredna nega.

Drevesa v prebiralnem gozdu razdelimo na tri položaje:

1. **Spodnji položaj - čakalci:** To so podrejena drevesa v senci. Veliko jih je, vendar so njihovi prirastki majhni. Čakajo na možnost večjega dostopa do svetlobe. Čakalna doba je lahko zelo dolga - jelke v tem položaju lahko čakajo več sto let. Pri mladju je selekcija ostra, zato preživijo le najbolj vitalni posamezniki. Zaradi počasne rasti so letnice v središču teh dreves zelo goste, kar povečuje njihovo odpornost, njihov koreninski sistem pa je dobro razvit.
2. **Srednji položaj - tekači:** Ko dobijo svetlobo, posamezniki hitro rastejo v višino. So vitke, lepe oblike, a maloštevilni in manj stabilni, zato predstavljajo najbolj ogrožen člen v zgradbi prebiralnega gozda.
3. **Zgornji položaj – učvrščevalci, zmagovalci, nosilci:** Ta drevesa so že osvojila vodilni položaj, zato se višinski dobiček zmanjšuje. Debelinsko priraščanje se sprva pospešuje, nato pa počasi upada. Zbite letnice v mladostnem delu jedra pomenijo posebno kakovost lesa. Z odstranitvijo ali zadrževanjem teh dreves uravnavamo konkurenčne pogoje v spodnji in srednji plasti.

Slika 36: Prikaz prebiralnega sestoja

Ukrepi v prebiralnem gozdu vključujejo:

- Nego: selekcija in vzreja najboljših osebkov. V majhnih skupinah mladih poganjkov in goščav je skupna, kasneje individualna.
- Vzdrževanje prebiralne strukture.
- Pomlajevanje je neprekinjen proces v prebiralnem gozdu. Z regulacijo sklopa vplivamo na proces nastajanja podmladka. Nega mlajših razvojnih faz je večinoma posredna, izvajamo jo neposredno v času po poseku.
- Z oblikovanjem drevesnih skupin izboljšamo strukturo in razmerje zmesi po smernicah, ki so podane v (gozdnogojitvenem) načrtu. Ostajajo le drevesa, ki polno priraščajo ali so nepogrešljiva za oskrbo sosednjih osebkov.

Lesna zaloga prebiralnega sestoja je ves čas stabilna in se bistveno ne spreminja. Kjer prevladujejo iglavci, je zaloga lahko nekoliko višja (10 %), pri listavcih pa nekoliko nižja. Prebiranje lahko izvajamo posamično po celotni površini, pa tudi v manjših ali večjih skupinah. Drevesno prebiranje je večinoma zastarel proces gojenja gozdov glede na skupinski - prebiralni način gospodarjenja. Skupine se oblikujejo ali širijo v tistih krajih, kjer že obstajajo jedra podmladkov. Upoštevati je treba ekološke zahteve vrst, nevarnost plevela, škodljive vplive vetra, snega in zmrzali, nevarnost izsušitve tal ipd.

Skupinsko prebiralno gojenje s povečanjem skupin preide v skupinsko postopno tehniko gojenja gozdov.

V prebiralnem gozdu so stroški oskrbe nizki, obnova poteka naravno. Gozd je mehansko in biološko bolj odporen, zagotavlja trajnost donosa in varovalno funkcijo na majhni površini. Lahko se proizvede kakovostna in debela drevesa.

Po drugi strani pa je delo v prebiralnem gozdu, od načrtovanja do izvedbe, zahtevnejše. Sečnja se razprostira po celotni površini, zato potrebujemo dobro odprtost gozda za ceste in vlake. Selektivno

prebiranje je najbolj uspešno pri sencozdržnih vrstah. Primeren je za dinarske gozdove jelke, bukve in smreke.

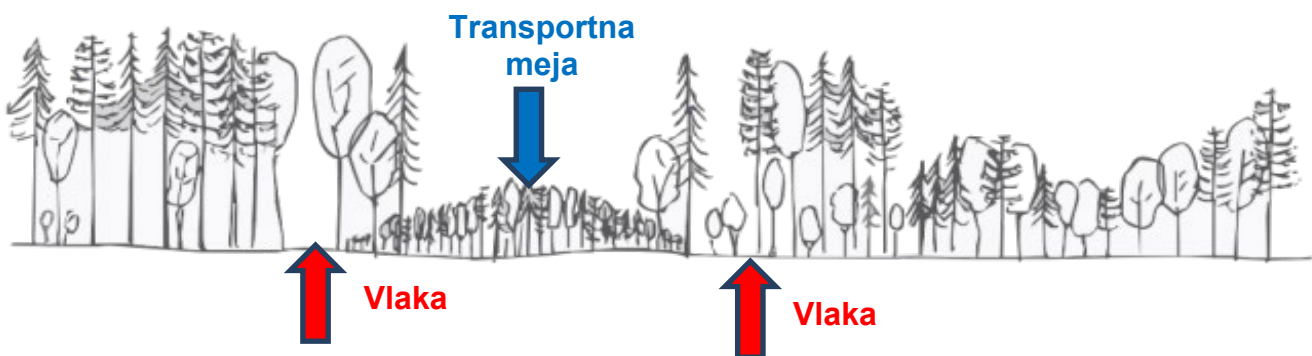
4.5.2 Skupinsko postopno gojenje gozdov

Ta sistem gospodarjenja je nastal kot težnja, da bi enodobne bukove gozdove spremenili v raznodobne. Obnova se izvaja v pomladitvenih jedrih – odprtinah, ki se postopoma širijo in združujejo. Tako nastane mozaik manjših, enodobnih sestojev. Površine razvojnih faz se sčasoma spreminjajo. Obseg mladih gozdov je praviloma manjši, odraslih gozdov pa večji. Mladje se razvija predvsem pod zastorom, gošča in letvenjaki so v manjših in večjih jedrih, v fazi rasti pa se jedra združijo in nastanejo večji sestoji. Meje med fazami so zabrisane. V središču starejših jeder so že letvenjaki, ob robu odprtine pa mladje.

Ukrepi oskrbe se nanašajo na stopnje razvoja. V mladju in gošči je to večinoma posredna oskrba, ker so pod zastorom. Po tem se začne selektivno redčenje.

Sečnja je temeljni pripomoček nege. Pri sečnji starih sestojev negujemo tudi stari del gozda, ustvarjamo ugodne pogoje za podmladek in za uspešen razvoj mladja.

Za prostorski in časovni načrt obnove je pomembna transportna meja. Na tej meji so mesta, kjer lahko začnemo obnovo na način, da s kasnejšo sečnjo in transportom ne bomo poškodovali jeder mladega gozda. Transportna meja je odvisna od omrežja cest in vlak, tehnike dela, terena in stanja sestojev. Najprej obnovimo manj kakovostne dele sestojev, ki so najbolj oddaljeni od cest. Zato transportna meja ne sme potekati skozi najboljše dele sestoja.

Slika 37: Pomen transportne meje pri skupinsko postopnem gojenju gozdov

Čas in trajanje obnove prilagodimo razmeram. Najkakovostnejša drevesa pustimo dlje, do vrhunca dviga vrednosti. Drevesa slabše kakovosti posekamo prej. Prenovo lahko do neke mere prilagodimo razmeram na trgu lesne mase.

Velikost odprtja prilagodimo vrsti, ki jo želimo v bodočem sestoj. Pri gojenju bukve poteka pomlajevanje pod zastorom, nato pa oblikujemo manjše odprtine. Pri svetloljubnih vrstah, kot je hrast,

je obnova pod zastorom hitrejša, pogosto se prenova izvaja na površinah, večjih od enega hektarja. Skupna površina gozda v fazi podmladka in mladih mladja ne sme presežati 20 % celotne površine gozda.

4.5.3 Panjevec

Panjevec je sestoj, ki nastane z odganjanjem poganjkov iz štor, zato je pomembna zmožnost dreves, da po poseku ponovno poženejo iz štor. V prvih letih ti poganjki rastejo hitreje kot drevesa, ki poženejo iz semen, saj uporabljajo že dobro razvit koreninski sistem. Obhodnja v gozdu je kratka (običajno 5-30 let), zato so tako drevesa kot lesna zaloga manjša. V mladosti panjevec raste veliko hitreje kot semenski gozd, rast pa začne prej upadati in ne dosega tolikšne vrednosti kot semenski gozd. Drevesa se običajno posekajo z golosekom, včasih pa tudi prebiralno glede na potrebe lastnika.

Panjevski gozd tvorijo vrste, kot so bukev, gaber, hrast, leska, kostanj, jesen in akacija. Les se najpogosteje uporablja za drva (drva, sekanci) in včasih za kole. Panjevske gozdove najdemo povsod, kjer je bila v preteklosti za potrebe lokalnega gospodarstva prisotna intenzivna raba gozda. Pogosti so v Sredozemlju, kjer so panjevsko gospodarjenje uvedli že Rimljani, pa tudi na nekdanjih kmetijskih območjih, ki so v procesu zaraščanja.

Moč kalitve iz štor po nekaj obhodnjah pade, zato je treba del populacije nadomestiti s semenjaki. Če po naključju najdemo pomlajene semenjake, jih moramo podpreti, da bodo v prvih letih tekmovali s poganjki iz panjev. Včasih je potrebno umetno vnašati sadike, v tem primeru morajo biti sadike velike in dobro razvite.

Sečnja v panjevskih gozdovih se izvaja v času mirovanja, ko je večina hranilnih snovi v koreninah. Zareze na štoru naredite čim bolj gladke, da se štor lažje zaceli. To je možno bolje narediti s sekuro kot z motorno žago.

4.5.4 Premena panjevca

Gospodarjenje s panjevci marsikje v Evropi opuščajo, zato je značilna premena iz pašnikov v visoki gozd.

Če je osnova sestoja zelo slaba in je le-ta izčrpan, je neposredna premena s sajenjem najbolj učinkovita. Težava je v tem, da poganjki iz panjev v začetnem obdobju rastejo hitreje kot sadike. Zato uporabimo starejše večje sadike in občasno posekamo poganjke iz panjev.

Posredna premena je cenejša. Najprej redčimo panjevce, pri čemer podpiramo najbolj vitalna debela, obstoječe semenjake in dragocene vrste. Ustvarimo tudi ustrezno razporeditev dreves na površini. Izbranim drevesom damo optimalen prostor za rast. Izogibamo se preveliki negativni selekciji in povečamo gostoto in lesno zalogo sestoja. Z zapiranjem sklopa krošenj se zmanjša možnost kalitve iz štorov. Izboljša se kakovost tal, kar omogoča naravno pomlajevanje.

V primeru desetletja zapuščenih zastaranih panjevskih gozdov in listnikov je premeno mogoče izvesti z zastorno sečnjo ali z ustvarjanjem jedra mladih poganjkov po skupinsko postopnem sistemu.

Pogosto se kombinira posredna premena s sajenjem starejših sadik. Kjer med panjevci najdemo dovolj kakovostnih in vitalnih dreves semenjakov, jih podpremo, na drugih mestih in v odprtinah sestoja pa sadimo sadike in jim damo prostor.

4.5.5 Sproščena tehnika gojenja gozdov

Sproščena tehnika gojenja gozdov upošteva in združuje principe prebirnega in skupinskega postopnega gojenja gozdov, ob tem pa se dinamično prilagaja konkretnim razmeram v gozdu in družbenem okolju. Na majhnih površinah združujemo različne tehnike gojenja gozdov.

Sproščeno tehniko lahko uporabljamo na vseh kombinacijah rastišč in sestojev. Posebej je primerna za sestoje, ki so bili spremenjeni, degradirani ali za katere veljajo posebni cilji gojenja in jih zato ni mogoče uvrstiti med prebiralno ali skupinsko postopno gojenje. Za tak način gojenja je nujno skrbno načrtovanje z močno strokovno podlago ter z izkušnjami in raziskovalnim pristopom. Primeri sproščenih tehnik vključujejo premeno smrekovih monokultur v mešane sestoje, premeno panjevcev v visoke gozdove semenjake, premeno velikih površin, pomlajenih z golosekom, v raznodobne gozdove in podobno.

5 LITERATURA

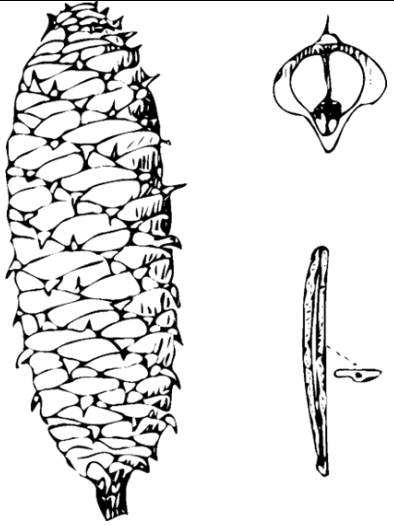
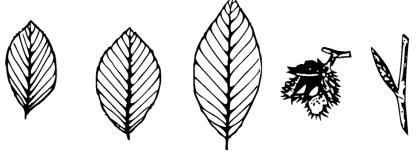
- Brus, R. 2008. Dendrologija za gozdarje. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.
- Diaci, J. 2006. Gojenje gozdov. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.
- Diaci, J. 2021. Gozdna ekologija in nega. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta.
- Gozd-les.com. 2022. Slovenski gozdovi – drevesa. Dostopno prek: <https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/drevesa/>
- Leibundgut, H. 1982. Die Aufforstung. Paul Haupt, Bern, Stuttgart.
- Mayer, H. 1984. Waldbau auf soziologisch-ökologischer Grundlage. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, New York.
- Medved, M. et al. 2011. Gospodarjenje z gozdom za lastnike gozdov. Založba Kmečki glas.
- Mlinšek, D. 1968. Slobodna tehnika gajenja šuma na osnovunege. Beograd, Jugoslavenski poljoprivredno – šumarski centar.
- Stojanović, L., Krstić, M., 2000. Gajenje šuma III. Šumarski fakultet u Beogradu
- Zavod za gozdove Slovenije. Hudič je, če je ogenj gospodar. Dostopno prek: http://www.zgs.si/fileadmin/zgs/main/img/PDF/zgibanke/Pozari_korigirano.pdf
- Zavod za gozdove Slovenije. Nega gozda: danes za jutri. Dostopno prek: [https://skp.si/wp-content/uploads/2015/06/Brosura_ZGS - Nega gozda.pdf](https://skp.si/wp-content/uploads/2015/06/Brosura_ZGS_-_Nega_gozda.pdf)

6 PRILOGE

Priloga 1: Ekološke in gojitvene značilnosti izbranih drevesnih vrst

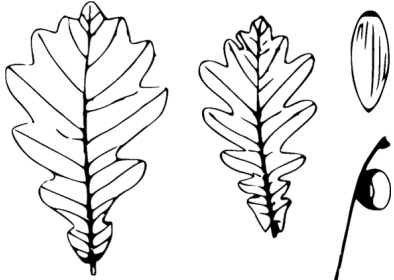
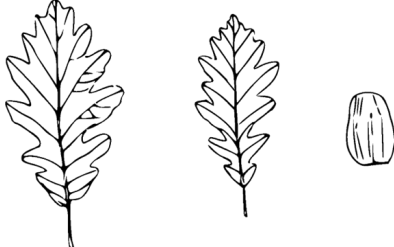
Drevesna vrsta	Slika	Ekološke in gojitvene značilnosti
Smreka – <i>Picea abies</i>		<p>Smreka je gorska vrsta, naravno zraste med 900 in 1700 metri nadmorske višine. Zaradi visokih donosov, uporabnosti in fleksibilnosti lesa je bila v Srednji Evropi v preteklosti razširjena na velikem območju zunaj naravnega habitata, vendar danes veliko teh gozdov propada.</p> <p>V gorskih in hladnih predelih je smreka vrsta delne sence, medtem ko v nižinah in v toplejših krajih dobro prenaša senco. V starosti potrebuje malo več svetlobe, vendar je dovolj, da na vrh pade neposredna svetloba.</p> <p>Smreka ljubi sveže zračne prsti. Še posebej pri pomlajevanju je pomembno, da ima dostop do vlage v tleh. Glede hranil ni zahtevna, prenaša tudi kislila tla. Težava so lahko stisnjena tla, na katerih razvije plitve korenine, kar poveča tveganje za vetrolome in vstop glivic v primeru poškodb.</p> <p>V rastni sezoni (maj - avgust) zahteva večje količine padavin. Suša zmanjša njeno odpornost, kar lahko povzroči velike poškodbe zaradi napadov hroščev. Ogroža jo tudi močan sneg v nižjih habitatih, veter in onesnaženost zraka. Njeno gospodarsko vrednost na nekdanjih kmetijskih območjih, zlasti v monokulturah, lahko zmanjša rdeča trohnoba. V čistih sestojih se upočasnjuje razgradnja, nastane surovi humus in tla se zakisajo.</p> <p>Zaradi vseh dejavnikov tveganja, razen v naravnih visokogorskih habitatih, kjer ustvarja čiste sestoje, je smreko smiselno gojiti kot del mešanih sestojev. Pojavi se lahko tudi kot pionirska vrsta, zlasti na zapuščenih planinskih pašnikih.</p> <p>Če smreko sadimo, naj bo njena gostota okoli 2000-4000 osebkov na hektar. Jakost redčenja naj bo v mladosti velika, kasneje pa nižja. V zadnji tretjini proizvodnje dobe</p>

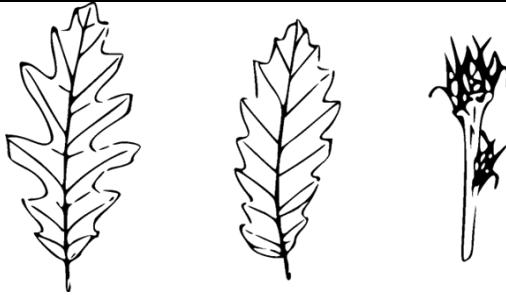
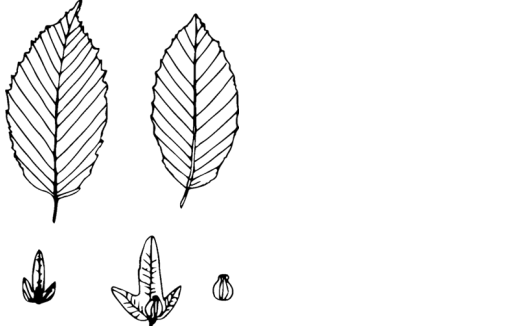

		<p>končamo z izbiralnim redčenjem, saj se smreka nanj ne more več odzivati s povečevanjem krošnje. Tako imamo na koncu okoli 400 izbrancev na hektar.</p> <p>Razširjenost smreke je bila prvotno omejena na višja območja. Sestoji so se dobro prilagodili ostrim podnebjem, za posamezna drevesa pa so značilne stožčaste ozke krošnje, ki običajno segajo do tal. Čisti smrekovi sestoji se pojavljajo tudi na nižjih nadmorskih višinah (do 800 m) v hladnejših legah, predvsem na severnih in severovzhodnih legah. Poleg tega smreka pogosto predstavlja pionirsko vrsto na področjih, ki so jih prizadeli požari, in na pašnikih.</p> <p>Smrekovi gozdovi na nižjih nadmorskih višinah običajno predstavljajo zgodnjo fazo v naravni sukcesiji. Smreka bo še naprej kolonizirala travišča, dokler bodo na voljo. Dolgoročno pa bodo smreko vsaj deloma nadomestile bolj sencozdržne vrste, kot sta bukev in jelka.</p> <p>Smreka ostaja prevladujoča na nižjih območjih le v hladnejših legah, v manjši meri pa je bilo pogozdovanje izvedeno na nekaterih površinah s sadikami smreke, kar je ustvarilo enodobne gozdove. V višjih in visokogorskih regijah bo smreka na splošno še naprej prevladujoča vrsta. Morebiti mešane drevesne vrste, kot so beli in črni bor, jerebika, gorski javor, so manj konkurenčne. Ker so listavci še posebej ogroženi, jim je treba dati prednost, da se izboljša fizična in ekološka stabilnost sestojev.</p>
--	--	--

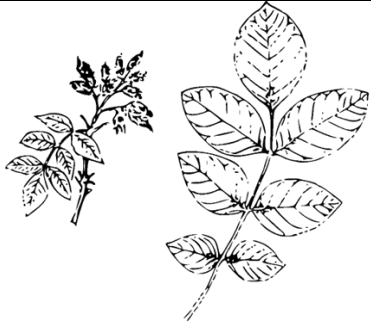

<p>Jelka – <i>Abies alba</i></p>		<p>Jelka je za smreko in bukvijo tretja najpomembnejša drevesna vrsta v naših gozdovih. Predstavlja dobrih 9 % lesne zaloge slovenskih gozdov. Jelka spada med najbolj donosne drevesne vrste, pogosto dosega večje donose od smreke, čeprav je njen les nekoliko manj cenjen. Je ključen sestavni del dinarskih gozdov jelke, smreke in bukve, predvsem je nepogrešljiva v prebiralnih gozdovih. Raste skoraj po vsej Sloveniji na nadmorski višini od 800 do 1.500 m. Na nekaterih področjih se spusti tudi nižje.</p> <p>Jelka dobro prenaša senco, posamezna drevesa lahko v senci počakajo več kot 150 let, hkrati pa ostanejo vitalna. To lastnost omogoča povezava med posameznimi drevesi preko koreninskega sistema. Zato se zlahka pomlajuje pod krošnjami drugih dreves.</p> <p>Kar zadeva zemljo, ni izbirčna in razvija močne korenine tudi na revnejših tleh, kjer pa je vlaga v tleh nujna. Suša je zanjo omejevalni dejavnik, rada ima veliko padavin in vlage v zraku. Občutljiva je na zmrzal.</p> <p>Jelka uspeva v raznodobnih mešanih sestojih, posamično ali v skupinah, ne prenaša pa grobega gospodarjenja na velikih površinah.</p>
<p>Bukev – <i>Fagus sylvatica</i></p>		<p>Bukev je ena najpomembnejših evropskih drevesnih vrst. Bukev (<i>Fagus sylvatica</i>) je tudi ena izmed najbolj razširjenih drevesnih vrst v naših gozdovih. Zagotavlja kakovostna drva, omogoča pa tudi gojenje visokokakovostnega lesa za furnir, parket in pohištvo.</p> <p>Gre za gorsko vrsto, ki raste med 700 in 1800 m. Potrebuje dovolj vlažno podnebje z najmanj 600 mm padavin na leto. Občutljiva je tako na nizke zimske temperature kot tudi na jesenske in spomladanske zmrzali, zato mladje dobro uspeva pod krošnjami. Bukovo lubje je občutljivo na sončne opekline, zato je pri odpiranju sestojev potrebna previdnost.</p>

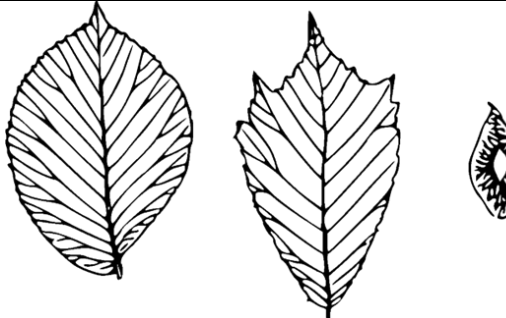
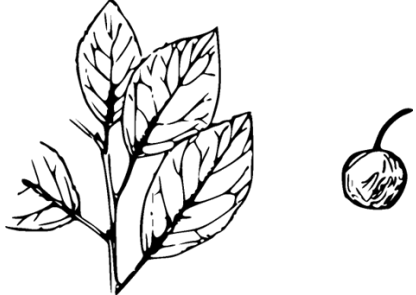
		<p>Raste na različnih vrstah tal, apnena podlaga ji najbolj ustreza. Izogiba se peščeni zemlji in poplavnim ravninam.</p> <p>Je ena najbolj sencozdržnih vrst. Naravno pogosto tvori enomerne sestoje, kjer se pomlajuje skoraj samo bukev. Pomlajevanje ni težavno, na kakovost podmladka pa pomembno vpliva svetloba in pozebe. Pri polni svetlobi se vilasto razraste, če je predolgo pod zastorom, pa razvije bolj grmičasto obliko. V večjih vrzelih ji pozebe uničijo terminalne poganjke. Zato je najbolje, če pomlajevanje začnemo pod rahlo presvetljenim sklepom krošenj, kasneje pa oblikujemo vrzeli.</p> <p>Ker na vrednost bukovega lesa bistveno vplivajo grče, je nujna dovolj velika gostota mladja in gošče, da se osebki čistijo vej. Zato v začetku rahljanje ne sme biti premočno, ohranjamo pa tudi spodnjo, polnilno plast. V letvenjaku začnemo z močnejšimi redčenji, ki jih ohranjamo skozi celoten razvoj sestoja, tako da imamo na koncu okoli 80-100 izbrancev na ha z velikimi, dobro razvitimi krošnjami. Takšni osebki hitreje dosežejo zelene dimenzije in tako zmanjšamo možnosti za pojav rdečega srca, ki zmanjša vrednost lesa.</p> <p>Pogosti so bukovi sestoji, ki v mladosti niso bili negovani. V njih so drevesa ponavadi skupinsko razporejena in slabše oblikovana. Če gre za drogovnjake, v njih vpeljemo močnejše izbiralno redčenje, vendar lahko ohranjamo skupinski razpored. V debeljakih posegamo bolj previdno, vladajoče osebke ohranjamo, redčimo pa skupinsko.</p> <p>Pri mladih panjevskih sestojih bukve lahko prehod v visoki gozd dosežemo s selektivnim redčenjem, pri starih panjevskih sestojih in listnikih pa je najbolje, da s pomlajevanjem začnemo v skupinah s postopno ali zastorno sečnjo.</p>
--	--	--

<p>Bori – <i>Pinus</i> spp.</p> <p>(črni bor – <i>Pinus nigra</i>, rdeči bor – <i>Pinus silvestris</i>, rušje – <i>Pinus mugo</i>)</p>		<p>Bori so izrazito svetloljubne drevesne vrste. Kar zadeva rastišča, so zelo skromni in lahko rastejo skoraj povsod. Zato predstavljajo pionirske vrste od morja do gozdne meje in se uporabljajo za pogozdovanje, zlasti v Sredozemlju. Črni bor porašča najbolj ekstremna rastišča na strmih prisojnih pobočjih, pa tudi degradirana rastišča v Sredozemlju. S svojimi iglicami tam popravlja tla. Občutljiv pa je na snegolome. V večini borovih gozdov je ogenj naravni ekološki dejavnik, ki omogoča naravno pomlajevanje bora. Monokulture borov so zelo dovzetne za požare.</p> <p>Zaradi svetloljubnosti moramo borove sestoje obnavljati na večjih površinah. V letvenjaku začnemo z intenzivnim redčenjem, saj mora imeti dovolj prostora za krošnjo, da ohrani vitalnost. Kasneje jakost redčenja upada. Že pri 15 cm premera izberemo 200-250 končnih izbrancev, ki naj obdržijo krošnjo na vsaj četrtini višine. Če želimo pridobiti les visoke kakovosti, moramo bor v letvenjaku obvejevati, saj se naravno ne čisti vej.</p>
<p>Hrasti :</p>		<p>Različne vrste hrastov se med seboj razlikujejo po ekoloških lastnostih, v marsičem pa so si tudi podobni. Hrastov furnir in tudi žagovci lahko dosegajo visoke cene, vendar le, če je les kakovosten (enakomerne branike, čim manj grč).</p> <p>So svetloljubni, le v zgodnji mladosti prenesejo nekaj zastrtosti. Dolgo ohranjajo sposobnost odzivanja na ukrepe. V mladosti morajo biti hrastovi sestoji gosti (20 000 osebkov na hektar), da se drevesa čistijo vej. Pravočasno moramo izločati nekakovostne osebkke in predrastke. Kasneje je nega odvisna od ciljev. Za hitrejšo proizvodnjo žagovcev (obhodnja okoli 120 let) sestoje močno izbiralno redčimo. Za furnir je bolj primerno šibkejše redčenje, zato traja dlje, da drevesa dosežejo primerne dimenzije (tudi nad 200 let). Pri gojenju hrasta za kakovosten les je</p>

<p>Dob – Quercus robur</p>		<p>pomembna spodnja, polnilna plast sestoji (npr. bukev, gaber), ki senči debla in s tem preprečuje nastajanje novih poganjkov na deblih.</p> <p>Hrastove sestoje se največkrat obnovlja zastorno na velikih površinah, z 2-3 sečnjami v 2-6 letih. Pri tem je pomembno, da izkoristimo semenska leta (na 5-6 let). Pri velikopovršinskem gospodarjenju lahko pride do težav pri naravni obnovi (preobilna zeliščna plast, živali, suša...), umetna obnova pa je povezana z velikimi stroški. Možna je tudi obnova na majhnih površinah, ki se postopoma širijo, vendar je pri tem kakovost lahko zmanjšana zaradi heliotropične rasti (rast proti soncu).</p> <p>Les doba dosega najvišje cene. Uspeva na območjih z visoko podtalnico (ob rekah), dobro prenaša sušo, občutljiv pa je na pozebe.</p>
<p>Graden – Quercus petraea</p>		<p>Graden uspeva na nekoliko bolj suhih tleh kot dob (gričevja), bolj pa je občutljiv na zimski mraz. Kakovost lesa je primerljiva z dobom.</p>

<p>Cer – Quercus cerris</p>		<p>Cer uspeva na območjih s toplimi poletji in dovolj padavinami, najbolj konkurenčen pa je na revnih, kisljih, peščenih tleh (dobro raste na glinenih tleh) ter na kraških rastiščih z veliko padavinami. Ima široko ekološko amplitudo in je manj občutljiv na mraz kot graden, zato je lahko tudi pionir na revnih in suhih tleh. Raste hitro. Njegov les je manj cenjen, vendar je uporaben v gradbeništvu, mizarstvu, pa tudi furnir je možno pridelati.</p>
<p>Beli ali navadni gaber – Carpinus betulus</p>		<p>Je vrsta nižin in gričevja, v južni Evropi raste na bolj senčnih legah. Prenaša poplavna tla, pa tudi zmerno sušo.</p> <p>Senco prenaša skoraj tako dobro kot bukev in ne dosega velikih dimenzij, zato je uporaben v polnilni plasti, npr. pri gojenju hrasta. Poleg tega s svojimi listi izboljšuje tla. Ima močno sposobnost odganjanja iz panja. Njegov les je trd in gost, uporablja pa se za posebne izdelke, npr. ročaje orodja in kuhinjske deske.</p>
<p>Črni gaber – Ostrya carpinifolia</p>		<p>Črni gaber ima rad svetlobo, potrebujeta veliko toplote in slabo prenašata mraz. Uspevata lahko na zelo revnih, plitvih, suhih tleh in prenašata sušo. Dobro odganjata iz panja. Les se najpogosteje uporablja za drva.</p>

<p>Mali jesen – Fraxinus ornus</p>		<p>To je pomembna vrsta submediteranskih gozdov puhastega hrasta in črnega gabra. Potrebuje veliko toplote in svetlobe (le v mladosti prenese nekaj sence), prenaša pa sušo in plitva, revna tla. Dobro odganja iz panja.</p>
<p>Veliki jesen – Fraxinus excelsior</p>		<p>Veliki jesen uspeva od nižin do gorskega pasu, pogosto ga najdemo na dobrih rastiščih skupaj z gorskim javorjem. Potrebuje veliko vlage, le na apnencu nekoliko manj. V mladosti prenaša nekaj sence, od gošče naprej pa potrebuje več svetlobe, zato mora imeti prosto krošnjo. V mladosti je občutljiv na pozebe. Njegov les je izjemno elastičen in zaželjen, zato lahko velik del lesa prodamo kot tehnični les. Hitro raste, v starosti pa se notranjost debla obarva, kar mu zmanjša vrednost, zato je primeren čas za posek okoli 70.-80. leta starosti.</p>
<p>Gorski javor – Acer pseudoplatanus</p>		<p>Gorski javor je najpogosteje primešan sestojem drugim vrst, predvsem gorskim gozdovom bukve. Potrebuje globoka, bogata, vlažna a sveža tla, občutljiv je na sušo, pa tudi na pozebe. V mladosti prenaša senco, kasneje pa potrebuje več svetlobe. Če ga želimo vzgajati, mu moramo torej dajati dovolj prostora. V mladosti raste v višino hitreje kot bukev, kasneje pa ga bukev lahko prehitijo. Njegov les lahko dosega visoke cene. Predvsem so zaželene posebne strukture lesa, kot sta rebraš in ptičji javor, ki pa nastanejo naključno.</p>

<p>Gorski brest – <i>Ulmus glabra</i></p>		<p>Gorski brest najdemo najpogosteje v mešanih sestojih drugih vrst. V Sloveniji je gorski brest razširjen povsod, razen v Istri in na Obali, kjer raste na nadmorskih višinah med 400 in 1200 m, redkeje tudi do 1500 m. Najpogostejši je v gorskem jelovem gozdu in gorskem ter predgorskem bukovem gozdu, pogosto v združbah z velikim jesenom in gorskim javorjem. Potrebuje globoko, bogato, vlažno in svežo zemljo in ni občutljiv na zimo, zmrzal in veter. Najbolje uspeva v vlažni zemlji, vendar ne prenaša poplav, dobro pa prenaša onesnažen mestni zrak. Senco prenaša bolje kot jesen in javor, hitro raste in tako kot jesen ga lahko posekamo ko je star približno 70-80 let. Les je visokokakovosten, svetlo rdečkaste barve in dosega podobne cene kot javor in jesen.</p> <p>Uporablja se za izdelavo furnirja, pa tudi za masivno pohištvo, notranjo opremo in gradnjo v vodi. V Evropi brest ogroža tako imenovana holandska bolezen bresta, vendar pa je gorski brest za to bolezen nekoliko manj dovzeten, kot sorodni poljski brest.</p>
<p>Divja češnja – <i>Prunus avium</i></p>		<p>Divja češnja je drevo, ki v višino doseže od 15 do 20 metrov, zanj pa so značilni sadje in les najvišje kakovosti. Divja češnja raste v mešanih listnatih gozdovih od nižin do gorskega pasu, v Evropi pa je sadno drevo, ki rodi na najvišjih nadmorskih višinah. Uspeva po vsej Sloveniji. Pojavlja se posamezno ali v manjših skupinah v mešanih gozdovih, kjer je veliko drugih drevesnih vrst. Pogosta je v sredogorskih bukovih gozdovih in gozdovih gradna ter gabra. Raste do 1700 m visoko, vendar pa je nad 800 m redka. Dobro uspeva na toplih in sončnih rastiščih z bogatimi in svežimi tlemi. Suša ji ne ustreza. V mladosti prenaša senco, pozneje pa potrebuje dovolj svetlobe, sicer jo druga drevesa prehitijo. Če les gojimo v gozdu, je treba spodnje veje očistiti v letvi. Če se goji za sadje, mora biti celotna krošnja na soncu. Povečuje privlačnost gozda za čebele in ptice. Les je visokokakovosten in se uporablja kot furnir ali</p>

		masiven les za vrhunsko pohištvo, glasbila. Kakovost plodov je odvisna od sorte. Divja češnja ima tudi številne zdravilne lastnosti.
Breza – <i>Betula pendula</i>		Breza je pionirska vrsta, ki ima pomembno vlogo pri obnovi po obsežnih naravnih motnjah (vetrolomi, požari) in na degradiranih rastiščih. Je svetloljubna, neobčutljiva na podnebje, uspeva tudi na najbolj revnih tleh. Les se uporablja za obrtne izdelke, zelo zaželen pa je za kurjenje v odprtih kaminih, saj ne meče isker.
Pravi kostanj – <i>Castanea sativa</i>		Pravi ali domači kostanj najdemo skoraj po vsej Sloveniji razen na Koroškem. Potrebuje blago in vlažno podnebje z veliko padavin in toplote. Raste do nadmorske višine 800m. Kostanj dobro uspeva na globokih, rahlih, zmerno vlažnih, humoznih in peščeno glinastih tleh. Potrebuje veliko kalija. Ustrezajo mu kislja tla. Potrebuje veliko toplote. Na toplih in vlažnih tleh dobro prenaša senco. Dobro odganja iz panja. Njegovi plodovi so pomembni za živali in tudi za ljudi. Les je podoben hrastu, vendar pa redko najdemo drevesa, ki niso poškodovana zaradi kostanjevega raka. Kostanjev les je trajen na suhem in v vodi, neodporen pa je na menjavanje vlažnosti. Uporablja se za izdelavo pohištva, sodov, za drogeve, za gradnjo ladij in mostov ter v rezbarstvu. Ker imata les in skorja do 10 % čreslovine, se uporablja za izdelavo tanina.

Priloga 2: Pregled zakonodaje, ki ureja področje gozdarstva v Republiki Sloveniji

POMEMBNO OPOZORILO: Zakonodaja in predpisi se neprestano spreminjajo, zato je potrebno vsakič preveriti njihovo veljavnost.

ZAKON O GOZDOVIH

Temeljni zakon na področju gozdarstva in upravljanja z gozdnim prostorom je Zakon o gozdovih) Uradni list RS, št. 30/93, 67/02, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 17/14, 24/15, in 77/16) ki narekuje sonaravno ter večnamensko gospodarjenje z gozdovi, usklajeno z načeli varstva okolja, ohranjanja biotske raznovrstnosti in varovanja naravnih vrednot. Predpisuje gospodarjenje, ki omogoča optimalno delovanje gozdov kot ekosistema in trajno uresničevanje vseh funkcij, ki so razdeljene v 3 skupine: ekološke, socialne in proizvodne.

Zakon opredeljuje osnovne pojme:

- gozd, posamično gozdno drevje zunaj ureditvenih območij naselij (2. člen);
- gozdni ekosistem, biotsko ravnovesje, funkcije gozdov (funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti, funkcija varovanja naravnih vrednot); območja, pomembna za ohranitev prosto živečih živali ter sonaravno gospodarjenje (3. člen);
- gozdovi s posebnim namenom so gozdovi, ki ima izjemno poudarjeno funkcijo varovanja naravnih vrednot in gozdovi, ki so zavarovani s predpisi s področja ohranjanja narave (možen poseben režim gospodarjenja (44. člen);
- lastnik lahko zahteva davčne olajšave in odškodnino, oziroma je na zahtevo lastnika razglasitelj dolžan odkupiti ta gozd (46. člen).

Zakon opredeljuje načrtovanje in način gospodarjenja:

- lastninska pravica je omejena na tak način, da je zagotovljena ekološka, socialna in proizvodna funkcija gozda (5. člen);
- podlaga za gospodarjenje z gozdovi so Nacionalni gozdni program in načrti za gospodarjenje z gozdovi (6.člen);
- načrtovanje za gospodarjenje z gozdovi je opredeljeno ne glede na lastništvo (Nacionalni program, GGN za GGO, GGN za GGE) ter vsebino načrtov (9. člen);
- GGN mora obvezno vključevati okoljska izhodišča po predpisih, ki urejajo varstvo okolja, usmeritve za gospodarjenje z naravnimi vrednotami in usmeritve za zagotavljanje drugih funkcij gozdov. V njem se določijo tudi potrebni ukrepi za ohranitev ugodnega stanja posebnih varstvenih območij, določenih po predpisih, ki urejajo ohranjanje narave (9. člen);
- ZGS k predlogu GGN za GGO pridobi mnenje ministrstva pristojnega za okolje, prostor in vode ter za ohranjanje narave. K GGN za GGE pa mnenje organizacije pristojne za varstvo narave (14. člen).

Zakon opredeljuje gospodarjenje z gozdovi:

- možnost krčitve gozda z dovoljenjem ZGS (21. člen) in prepovedan posek na golo (22. člen),
- prepovedana uporaba kemičnih sredstev v gozdu (31. člen), in paša (32. člen);
- V gozdovih s spremenjeno sestavo gozdnih življenjskih združb se postopno ponovno vzpostavlja njihova naravna sestava (36. člen);

- uporaba gozdnih cest v varovalnih gozdovih, gozdovih s posebnim namenom in na območjih pomembnih za ohranitev prosto živečih živali, je lahko določena s posebnim režimom uporabe (39. člen);
- omejuje vožnjo zunaj gozdnih cest in določa pogoje za vožnjo s kolesom v gozdnem prostoru (40. člen);
- predpisane kazni za: uporabo gozdnih cest v nasprotju z režimom, krčenje gozda brez dovoljenja ZGS in sečnjo na golo, razen če ni predvideno v gozdnogospodarskem načrtu, ogrožanje funkcij gozda; nabiranje živali, plodov, gob ali rastlin navkljub omejitvam in prepovedim; (1.200 -42.000€) (79. člen);
- predpisano financiranje gozdno okoljskih ukrepov v okviru upravljanja območij Natura 2000 (UREDBA Sveta z dne 20. septembra 2005) v okviru Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (48. člen) in proračuna RS;
- Opredeljuje predkupno pravico lokalne skupnosti oz države pri nakupu gozdov s posebnim namenom (47. člen).

NACIONALNI GOZDNI PROGRAM

Nekateri od ciljev Nacionalnega gozdnega programa (Uradni list RS, št.111/07) so ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov na vrstni, ekosistemski in genetski ravni (Poglavje 6.3.1.1.). Za to so oblikovane usmeritve:

1. Ekosistemska raven:

- Z gozdovi je potrebno gospodariti na sonaraven in trajnostni način (ohranja oziroma pospešuje se naravna vrstna sestava rastlin in živali).
- Pri obnavljanju sestojev s sadnjo je potrebno dajati prednost rastišču prilagojenim domačim vrstam (lokalnim proveniencam).
- S primernimi usmeritvami v okviru načrtov za gospodarjenje z gozdovi in s primernim gospodarjenjem je potrebno ohranjati ugodno ohranitveno stanje redkih in ranljivih habitatnih tipov gozdov, vključno s habitatnimi tipi in vrstami na območjih Natura 2000, pri tem pa ohranjati:
 - a) raznolikost gozdne strukture v različnih starostnih fazah,
 - b) ustrezno količino nežive gozdne mase (odmrlo drevje),
 - c) značilno sestavo biocenoze, brez tujerodnih vrst in gensko spremenjenih organizmov,
 - d) površino kvalifikacijskih habitatnih tipov,
- mrežo gozdnih rezervatov in jo primerno razširiti,
- izboljšati informiranje in razumevanje javnosti o pomenu biotske raznovrstnosti gozdov.

Kot indikator navaja površino zavarovanih gozdov in varovanih gozdov, gozdov v EPO, mirnih con ; strukturo razvojnih faz, količina odmrlega drevja, število kvalifikacijskih vrst in površino evropsko pomembnih habitatnih tipov v ugodnem stanju ter št. vrst v območjih N2K v ugodnem stanju

2. Vrstna raven:

Kjer so gozdovi habitati ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, je treba skrbeti zlasti za ohranjanje:

- a) obsega primerne gozdnega habitata na območjih pojavljanja vrst;
- b) specifične strukture gozdov kot habitatov vrst z načrtovanjem negovalnih ukrepov v

skladu z ekološkimi potrebami vrst;

c) naravne sestave biocenoze, brez tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst ali podvrst in biotehnološko spremenjenih organizmov;

č) neonesnaženega zraka, vode in tal, v primeru onesnaževanja pa izboljševanje stanja;

d) nefragmentiranih habitatov vrst oziroma povezovanja fragmentiranih delov habitatov vrst in odpravljati dejavnike, ki neugodno vplivajo na ugodno stanje vrst.

Indikatorji: površina zavarovanih gozdov, mirnih con; vrstna sestava, št. ogroženih gozdnih vrst, količina odmrlega drevja in delež površine s prevladujočimi vnesenimi DV.

3. Genska raven:

- Ohraniti in vzdrževati je treba migracijske koridorje za prehajanje prostoživečih živali med populacijami.
- Zagotoviti zadostno velikost ogroženih populacij, po potrebi tudi doselitev.

4. Indikatorji: št. evidentiranih migracijskih koridorjev.

Drug sklop so naravne vrednote v gozdu. Usmeritve: usmeritve za njihovo varovanje se vključi v GGN; ukrepe in nosilce izvedbe ukrepov za ohranjanje se določi s sodelovanjem pristojnih institucij s področja gozdarstva in ohranjanja narave; organizirati je potrebno učinkovit naravovarstveni nadzor; turistične programe, ki imajo vključene NV se oblikuje na način, da so le te dolgoročno obvarovane in imajo od tega koristi tudi domačini oz. lastniki gozdov.

PRAVILNIK O VARSTVU GOZDOV

Načrtovanje ukrepov, ki so posledica naravovarstvenih usmeritev, obravnava Pravilnik o varstvu gozdov (Uradni list RS, št. [114/09](#) in [31/16](#)). S tem omogoča vključevanje ukrepov za ohranjanje ali izboljšanje stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov ter sooblikovanje načina gospodarjenja z gozdovi. Pravilnik opredeljuje:

- ekocelice, habitatno drevje, mirne cone, mokrišča, vodni viri, nahajališča ogroženih rastlinskih vrst, odmrli les, pasišča in zatočišča (2. člen);
- vzpostavljanje in vzdrževanje biotskega ravnovesja v gozdnem prostoru z ohranjanjem in vzpostavljanjem naravne sestave drevesnih vrst, uravnoveženega razmerja med razvojnimi fazami gozdov in uravnovežene debelinske strukture gozda in drugimi ukrepi (3. člen);
- načrtno puščanje odmrlega lesa (6. člen);
- območja, pomembna za ohranitev prostoživečih živali oziroma rastlin (7. člen).

Vsebine:

- načrtno puščanje odmrlega lesa zaradi ohranjanja biotskega ravnovesja (pri izbiri drevja za posek, izvajanju sečnje in spravila lesa) v povprečju vsaj 3 % odmrlega lesa glede na lesno zalogo v rastiščno gojitvenem razredu, odmrli les mora biti čim bolj enakomerno razporejen in obsegati vse debelinske razrede, zlasti pa debelinski razred nad 30 cm, spremljanje količine odmrlega lesa se spremlja v okviru podatkov o stanju in razvoju gozdov, ki so podlaga za gozdnogospodarsko načrtovanje (predpisan je način spremljanja količine odmrlega lesa) (6. člen);

- ohranjanje in vzpostavljanje uravnoteženega razmerja med razvojnimi fazami gozdov in uravnotežene debelinske strukture gozda (v območjih gozdov, ki so pomembni kot življenjski prostor ogroženih vrst, določenih s predpisi, ki urejajo ohranjanje narave, oziroma populacij vrst prostoživečih živali, s katerimi se načrtno upravlja, se struktura gozdov in razmerje med razvojnimi fazami gozdov v čim večji meri prilagajata ekološkim zahtevam teh vrst) (5. člen);
- ohranjanje in vzpostavljanje naravne sestave drevesnih vrst z naravnim pomlajevanjem avtohtonih drevesnih vrst (tudi obnova s sajenjem/setvijo, nega mlajših razvojnih faz sestojev, odstranjevanje tujerodnih vrst) (4. člen);
- določanje območij v gozdnogospodarskih načrtih gozdnogospodarskih enot za krepitev funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti in lovnogospodarske funkcije v gozdnem prostoru, ki so pomembna za ohranitev prostoživečih živali oziroma rastlin (pasišča, grmišča, omejki, mirne cone, zimovališča in ekocelice, podrobneje določijo v gozdnogojitvenih načrtih), na nahajališčih ogroženih rastlinskih vrst prilagodi ekološkim zahtevam teh vrst na podlagi usmeritev v gozdnogospodarskih načrtih (7. člen);
- ukrepi za vzdrževanje in izboljšanje življenjskega okolja prostoživečih živali (osnovanje in vzdrževanje pasišč, grmišč, omejkov in gozdnega roba in vodnih virov, oblikovanje zatočišč z nego oziroma sečnjo, puščanje habitatnega drevja in odmrlega lesa, prepuščanje delov gozda naravnemu razvoju za oblikovanje zatočišč, sajenje sadik plodonosnega drevja, pomembnega za prehranjevanje prostoživečih živali) (8. člen);
- izvajanje del v času, na način in s pripomočki, ki najmanj ogrožajo gozdni ekosistem (pridobivanje lesa se v čim večji meri opravi zunaj vegetacijske dobe, v čim manjši meri se vznemirja prostoživeče živali, gozdne prometnice se ne gradijo preko nahajališč ogroženih rastlinskih vrst, mokrišč, mirnih con in zatočišč, razen v izjemnih primerih, gozdna mehanizacija se uporablja tako, da se gozdni ekosistem čim manj ogroža, uporabljajo se biološko razgradljiva maziva v odprtih mazalnih sistemih verižnih žag za posek na območjih s prvo stopnjo poudarjenosti hidrološke funkcije (10. člen);
- časovne in prostorske omejitve za izvajanje del (gneзда črne štoklje, ogroženih ujed sršenarja, planinskega orla, orla belorepca in ostalih vrst orlov -mali orel, kačar in mali klinkač, sove -kozača velika uharica in ostale vrste sov) (10. člen);
- časovne in prostorske omejitve za izvajanje del na območju aktivnih rastišč in zaščitnih con za divjega petelina, na območju prisotnosti rjavega medveda, volka, vidre, risa in divje mačke (10. člen).

PRAVILNIK O NAČRTIH ZA GOSPODARJENJE Z GOZDOVI IN UPRAVLJANJE Z DIVJADJO

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Uradni list RS, št. 91/2010, 200/2020) definira sistem vključevanja naravovarstvenih vsebin v gozdnogospodarske načrte ter s tem gospodarjenje z gozdovi, ob upoštevanju številnih funkcij, med njimi tudi funkcijo varovanja naravnih vrednot in funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Funkcije so opisane v 22. členu:

- 1 Funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti zagotavlja življenjski prostor rastlinskim in živalskim življenjskim združbam, zlasti tistih, katerih življenjski cikel je pomembno povezan z gozdom ter ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravno ravnovesje. Poudarjena je zlasti na:
 - habitatih redkih ali ogroženih rastlinskih ali živalskih vrst;
 - habitatih, pomembnih za obstoj in ohranitev populacij divjadi;

- habitatih in habitatnih tipih, ki se po predpisih varstva narave, ohranjajo v ugodnem stanju;
- gozdovih, ki imajo status posebnega varstvenega območja, potencialnega posebnega ohranitvenega območja ali ekološko pomembnega območja.

2 Funkcija varovanja naravnih vrednot zagotavlja varovanje redkih, dragocenih, znamenitih ali drugih vrednih naravnih pojavov. Poudarjeno funkcijo imajo gozdovi, ki imajo status naravne vrednote, območja pričakovanih naravnih vrednot, zavarovana območja in izjemna drevesa v gozdnem prostoru.

Funkcije gozdov se določijo oziroma prikažejo po gozdnofunkcijskih enotah, ki zajemajo gozd, druga gozdna zemljišča in tista negozdna zemljišča, ki so z gozdom ekološko oziroma funkcionalno povezana.

Funkcija se ovrednoti s tremi stopnjami poudarjenosti, in sicer:

1. stopnja: funkcija določa način gospodarjenja z gozdom;
2. stopnja: funkcija pomembno vpliva na način gospodarjenja z gozdom;
3. stopnja: funkcija le deloma vpliva na način gospodarjenja z gozdom (23. člen).

Vsebine:

- če GGE zajema posebna varstvena območja – območja Natura 2000, se vključijo cilji in ukrepi, potrebni za zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov po predpisih in programih, ki urejajo ohranjanje narave. Cilji in ukrepi se po potrebi podrobneje določijo (47. člen);
- gospodarjenje s posamičnim gozdnim drevjem in skupinami gozdnega drevja zunaj naselij, ki se jih določi po krajinsko enovitih predelih (47. člen);
- vključevanje potrebnih ukrepov za zagotavljanje ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (območja Natura 2000) (47. člen);
- presoja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, ki zajema: razvoj površine gozda, zaraščanje in krčitve gozdov glede na vzroke, razvoj višine lesne zaloge ter debelinske in vrstne sestave, razvoj višine prirastka, spremembe v zgradbi gozdnih sestojev oziroma razvojnih faz, ohranjenost naravne drevesne sestave, uspešnost pomlajevanja;
- presoja ohranjanja biotske raznovrstnosti, zlasti v pogledu vplivov izvedenih ukrepov na stanje rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov, ki se prednostno ohranjajo v ugodnem stanju in tistih živalskih vrst ter njihovih habitatov, ki pomembno vplivajo na gozdni ekosistem;
- količino in strukturo odmrlega drevja;
- zdravstveno stanje gozdov.

Prostorski del gozdnogospodarskega načrta:

- območja gozdov, kjer se pričakuje oziroma so možni konflikti med različnimi funkcijami gozda (53. člen);
- pregled in zasnova gozdne infrastrukture ter drugih prostorskih ureditev v gozdnem prostoru (odprtost gozdov s prometnicami, prednostna območja za gradnjo gozdnih cest in gozdnih vlak (53. člen).

Obrazci E4 za posamezne odseke:

- usmeritve za zagotavljanje funkcij gozdov, s katerimi se določi način dela z gozdom in potrebni ukrepi za zagotavljanje posameznih funkcij gozda.

Postopek sprejema posameznega gozdnogospodarskega načrta:

- v primeru, da GGE zajema posebna varstvena območja – območja Natura 2000, se po določitvi osnutka GGN za GGE le tega pošlje ministrstvu, pristojnemu za ohranjanje narave ter v vednost na ministrstvu obvestilo o nameri za določitev GGN za GGE kot plana, neposredno povezanega ali potrebnega za varstvo območij Natura 2000 (61. In 63. člen);
- vlogi za sprejem GGN za GGE se priloži sklep ministra, pristojnega za ohranjanje narave, o potrditvi načrta za plan, potreben za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov in habitatov vrst na teh območjih (63. člen);
- postopek izdelave GGN GGE v primeru CPVO; ZGS izdela okoljsko poročilo v skladu s predpisi, ki urejajo varstvo okolja. Okoljsko poročilo in gozdnogospodarski načrt GGE se obravnavata na strokovnem svetu ZGS, po določitvi osnutka gozdnogospodarskega načrta GGE pa posredujejo na ministrstvo, pristojno za okolje, v postopek pridobitve mnenja o ustreznosti okoljskega poročila (62 člen);
- Za izvajanje pravilnika izda ZGS v soglasju z ministrom priročnik za izdelavo načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (vsebuje šifrante, terenske obrazce, obrazce preglednic, navodila za sestavljanje zapisnikov, izdelavo kart, izdelavo in podrobnejšo vsebino prostorskih delov načrtov ter podrobnejše vrednotenje in kartiranje funkcij gozdov (91. člen).

PRAVILNIK O FINANCIRANJU IN SOFINANCIRANJU VLAGANJ V GOZDOVE

Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (Uradni list RS, št. 71/2004, 95/2004; 37/2005, 87/2005, 73/2008, 63/2010) omogoča izvedbo ukrepov v gozdovih, ki se financirajo ali sofinancirajo iz sredstev proračuna RS in so namenjena tudi ohranjanju biotske raznovrstnosti in varovanju naravnih vrednot. Opredeljuje dela, ki predstavljajo lastniku finančno breme ter višino oziroma delež sofinanciranja del glede na poudarjeno stopnjo funkcije. Pomembni ukrepi, ki so posledica naravovarstvenih usmeritev, je vsebinsko vključenih v Prilogo 1.

Financiranje oziroma sofinanciranje (12. člen):

- postavitve gnezdnic;
- gozdnogojitvenih in varstvenih del, sanacije in obnove gozda;
- vzdrževanja življenjskega okolja prostoživečih živali (vzdrževanje grmišč, obrežnih pasov, omejkov, pasišč, ohranjanje in nega dela biotopa pomembnega za ohranjanje in razvoj ogroženih vrst, osnovanje pasišč v gozdu, načrtno puščanje mrtve mase);
- varstva premoženja pred zavarovanimi zvermi;
- obnova gozda na pogorišču in obnova po naravni ujmi, kalamitetah in epifitocijah poškodovanega gozda.

Predvideni ukrepi (12. člen):

- vzdrževanje grmišč, obrežnih pasov, omejkov, protiveternih pasov in gozdnega roba;
- osnovanje in vzdrževanje pasišč in vodnih virov;
- sajenje sadik plodonosnega gozdnega drevja, pomembnega za prehranjevanje živali,
- postavljanje gnezdnic in njihovo vzdrževanje;
- ohranjanje in nega dela biotopa za ogrožene vrste: vzdrževanje biotopa z sečnjo, negovalna dela, prepuščanje gozda naravnemu razvoju;
- načrtno puščanje biomase v gozdu – še stoječe odmrlo in odmirajoče drevje, že podrto drevje (prizna se največ 10 m³/ha, priznana vrednost na panju 25 €/m³).

Za ukrepe v okviru Natura 2000 se štejejo aktivnosti, določene v prejšnjem členu, ki se izvajajo za izboljšanje oziroma ohranjanje ugodnega stanja kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov v gozdovih na območjih Natura 2000 (12.a člen).

ZAKON O GOSPODARJENJU Z GOZDOVI V LASTI RS

Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti RS (Uradni list RS, št. 9/16) določa način gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: državni gozd) za doseganje gospodarskih in razvojnih ciljev ter ciljev javnega interesa pri gospodarjenju z državnimi gozdovi.

Ta zakon ureja načela in cilje gospodarjenja z državnimi gozdovi, družbo Slovenski državni gozdovi (v nadaljnjem besedilu: družba), postopke, način in omejitve pri razpolaganju z državnimi gozdovi, način pridobivanja gozdov, način upravljanja državnih gozdov in letno nadomestilo, preglednost poslovanja, proračunski sklad za gozdove, zbiranje in uporabo podatkov, pravico občin do dela letnega nadomestila in druga vprašanja, povezana z gospodarjenjem z državnimi gozdovi.

KRATEK PREGLED NARAVOVARSTVENE ZAKONODAJE ZA PODROČJE GOZDARSTVA

ZAKON O OHRANJANJU NARAVE

Temeljni zakon na področju ohranjanja narave opredeljuje vključevanje naravovarstvenih vsebin v vse segmente družbe (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 46/14 in 31/18).

Vsebine:

- Politike, programi, strategije in načrti razvoja na posameznih področjih, ki lahko prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, morajo na svojih področjih izkazovati in zagotavljati izvajanje ukrepov, s katerimi prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti (5. člen).
- Ukrepi ohranjanja biotske raznovrstnosti in sistem varstva naravnih vrednot se vključujejo v urejanje prostora, rabo in izkoriščanje naravnih dobrin (6. člen).
- Fizične in pravne osebe morajo prispevati k ohranjanju biotske raznovrstnosti in varovanju naravnih vrednot. Država, lokalne skupnosti in druge osebe javnega prava so pri izvajanju nalog iz svojih pristojnosti dolžne upoštevati načela, cilje in ukrepe ohranjanja biotske raznovrstnosti in varstva naravnih vrednot ter pri tem medsebojno sodelovati (7. člen).
- Ohranjanje posebnih varstvenih območij (območij Natura 2000) se zagotavlja z ukrepi po drugih predpisih, ki lahko prispevajo k njihovi ohranitvi. Sem se uvrščajo tudi načrti trajnostnega gospodarjenja oziroma upravljanja naravnih dobrin. Ukrepi se določijo s posebnim programom upravljanja, ki ga sprejme vlada v skladu s petim odstavkom 94. člena tega zakona (33. člen).
- Zaradi ohranitve ugodnega stanja in preprečitve slabšanja ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov je treba na posebnih varstvenih območjih in potencialnih posebnih ohranitvenih območjih potrebno izvesti presojo sprejemljivosti planov, programov, načrtov, prostorskih ali drugih aktov (v nadaljnjem besedilu: planov) in presojo sprejemljivosti posegov v naravo. Presoja sprejemljivosti planov se izvaja skladno s 101., 101. a, 101. b in 101. c členom tega zakona, Presoja sprejemljivosti posegov v naravo pa skladno s 101.d, 101.e, 101.f, 104.a in 105.a členom. Ne glede na določbe prejšnjih dveh odstavkov presoja sprejemljivosti planov ali posegov v naravo ni potrebna, če

je v predpisu, izdanem na podlagi prejšnjega člena tako določeno. Izjema se lahko nanaša na vrsto ali obseg posega v naravo, v povezavi z delom posebnega varstvenega območja ali potencialnega posebnega ohranitvenega območja (33. a člen).

- V postopkih načrtovanja rabe ali izkoriščanja naravnih dobrin in urejanja prostora mora pristojni državni ali lokalni organ izbrati tisto odločitev, ki ob približno enakih učinkih izpolnjuje merilo najmanjšega možnega poseganja v naravo in v primeru obstoja alternativnih tehničnih možnosti za izvedbo posega ne okrne narave (96. člen).

Vlogo naravovarstvenih smernic (97. člen):

- Državni in lokalni organi ter druge osebe javnega prava, pristojne za pripravo prostorskih aktov in drugih aktov rabe naravnih dobrin, morajo v postopku priprave teh aktov pridobiti naravovarstvene smernice.
- Naravovarstvene smernice so strokovno gradivo, s katerim se za območje, ki ima na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave poseben status, opredelijo usmeritve, izhodišča in pogoji za varstvo naravnih vrednot in zavarovanih območij ter ohranjanje biotske raznovrstnosti. K načrtom rabe naravnih dobrin navedejo tudi usmeritve, izhodišča oziroma pogoji za trajnostno rabo sestavin biotske raznovrstnosti.
- Če se ob pripravi naravovarstvenih smernic k predlogom aktov iz prvega odstavka tega člena ugotovi, da bodo v te akte poleg območij s posebnim statusom iz prejšnjega odstavka vključena tudi območja, na katera se nanašajo sprejeti programi s področja ohranjanja narave, oziroma območja, za katera je predpis za pridobitev posebnega statusa že v postopku sprejemanja, se lahko strokovno gradivo izdelata tudi za takšna območja, pri čemer pa se po tem, ko so naravovarstvene smernice izdelane, takšno strokovno gradivo šteje samo kot neobvezno strokovno priporočilo pripravljavcem takšnih aktov.
- Naravovarstvene smernice izdelata organizacija, pristojna za ohranjanje narave, ko od osebe iz prvega odstavka tega člena oziroma osebe, ki je pooblaščenca za pripravo akta, prejme zahtevo za njihovo pripravo. Pripravi jih v roku 30 dni, razen če strokovna priprava zaradi obsežnosti preverjanja, ki so potrebna za izdelavo naravovarstvenih smernic, ni možna v predpisanem roku, vendar najkasneje v roku 60 dni, o čemer obvesti osebo iz prvega odstavka tega člena.
- V postopku sprejemanja aktov je potrebno pridobiti mnenje o sprejemljivosti prostorske ureditve z vidika varstva narave (v nadaljnjem besedilu: naravovarstveno mnenje). Brez naravovarstvenega mnenja ni mogoče sprejeti akta. Naravovarstveno mnenje izda organizacija, pristojna za ohranjanje narave, ko prejme zahtevo osebe. Zahtevi mora biti priložen predlog tega akta ter ustrezna obrazložitev, kako je pripravljavec ob pripravi akta upošteval naravovarstvene smernice.
- Organizacija, mora izdati naravovarstveno mnenje najpozneje v 30 dneh po prejemu zahteve iz prejšnjega odstavka. V primeru njenega molka se šteje, da na predvideno prostorsko ureditev nima pripomb.

Vsebina naravovarstvenih smernic (98. člen):

- Naravovarstvene smernice sestavljajo splošni in posebni del ter kartografska priloga.
- Splošni del vsebuje naravovarstvene smernice za pregled ekološko pomembnih območij in posebnih varstvenih območij ter prikaz in oceno stanja na teh območjih z njihovimi značilnostmi; pregled območij, kjer se pričakuje ugotovitev obstoja naravnih vrednot, ter priporočila za ravnanje ob odkritju; pregled tistih delov narave, ki so spoznani za naravne

vrednote, zavarovana območja ter tistih delov narave, ki naj se zavarujejo ter oceno stanja na teh območjih z njihovimi značilnostmi; pregled delov narave in območij, za katera je predpis za pridobitev posebnega statusa že v postopku sprejemanja ter usmeritve in izhodišča za njihovo varstvo.

- Posebni del vsebuje varstvene smernice za tako rabo ali izkoriščanje naravnih dobrin, ki ohranja biotsko raznovrstnost, naravno ravnovesje in varuje ekosisteme; varstvene smernice za ohranitev habitatnih tipov in habitatov vrst v ugodnem stanju; varstvene smernice za ohranjanje biotske raznovrstnosti v krajini, ukrepe varstva, varstvene režime in razvojne usmeritve za varstvo ekološko pomembnih območij in posebnih varstvenih območij, ukrepe varstva, varstvene režime in razvojne usmeritve za varstvo naravnih vrednot in zavarovanih območij. V posebnem delu naravovarstvenih smernic se lahko navedejo tudi podrobnejši pogoji za varstvo naravnih vrednot, zavarovanih območij in ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Presoja sprejemljivosti planov (101. člen):

- Za vsak plan ali spremembo plana, ki ga na podlagi zakona sprejme pristojni državni organ ali pristojni organ samoupravne lokalne skupnosti za področje urejanja prostora, upravljanja voda, gospodarjenja z gozdovi, lova, ribištva, rudarstva, kmetijstva, energetike, industrije, transporta, ravnanja z odpadki in odpadnimi vodami, oskrbe prebivalstva s pitno vodo, telekomunikacij in turizma in bi lahko pomembno vplival na zavarovano območje, posebno varstveno območje ali potencialno posebno ohranitveno območje sam po sebi ali v povezavi z drugimi plani, je treba izvesti presojo sprejemljivosti njegovih vplivov oziroma posledic glede na varstvene cilje teh območij. Le te ni treba izvesti za tiste plane, ki so neposredno povezani ali potrebni za varstvo teh območij.
- Za plane, ki so neposredno povezani ali potrebni za varstvo območij iz prvega odstavka prejšnjega člena, se štejejo načrti upravljanja zavarovanih območij. V postopku iz prejšnjega odstavka se za take plane lahko določijo tudi plani trajnostnega gospodarjenja oziroma upravljanja z naravnimi dobrinami, ki so potrebni za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov in habitatov vrst na teh območjih, skladno s programom vlade iz drugega odstavka 33. člena tega zakona in plani, ki so namenjeni izključno varstvu teh območij vendar le, če ne vsebujejo posegov v naravo, za katere je treba izvesti presojo vplivov na okolje (101. a člen).
- Za plane, ki lahko pomembno vplivajo na območja se štejejo plani: ki obsegajo ta območja ali bi izvedba plana lahko na njih vplivala, če iz obvestila pripravljavca plana o nameri izdelave plana niso razvidni podatki, ki omogočajo uporabo določb druge alineje prejšnjega odstavka, in se plan nanaša na območja iz prvega odstavka prejšnjega člena, hkrati pa je ta plan tudi neposredna pravna podlaga za izdajo dovoljenj za poseg v naravo, je presojo sprejemljivosti tega plana treba izvesti.
- Ministrstvo sprejme odločitev o obveznosti izdelave presoje sprejemljivosti planov in sprejema druge odločitve v postopku celovite presoje vplivov na okolje na podlagi mnenj organizacije, pristojne za ohranjanje narave.
- Ministrstvo potrdi plan na podlagi izvedene celovite presoje vplivov na okolje, če ugotovi, da le ta ne bo škodljivo vplival na varstvene cilje posameznih območij iz prvega odstavka 101. člena in njihovo celovitost ter na povezanost evropskega ekološkega omrežja.

- Če je potrditev plana pogojena z izvedbo omilitvenih ukrepov, se njihovo izvajanje podrobneje preveri oziroma določi z okoljevarstvenim soglasjem skladno s predpisi, ki urejajo varstvo okolja ali naravovarstvenim soglasjem na podlagi 105. člena tega zakona.

UREDBA O POSEBNIH VARSTVENIH OBMOČJIH (OBMOČJIH NATURA 2000)

Uredba ((Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13 – popr., 39/13 – odl. US, 3/14, 21/16 in 47/18)) opredeljuje posebna varstvena območja (območja Natura 2000), varstvene cilje in usmeritve na teh območjih za ohranitev in doseganje ugodnega stanja prosto živečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov, katerih ohranjanje je v interesu Evropske unije. Ta uredba določa tudi pravila določanja potencialnih posebnih ohranitvenih območij in potencialna posebna ohranitvena območja ter način njihovega varstva.

Uredba opredeljuje posebna in potencialno posebna varstvena območja, evr. ekološko omrežje Natura 2000, HT v interesu EU, prednostne HT, rastlinske in živalske vrste v interesu EU, prednostne rastlinske in živalske vrste. V prilogah pa tudi merila za določitev (potencialnih) območij Natura 2000.

Varstvene usmeritve so usmeritve za načrtovanje in izvajanje posegov in dejavnosti ter drugih ravnanj človeka na teh območjih z namenom doseganja varstvenih ciljev (izvajajo naj se v čim večji možni meri) (7. člen):

- Ohranja naj se naravno razširjenost habitatnih tipov ter habitatov rastlinskih in živalskih vrst,
- ohranja naj se ustrezne abiotске in biotske sestavine habitatnih tipov, njihove specifične strukture ter naravne procese:
- Ohranja ali izboljšuje naj se kakovost habitata rastlinskih in živalskih vrst, zlasti tistih delov habitata, ki so bistveni za najpomembnejše življenjske faze, zlasti mesta za razmnoževanje, skupinsko prenočevanje, prezimovanje, selitev in prehranjevanje živali.
- Ohranja povezanost habitatov populacij rastlinskih in živalskih vrst in omogoča ponovno povezanost, če je le ta prekinjena.
- Pri izvajanju posegov in dejavnosti, ki so načrtovani v skladu s prejšnjim odstavkom naj se izvedejo vsi možni tehnični in drugi ukrepi, da je neugoden vpliv na habitatne tipe, rastline in živali ter njihove habitate čim manjši.
- Čas izvajanja posegov, opravljanja dejavnosti ter drugih ravnanj naj se kar najbolj prilagodi življenjskim ciklom živali in rastlin tako, da poseganje oziroma opravljanje dejavnosti ne, ali v čim manjši možni meri sovpada z obdobji, ko potrebujejo mir oziroma se ne morejo umakniti, zlasti v času razmnoževalnih aktivnostim, vzrejanja mladičev, razvoja negibljivih/slabo gibljivih razvojnih oblik, prezimovanja oz. da sa se omogoči semenenje, naravno zasajanje in druge oblike razmnoževanja.
- Na območja Natura 2000 naj se ne vnaša živali in rastlin tujerodnih vrst ter gensko spremenjenih organizmov.
- Na podlagi varstvenih usmeritev naj se določijo podrobnejše in konkretne varstvene usmeritve, ki se obvezno upoštevajo pri urejanju prostora, rabi naravnih dobrin in urejanju voda. Podrobnejše se lahko določijo v programu upravljanja oziroma v naravovarstvenih smernicah, kjer se določijo tudi konkretne varstvene usmeritve.

(12. člen) Zaradi uresničevanja varstvenih ciljev se na Natura območjih izvajajo prilagojena raba naravnih dobrin in upravljanja voda ter ukrepi varstva v skladu s predpisi s področja ohranjanja narave in drugimi predpisi. Ti ukrepi in z njimi povezane naloge ter načrti prilagojene rabe naravnih dobrin in upravljanja voda se določijo v programu upravljanja Natura območij. Program upravljanja vsebuje zlasti: podrobne varstvene cilje; ukrepe za doseganje varstvenih ciljev; kazalce; ukrepe, ki so potrebni za zagotovitev povezanosti evropskega ekološkega omrežja; raziskovalne aktivnosti, ki so nujno potrebne za izboljšanje poznavanja ekologije rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov.

Pripravljalci načrtov rabe naravnih dobrin morajo k nameri izdelave plana priložiti osnutek načrta, ki je pripravljen na podlagi naravovarstvenih smernic. ZRSVN se v mnenju o uvedbi postopka presoje sprejemljivosti planov opredeli do ustreznosti upoštevanja NS v osnutku načrta (13.a člen).

PROGRAM UPRAVLJANJA OBMOČIJ NATURA 2000

Izdelan je program upravljanja Območij Natura 2000 (2015-2020) ki določa temeljne ukrepe oziroma usmeritve za področje gozdarstva na območjih Natura 2000. PUN2000 opredeljuje sektor gozdarstva, ki izvaja ukrepe prilagojene rabe naravnih dobrin in narekuje, da morajo plani vsebovati najmanj podrobne varstvene smernice, večinoma pa še natančnejše določene usmeritve in ukrepe, podane v naravovarstvenih smernicah, pri čemer je treba obrazložiti in utemeljiti nove podatke in znanja.

PODZAKONSKI AKTI NA PODROČJU GOSPODARJENJA Z GOZDOVI

Pravilnik o varstvu gozdov (<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV949>) določa ukrepe za ohranjanje biotskega ravnovesja v gozdnem prostoru, ukrepe za preprečitev širjenja in zatiranje rastlinskih boleznih in ter sanacijo poškodovanega gozda in predpisuje:

- načrtno puščanje odmrlega lesa (vsaj 3 % odmrlega lesa enakomerno razporejenega po debelinskih stopnjah),
- ohranjanje in vzpostavljanje uravnoveženega razmerja med razvojnimi fazami gozdov in uravnovežene debelinske strukture gozda,
- ohranjanje in vzpostavljanje naravne sestave drevesnih vrst z naravnim pomlajevanjem avtohtonih drevesnih vrst (tudi obnova s sajenjem/setvijo, nega mlajših razvojnih faz sestojev, odstranjevanje tujerodnih vrst),
- ukrepe za vzdrževanje in izboljšanje življenjskega okolja prostoživečih živali (osnovanje in vzdrževanje pasišč, grmišč, omejkov in gozdnega roba in vodnih virov, oblikovanje zatočišč z nego oziroma sečnjo, puščanje habitatnega drevja in odmrlega lesa, prepuščanje delov gozda naravnemu razvoju za oblikovanje zatočišč, sajenje sadik plodonosnega drevja, pomembnega za prehranjevanje prostoživečih živali),
- časovne in prostorske omejitve za izvajanje del (gnezda nekaterih zavarovanih vrst, velikih zveri...).

Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo

(<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10005>) določa vsebino in način izdelave, ukrepanja v okolju divjadi, roke in postopke sprejemanja, način predstavitve ter način spremljanja izvajanja načrtov za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo. Predpisuje določanje funkcij gozdov ter vpliv na gospodarjenje z gozdovi (1. stopnja: funkcija določa način gospodarjenja z gozdom, 2. stopnja: funkcija pomembno vpliva na način gospodarjenja z gozdom, 3. stopnja: funkcija le deloma vpliva na način gospodarjenja z gozdom).

Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5730>) podrobneje določa dela v gozdovih, ki se financirajo ali sofinancirajo iz sredstev proračuna Republike Slovenije ter delež sofinanciranja glede na poudarjeno stopnjo funkcije. Možno je sofinanciranje gozdnogojitvenih del (obnova gozdov, ukrepi nege), varstvena dela, ukrepi za vzdrževanje življenjskega okolja prosto živečih živali, sofinanciranje sanacij gozdov. Predpisani so normativi za izvedbo različnih ukrepov ter kratek opis del.

Pravilnik o gozdnih prometnicah (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV9225>)

predpisuje uporabo in gradnjo gozdnih vlak in gozdnih cest. Postopek pridobivanja dovoljenj in gradnja prometnic je dobro prikazana v Navodilih za vodenje postopkov pri pripravi, gradnji ali rekonstrukciji gozdnih prometnic.

 PROGRAM
RAZVOJA
PODEŽELJA

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Priloga 3: Vzorec za pripravo Načrta gozdne posesti na ravni posamezne kmetije

NAČRT GOZDNE POSESTI

Površina gozda: ____ ha

Datum izdelave: _____

Izdelali: _____

Kazalo

<u>1. ANALIZA STANJA GOZDOV</u>	
<u>1.1. Funkcije gozda</u>	4
<u>1.2. Pregled dosedanjega gospodarjenja</u>	5
<u>1.3. Usposobljenost, opremljenost in pripravljenost za delo</u>	6
<u>1.4. Odprtost gozdov s cestami in vlakami</u>	6
<u>1.5. Ocena spremenjenosti naravne drevesne sestave</u>	6
<u>1.6. Zahteve po lesu</u>	6
<u>1.7. Zahteve po drugih gozdnih proizvodih</u>	6
<u>2. NAČRT PRIHODNJEGA GOSPODARJENJA</u>	7
<u>2.1. Gozdnogojitveni načrt</u>	7
<u>2.2. Ekonomski del načrta</u>	9
<u>2.3. Analiza alternativnih možnosti gospodarjenja</u>	11
<u>2.4. Celovita analiza tvegani</u>	12
<u>2.5. Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz posesti gozda</u>	13
<u>2.6. Možni finančni viri</u>	14
<u>2.7. Dolgoročni in kratkoročni načrt gospodarjenja z gozdom</u>	14
<u>3. DODATNE INFORMACIJE IN PRILOGE</u>	17

1. ANALIZA STANJA GOZDNE POSESTI

GGE _____(odseki _____)

Katastrska občina: _____ (_____)

Površina gozdne posesti: _____ ha

Nadmorska višina: od _____ do _____ m.

Preglednica 1: Seznam parcel na posesti

IME	PARCELA	POVRŠINA [ha]			OPOMBA
		GOZD	DRUGO	SKUPAJ	
	SKUPAJ				

Preglednica 2: Povprečna lesna zaloga in prirastek na posesti

	Lesna zaloga [m ³ /ha]	Letni prirastek [m ³ /ha]
Iglavci		
Listavci		
Skupaj		

Preglednica 3: Razmerje razvojnih faz na posesti

RAZVOJNA FAZA	POVRŠINA	
	[ha]	[%]
Mladovje		
Drogovnjak		
Debeljak		
Sestoj v obnovi		

Mladovje: (površina, negovanost in sklep sestojev)

Drogovnjak:

Debeljak:

Sestoj v obnovi:

1.1. Funkcije gozda

Gozd opravlja poleg proizvodnih tudi splošnokoristne funkcije. Pomen posamezne funkcije, ki je na določenem območju prisotna, pa je lahko različen. Merimo ga s trostopenjsko lestvico, pri čemer 1. stopnja pomeni največjo poudarjenost te funkcije, 3. pa najmanjšo. Če ima funkcija 1. stopnjo poudarjenosti, moramo gospodarjenje prilagoditi tako, da bo gozd kljub našemu gospodarjenju še vedno opravljal to funkcijo.

Stopnja poudarjenosti splošnokoristnih funkcij vpliva na delež subvencij za gojitvena in varstvena dela.

Lesnoproizvodna funkcija: (splošni opis in pregled vseh stopenj poudarjenosti v okviru gozdne posesti)

Ekološke funkcije: (naštejemo vse prisotne ekološke funkcije ter kje in zakaj so poudarjene)

- Varovalna funkcija
- Biotopska funkcija
- Hidrološka in biotopska funkcija
- Klimatska funkcija
- ...

Socialne funkcije: (naštejemo vse prisotne socialne funkcije ter kje in zakaj so poudarjene)

- higiensko-zdravstvena,

- rekreacijska,
- turistična
- Poučna
- ...

Pregled omejitev pri gospodarjenju

Navedemo omejitve, ki izvirajo iz poudarjenih funkcij gozda, usmeritve na območjih naravnih vrednot ali kulturne dediščine ter usmeritve na območjih vodotokov. Navedemo usmeritve za spravilo lesa (tip spravila in morebitne časovne omejitve).

1.2. Pregled dosedanjega gospodarjenja

V preteklih letih je lastnik letno posekal _____ m³ lesa, ...

Preglednica 4: Posek v obdobju 20__-20__

Leto	Redni posek [m ³]	Sanitarni posek [m ³]	Skupaj [m ³]
20..			
20			
20			
20			
20			
SKUPAJ			

Pregled opravljenih gojitvenih in varstvenih del

V preteklem obdobju je lastnik opravil naslednja gojitvena dela:

- Navedemo vrsto del in površino
- ...
- ...

1.3. Usposobljenost, opremljenost in pripravljenost za delo

Oprema za delo v gozdu s katero lastnik razpolaga je:

- traktor _____,

- vitel ____,
- motorna žaga _____,
- prikolica _____,
- ostala oprema: sekire, _____,
- varovalna oprema.

Lastnik ima opravljena naslednja izobraževanja: _____.

1.4. Odprtost gozdov s cestami in vlakami

Skupna dolžina vlak v gozdu: _____ m

Odprtost gozda z vlakami: _____ m/ha

Skupna dolžina vseh vlak, ki so potrebne za spravilo lesa od panja do gozdne ali javne ceste je _____ m. Povprečna pravilna razdalja je _____ m. Najdaljše pravilne razdalje so okrog _____ m in za spravilo s teh parcel bi bilo smiselno uporabiti prevoz s traktorsko prikolico.

1.5. Ocena spremenjenosti naravne drevesne sestave

Spremenjenost naravne drevesne sestave se določa glede na delež drevesnih vrst, ki so v naravni sestavi gozdne združbe tuje ali redko prisotne. Prevladujoča gozdna združba na območju posesti je ... (navedemo še drevesne vrste, ki so prisotne na posesti).

1.6. Zahteve po lesu

Lastnik potrebuje letno okrog _____ m³ lesa, ki ga _____ (prodaja, lastna uporaba) .

1.7. Zahteve po drugih gozdnih proizvodih

Lastnik ima naslednje zahteve po izkoriščanju drugih gozdnih dobrin: _____.

6 2. NAČRT PRIHODNJEGA GOSPODARJENJA

2.1. Gozdnogojitveni načrt

Načrtovalna enota I

Površina načrtovalne enote: _____

ha Lokacija: _____

Razmerje razvojnih faz: _____

Drevesna sestava: _____

Dolgoročno razmerje razvojnih faz v teh gozdovih je: _____

Preglednica 5: Načrtovalne in negovalne enote

Št. negovalne enote, površina, lesna zaloga	Stanje (S), cilj (C), ukrep (U)		Nujnost ukrepanja
I/1 ____ ha ____ m ³ /ha	S:	Opišemo stanje	
	C:	Navedemo cilj	
	U:	Potrebni ukrepi za doseg cilja, negovalna dela, delež poseka	
I/2 ____ ha ____ m ³ /ha	S:		
	C:		
	U:		
I/3 ____ ha ____ m ³ /ha	S:		
	C:		
	U:		
I/4 ____ ha ____ m ³ /ha	S:		
	C:		
	U:		

Splošne usmeritve za gospodarjenje z gozdovi v obdobju _____ so usmeritve namenjene obnovi gozdov poškodovanih po žledu in uničenih zaradi lubadarja: (obdobje veljavnosti GGN GGE tega območja)

- Navedemo usmeritve iz GGN GGE
- ...

Nega

Potrebna negovalna dela (sadnja, priprava sestoja za naravno nasemenitev,...),...

Načrtovan letni posek

V preglednici je prikazan 10-letni načrtovan posek. Povprečni letni posek je ____ m³ iglavcev in ____ m³ listavcev. Neto količina poseka (iglavci faktor 0,85; listavci faktor 0,88) v 10-letnem obdobju je ____ m³ iglavcev in ____ m³ listavcev.

Preglednica 6: Višina poseka po negovalnih enotah

NEGOVALNA ENOTA	BRUTO POSEK [m ³]		
	IGLAVCI	LISTAVCI	SKUPAJ
I/1			
I/2			
I/3			
I/4			
SKUPAJ			

Načrtovana gojitvena dela

V preglednici je prikazan 10-letni plan gojitvenih in varstvenih del.

Preglednica 7: Gojitvena in varstvena dela po negovalnih enotah

NEGOVALNA ENOTA	Parcela	Vrsta dela	Površina (ha)
I/1			
I/2			
I/2			
I/3			

2. 2. Ekonomski del načrta

Preglednica 8: Stroški poseka in spravila

	BRUTO POSEK (m ³)	NETO POSEK (m ³)	Vrednost lesa na KC (€)	STROŠKI SEČNJE IN SPRAVILA (€)	PRIHODEK (€)
Iglavci					
Listavci					
Skupaj					

Povprečna cena lesa je ocenjena na ___ €/m³, strošek poseka in spravila je povzet iz GGN GGE _____, kjer je glede na sortimentno strukturo in pravilno razdaljo ocenjen na _____ €/m³.

Preglednica 9: Stroški izvedbe negovalnih del

Ukrep	Negovalna enota	Površina [ha]	Delež sofinanciranja [%]	Vrednost del [€/ha]	Vrednost del [€]	Vrednost sofinanciranja [€]	Strošek lastnika [€]
SKUPAJ							

Preglednica 10: Stroški gradnje in vzdrževanja vlak

Vrsta dela	Cena dela [€/m]	Dolžina [m]	Strošek [€]
Gradnja vlak			
Vzdrževanje vlak			
SKUPAJ			

Preglednica 11: Fiskalne obremenitve

	Katastrski dohodek [€]	Delež obremenitve [%]	Višina obremenitve [€]

Davek od katastrskega dohodka			
Pristojbina za gozdne ceste			
SKUPAJ			

Preglednica 12: Čisti donos v 10 letih

	[€]	SKUPAJ [€]
STROŠKI		
Posek in spravilo		
Nega		
Gradnja in vzdrževanje vlak		
Fiskalne obremenitve		
PRIHODKI		
Subvencije		
Prodaja lesa		
ČISTI DONOS		

Vrednost gozdnih parcel je po ceni GURS ovrednotena na _____ €. Letni donos predstavlja ____ % ocenjene vrednosti zemljišč.

2.3. Analiza alternativnih možnosti gospodarjenja

Lastnik bi lahko pri ob predelavi slabših sortimentov lesa bukve v drva in razvozom na dom iztržil nekoliko več, kot s samo prodajo goli.

V primeru, da bi lastniku ali kateremu od njegovih družinskih članov v prihodnje kmetija predstavljala osnovni dohodek, ima tudi možnost da del zaslужka predstavljajo postranski gozdni proizvodi. Če se lastnik gozda z nabiralništvom (tukaj predvsem gobe) ukvarja pridobitniško, se lahko drugim nabiranje v njegovem gozdu prepove. Prepoved na predlog lastnika odredi pristojni organ lokalne skupnosti, na terenu pa se območje prepovedi lahko označi s tablami.

Glede na usmerjenost kmetije pa je mogoče organizirati tudi rekreacijo (kolesarjenje, jahanje konjev,...), gozdno pedagogiko ipd. Člani kmetije načrtujejo izvajanja gozdne pedagogike na manjšem delu gozdne posesti, ki meji na travnik. Gre za prostor, ki predstavlja gozdni rob in je zaradi različnih rastlinskih in živalskih vrst zanimiv tako s pedagoškega vidika, kot tudi z vidika ohranjanja biodiverzitete. Na tem delu bi postavili ptičje valilnice in namestili opremo

oz. pripomočke za izvajanje gozdne pedagogike.

Alternativne možnosti uporabe lesa so zbrane v dokumentu »*Alternativne oblike uporabe gozda oziroma posekanega lesa*«, ki ga je v okviru projekta pripravila Tamara Urbančič. Zbrane so ideje uporabe lesa, ki mu s preprosto obdelavo (npr. z uporabo motorne žage ali premične žage) zvišamo tržno vrednost. Poskusno bo lastnik sam izdelal določeno opremo oz. pripomočke (npr. klopi, stolčke, mize, preproste objekte ipd.) za namen izvajanja gozdne pedagogike oziroma za druge aktivnosti na kmetiji (rejo kokoši, vrtnarjenje). Na dolgi rok pa je to lahko tudi ena od storitev kmetije oziroma dodaten vir prihodka. Iz kombinacije lesa in gozdnih plodov nastanejo zanimivi izdelki, ki se lahko uporabljajo za (poslovna) darila, opremo stanovanja, okolice hiše ipd.

2.4. Celovita analiza tveganj

Največje tveganje pri gospodarjenju predstavljajo naravni dejavniki. Iglavce ogroža lubadar, ki je že v preteklih letih povzročal škodo, zato tudi velik delež sanitarnih sečenj. Pri pojavi lubadarja je pomembno pravočasno ukrepanje, torej čim hitrejši posek obolelih dreves in tudi še zdravih dreves, ki obkrožajo obolela. Kljub temu da okoliška drevesa še izgledajo zdrava, obstaja velika verjetnost, da so že napadena. Znaki, po katerih prepoznamo potencialno napadeno drevje je osuta krošnja, drobne luknjice v lubju, smoljenje. Smernice glede razdalje od napadenega drevesa, do katere je smiselno preventivno posekati še ostale iglavce, da zaustavimo širjenje lubadarja, so različne. Lahko le najbližja drevesa, ali pa vsa drevesa oddaljena od obolelega do ene drevesne višine. Vsekakor pa je smiselno odstraniti vsaj tista, katere krošnje se še stikajo z obolelim drevesom. Predvsem pa je dolgoročno pomembno, da ohranjamo primerno mešanost drevesnih vrst. Večji kot je delež listavcev, lažje omejujemo in kontroliramo razvoj in širjenje lubadarja. Težava z lubadarjem obstaja tudi v povezavi z drugimi dejavniki. Če drevje prizadene veter ali žled in je to poškodovano, se močno poveča verjetnost, da ga bo napadel še lubadar, kot tudi druge bolezni.

Veter predstavlja tveganje predvsem tam, kjer so površine bolj odprte. Stabilnost sestojev se močno zmanjša, ko posegamo vanje z veliko intenziteto v kratkem času. Drevje na robovih gozda, ob travnikih, je navadno bolj košato, vejnato, s tem manjše kakovosti za gospodarsko rabo, a zato toliko bolj stabilno. Primerno razmerje med višino drevesa in dolžino krošnje je lahko ključno, poleg seveda globine tal, koreninskega sistema drevja in drugih dejavnikov. Po krčitvi ali večjih posekih pa se ustvari nov gozdni rob, drevje, ki je bilo prej v središču sestoja in je bilo manj izpostavljeno vetru, tako kar naenkrat postane graditelj gozdnega roba in je bolj izpostavljen vetru, na kar pa ni prilagojeno. Zato je pomembno, da postopoma ustvarjamo stabilnejši gozdni rob, pri čemer je zaželeno, da se višina rastja postopoma povečuje vse od nižjega grmovja prav na robu, pa do visokega drevja v notranjosti.

Zaželeno je ohranjanje in pospeševanje plodonosnega drevja in na gozdnem robu grmovnih vrst, saj

s tem do neke mere skrbimo za prstoživeče živali in jih vsaj deloma morda odvrnemo od škode na mladovju. Srnjad in jelenjad je tu kar številčno prisotna, zato je na določenih mestih smiselno tudi uporabiti razne zaščitne ukrepe, če želimo uspešno pomlajevanje sestojev.

Eno od tveganj predstavlja tudi žled. Pri tem smo bolj nemočni, saj praviloma poškoduje vse vrste drevja. Listavcem lahko lomi posamezne dele krošenj ali pa cela drevesa, iglavcem pa pogosto lomi vrhove. Na vrednosti s tem ne izgubimo veliko, saj je vrh najmanj vreden del debla, a predstavlja nadaljnje tveganje če tako drevo pustimo v sestoji (lubadar, bolezni). Kako povečati stabilnost proti žledu je težko reči, na splošno pa velja, da bolj kot je stanje podobno naravnemu, bolj bo sestoj odporen na naravne dejavnike.

2.5. Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz posesti gozda

Pravice:

- Vsak lastnik lahko svoj gozd izkorišča, običajno za pridobivanje lesa za prodajo ali domačo uporabo. Način rabe pa je lahko omejen v gozdovih s poudarjenimi določenimi funkcijami gozda (npr. varovalna, kjer gozd varuje strme predele pred erozijo ali pa v zavarovanih območjih kot je npr. Triglavski narodni park), lahko pa je izkoriščanje dovoljeno, a se del ne sme opravljati v določenem časovnem obdobju, npr. v bližini gnezdišč ali brlogov v času gnezdenja oziroma poleganja mladičev.
- Lastniki gozdov imajo pravico, da vplivajo na pripravo in vsebino gozdnogospodarskih načrtov, ki se izdelujejo vsakih 10 let in predpisujejo gospodarjenje z gozdom na nekem območju. Lastniki imajo pravico sodelovati pri izdelavi gozdnogojitvenih načrtov, ki so osnova za gospodarjenje s posamezno gozdno posestjo.
- Lastniki, ki se odločijo za izvedbo nekaterih gojitvenih del, so upravičeni do določenih subvencij, pridobivanje teh pa teče preko Zavoda za gozdove.
- Lastniki varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom ne plačujejo davka na katastrski dohodek od teh gozdov.
- Lastnik ima pravico z gozdnim zemljiščem prosto trgovati, pri tem pa mora upoštevati določene omejitve, ki sicer veljajo za kmetijska zemljišča. Prodajo mora odobriti upravna enota, na območju katere gozd leži, pri nakupu pa imajo prednost določeni kupci. Predkupno pravico lahko uveljavlja najprej lastnik, katerega zemljišče meji na gozd, ki se prodaja, nato pa drug lastnik, katerega gozd je najbližje gozdu, ki se prodaja. Pri nakupu varovalnega gozda ima predkupno pravico država, pri nakupu gozda s posebnim namenom pa država ali lokalna skupnost.

Dolžnosti:

- Po zakonu je vsak lastnik gozda dolžan z njim **gospodariti v skladu s predpisi in gozdnogospodarskimi načrti**. Lastnik mora gozd redno pregledovati in spremljati njegovo zdravstveno stanje. Če se stanje spremeni, je treba obvestiti revirnega gozdarja, ki bo

predpisal ukrepe, ki jih je treba izvesti.

- Lastnik mora **pred izvedbo del vedno obvestiti revirnega gozdarja in pridobiti dovoljenje** Zavoda za gozdove. Zavod na osnovi pobude lastnika izda odločbo, na osnovi katere lahko lastnik izvede dela.
- Lastnik **mora dopustiti prost dostop vsem**, ki se želijo sprehajati po gozdu. Izjema so dejavnosti, ki prinašajo denar s področja turizma in rekreacije. Pregarjanje in nadlegovanje sprehajalcev ni dovoljeno. Prav tako mora lastnik dopustiti v gozdu rekreativno nabiranje gob, plodov, prosto živečih živali, čebelarjenje in lov. Izjema je pri nabiranju plodov, če se lastnik profesionalno ukvarja z nabiranjem in prodajo plodov. V tem primeru je treba obiskovalce o tem obvestiti z oznakami v gozdu.
- Lastnik je **odgovoren tudi za na divje odložene odpadke**, če ni znan tisti, ki jih je odložil. Lastnik je dolžan odpadke odstraniti.
- Lastnik gozda je **zadolžen za vzdrževanje oznak mej svoje posesti**. Če označb mej ni mogoče najti, se mora posvetovati z mejaši. Če posvet ni uspešen, je treba za določitev mej najeti geodetsko podjetje.
- Vsako leto mora lastnik **plačati pristojbino za vzdrževanje gozdnih cest**. Pristojbina se ne plačuje za varovalne gozdove, gozdove s posebnim pomenom in gozdove brez gozdnih cest. S tem denarjem se vzdržujejo gozdne ceste po katerih poteka odvoz lesa iz gozda.

2.6. Možni finančni viri

Možni finančni viri kmetije iz naslova gozda in njim povezanimi dejavnostmi so lahko prijave na različne razpise, ki jih objavljajo Agencija kmetijske trge in razvoj podeželja, občine, Zavod za gozdove Slovenije v okviru gozdnega sklada ter ostale organizacije. Pri izvedbi gojitvenih in varstvenih del naj se lastnik vedno najprej poveže z revirnim gozdarjem in tako izkoristi možnost sofinanciranja del v svojem gozdu. Pri izvedbi novogradenj ali rekonstrukcij gozdnih vlakov naj preveri možnost sofinanciranja teh na razpisih AKTRP in občin. V primeru posodabljanja opreme (traktor, vitel, motorna žaga,...), ki je potrebna za varno delo v gozdu naj lastnik spremlja razpise PRP.

2.7. Dolgoročni načrt gospodarjenja z gozdom

Dolgoročni – 10 letni načrt gospodarjenja z gozdom

Dolgoročni načrt gospodarjenja z gozdom vključuje naslednja dela:

1. **gojitvena in varstvena dela:** lastnik bo dela izvajal, kot je navedeno v preglednici na strani 9. Glavnina gojitvenih in varstvenih del...
2. **posek:** načrtovani 10-letni posek po posameznih negovalnih enotah je razviden iz preglednice št. 6 na strani 9, ki skupaj predstavlja ___ m³...
3. **izvajanje del za krepitev funkcij:** lastnik kmetije z izvajanjem predpisanih gojitvenih in varstvenih

del ter poseka iz gozdnogospodarskega načrta krepi poleg lesnoproizvodne funkcije tudi vse ostale funkcije...

4. **alternativne možnosti uporabe lesa:** les, ki v izhodišču predstavlja zgolj drva za kurjavo ali pa celo odpad, lahko s preprosto obdelavo (npr. z uporabo motorne žage ali premične žage) spremenimo v ...
5. **širitev gozdne posesti:** trenutna površina gozdne posesti obsega ____ ha, kar z ekonomskega vidika kmetiji ...
6. **sodelovanje in povezovanje:** lastnik naj redno sodeluje s svojim revirnim gozdarjem na ZGS s ciljem dobrega gospodarjenja z gozdno posestjo. Tako bo dobival ažurne informacije ter napotke, ki jih potrebuje za upravljanje gozda. Povezuje naj se tudi z drugimi lastniki gozdov, predvsem na neformalni ravni, z namenom izmenjave informacij in izkušen...
7. **izobraževanje:** lastnik in ostali člani kmetije naj se udeležujejo različnih izobraževanj, preko katerih bodo pridobili znanja, potrebna za celostno upravljanje gozdne posesti oziroma se seznanili z novostmi na tem področju. Novosti naj spremljajo tudi preko spleta ter se tako samoizobražujejo.
8. **pridobivanje finančnih virov:** v gozdovih je potrebno vzdrževati gozdne vlake na način, da bodo vedno prevozne...

3. DODATNE INFORMACIJE IN PRILOGE

Na koga se obrniti, če želim sekati v svojem gozdu?

Če želi lastnik sekati v svojem gozdu, se mora obrniti na pristojno krajevno enoto Zavoda za gozdove Slovenije, v tem primeru KE _____.

Revirni gozdar ob prisotnosti lastnika gozda odkaže drevje za posek in izda odločbo. Lastnik je pri odkazilu odgovoren za prikaz meje njegovih parcel. Po končanem delu pa je dolžan revirnega gozdarja obvestiti o končanem delu.

Prav tako se je na revirnega gozdarja potrebno obrniti tudi v primeru izvajanja negovalnih in varstvenih del, za kar se prav tako izda odločba, in tudi gradnja gozdnih prometnic (tudi vlak), poteka v sodelovanju s krajevno enoto ZGS.

Če želimo izvesti krčitev gozda, tudi če gre za krčitev v kmetijske namene (kjer je včasih že bil pašnik), pa moramo vlogo za krčitev podati na območno enoto Zavoda za gozdove Slovenije, v tem primeru OE _____.

Krojenje lesa

Bistvena razlika med krojenje lesa iglavcev in listavcev je v tem, da iglavce krojimo po dolžini, listavce pa po kakovosti. Pri iglavcih krojimo osnovne dolžine, v Sloveniji je to po navadi 4 m, oziroma mnogokratnike tega (8 m, 12 m). Temu dodajamo še nadmero, s katero ščitimo osnovno dolžino hloda pred poškodbami. Po veljavnih standardih velja, da je potrebne 1-2 cm nadmere na tekoči meter osnovne dolžine, oziroma najmanj 5 in največ 20 cm. Večje ali manjše nadmere predstavljajo vrednostno izgubo. Vrh odrežemo pri 8 do 10 cm premera. Pomemben je vpliv korenovca, pri katerem se pogosto nahajajo napake kot so trohnoba, gniloba, kolesivost, zverženost vlaken, in se nahajajo v prvih metrih debla. Če tako napako izločimo in prvi del korenovca odžagamo proč, lahko bistveno povečamo vrednost prvega, najdebelejšega sortimenta. Pomembno je poznati tudi mejo med hlodovino in tehničnim lesom, saj je med njima velika cenovna razlika. Najmanjši premer na tanjšem koncu hloda je po standardu 21 cm.

Krojenje listavcev je zahtevnejše, kriterij tu ni dolžina ampak kakovost. Pomembno je poznavanje napak, cen lesa in potreb kupca. Na splošno pa velja, tudi za iglavce, da je pomembno vnaprej vedeti, kdo bo naš kupec, kakšne sortimente potrebuje in kakšne ima standarde glede napak in dolžin. Tako je tudi pri iglavcih smiselno krojenje prilagoditi na nestandardne dolžine, če vemo, da naš kupec proizvaja na primer plošče, dolge 3 m, torej bodo primernejši 6 m dolgi hlodi kot pa 4 m.

Izvajanje varstvenih del

Za izvajanje varstvenih del v svojem gozdu se moramo prav tako obrniti na revirnega gozdarja. Tudi za ta dela se namreč izda odločba, lastnik pa je upravičen tudi do sofinanciranja s strani države. V celoti je s strani države financirana nabava, polaganje in izdelava kontrolnih in lovnih nastav in lovnih pasti za podlubnike, gozdna higiena ter izvedba protipožarnih ukrepov v požarno ogroženih gozdovih. Gozdna higiena pomeni pospravo polomljenih, svežih vrhov iglavcev po ujmi, s čimer želimo preprečiti pojav lubadarja, tudi če ne izvedemo poseka polomljenih dreves.

Poleg varstva pred požari, škodljivci in boleznimi obstaja še varstvo pred divjadjo. Pri tem ščitimo mlajše razvojne faze pred objedanjem, obgrizanjem in lupljenjem. Mladje lahko ščitimo individualno s količenjem, z mrežo ali s tulci (za različne drevesne vrste so primerni različni tulci), ter s premazi vršičkov ali pa kolektivno z ograjami. Pristojni revirni gozdar presodi, kateri način je v konkretnem primeru cenejši, kakšni tulci so primerni glede na teren in drevesne vrste, ki jih ščitimo, lastniku izda odločbo in tudi obračuna višino subvencije. Poleg tega da je lastnik upravičen do določenega deleža subvencij, brezplačno prejme tudi material (tulce, premaze, mreže). Starejše razvojne faze mladovja in drogovnjaka lahko ščitimo tudi s premazi debel.

Seznam izvajalcev del in odkupovalcev lesa

Seznam odkupovalcev lesa in izvajalcev del za celotno Slovenijo je dostopen na naslovu:

- Portal Moj Gozdar: <https://www.mojgozdar.si/>
- Gozdarski inšpektorat: <http://spletni2.furs.gov.si/GOZD/GozdZav.asp>

Evidenčni list o uporabi in prometu z gozdnimi lesnimi sortimenti

Podatki, ki jih vodi lastnik gozda oziroma drugega zemljišča na podlagi te listine, so skupaj z dovoljenjem za posek dreves skladni z zahtevo Uredbe (EU) št. 995/2010 o informacijah o dobavah, ki jih mora gospodarski subjekt, ki daje les in lesne proizvode na notranji trg, zagotavljati 5 let. Navedene informacije (A), ocena tveganja zakonitosti sečnje (B) in ukrepi za zmanjšanje tveganja (C) predstavljajo sistem potrebne skrbnosti, kot ga določa Uredba (EU) št. 995/2010. Zaradi lažjega zagotavljanja podatkov v okviru inšpekcijskih pregledov (gozdarska inšpekcija in Finančna uprava RS) priporočamo tudi navedbo podatkov o lastni uporabi gozdnih lesnih sortimentov ter hrambo drugih dokumentov povezanih s prodajo ali dobavo lesa.

Lastnik gozda oziroma lastnik drugega zemljišča, na katerem so rastle gozdne drevesne vrste (ime in priimek ter naslov oziroma firma in sedež):

Podpis:

Številka dovoljenja za posek in/ali morebitna druga dovoljenja:

A – INFORMACIJE

Zaporedna številka dogodka (prodaje, neodplačne dobave ali lastne uporabe)	Prodaja ali neodplačna dobava (kupec ali prejemnik ter datum prodaje ali neodplačne dobave)	Lastna uporaba (datum prevoza ali pravila)	Drevesne vrste	Gozdni lesni sortimenti (hlodovina, drva, sekanci ...)	Količine (m ³ , t, prn ...)
1.					
2.					
3.					

4.					
5.					

B – OCENA TVEGANJA ZAKONITOSTI SEČNJE

- a) Tveganje je zanemarljivo.
- b) Tveganje ni zanemarljivo.

C – UKREPI ZA ZMANJŠANJE TVEGANJA

- a) Prisotnost lastnika pri sečnji dreves,
- b) Kontrola sečišča po poseku dreves,
- c) Zamenjava izvajalca sečnje v primeru ugotovljenih nezakonitosti,
- d) Obveščanje pristojnih organov (gozdarska inšpekcija, policija) o nezakonitih aktivnostih pri sečnji,
- e) Drugi izvedeni ukrepi za zmanjšanje tveganja,

Navodila za izpolnjevanje evidenčnega lista

A – INFORMACIJE

1. V stolpcu »Zaporedna številka dogodka« se beležijo zaporedne številke dogodkov - izvedenih dobav v primeru prodaje ali neodplačnih dobav (npr. podaritev) gozdnih lesnih sortimentov. Za dogodek se šteje tudi opravljen prevoz ali opravljeno spravilo gozdnih lesnih sortimentov za lastno uporabo.
2. V stolpec »Prodaja ali neodplačna dobava« se vpišejo podatki o imenu in naslovu prejemnika (osebniemu imenu in naslovu fizične osebe ali firmi in sedežu pravne osebe), gozdnih lesnih sortimentov. Datum dobave je datum prevzema gozdnih lesnih sortimentov s strani kupca oziroma prejemnika.
3. V stolpec »Lastna uporaba« se vpiše datum prevoza ali spravila gozdnih lesnih sortimentov.
4. V stolpec »Drevesne vrste« se vpiše splošno ime drevesne vrste, npr. smreka, jelka, črni bor, rdeči bor, bukev, javor, hrast, beli gaber, črni gaber... .

B – OCENA TVEGANJA ZAKONITOSTI SEČNJE

V tej rubriki se poda oceno tveganja, ali je bil les pridobljen v skladu s predpisi.

V primeru, da je lastnik gozda skladno z odločbo o odobritvi poseka izbranih dreves sam posekal drevesa, se obkroži »a) Tveganje je zanemarljivo«. V tem primeru ni treba izpolniti rubrike »Ukrepi za zmanjšanje tveganja«.

V primeru, da je lastnik gozda za posek dreves najel izvajalsko podjetje ali je sečnjo izvajal nekdo drug (npr. v okviru medsosedske pomoči), lastnik gozda pa pri sečnji ni bil prisoten, se obkroži »b) Tveganje ni zanemarljivo«. Posledično je treba izvesti ukrepe za zmanjšanje tveganja in izpolniti rubriko »C-Ukrepi za zmanjšanje tveganja«.

C - UKREPI ZA ZMANJŠANJE TVEGANJA

V tej rubriki se obkrožijo izvedeni ukrepi za zmanjšanje tveganja, kot so:

5. V stolpec »Gozdni lesni sortimenti« se vpiše vrsta gozdnih lesnih sortimentov, npr. hlodi, drva, sekanci
6. V stolpec »Količine« se vpišejo količine gozdnih lesnih sortimentov za vsako posamezno drevesno vrsto in vrsto gozdnih lesnih sortimentov, npr. v kubičnih metrih (m³), v tonah (t), prostorninskih metrih (prm)
7. Če lastnik gozda proda les na panju, se izpolni samo stolpce »Drevesne vrste«, »Količine« in »Prodaja ali dobava«, v stolpec »Gozdni lesni sortimenti« pa se vpiše opomba, da je bil les prodan na panju.
- prisotnost lastnika pri sečnji dreves,
 - kontrola sečišča po poseku dreves,
 - zamenjava izvajalca sečnje v primeru ugotovljenih nezakonitosti,
 - obveščanje pristojnih organov (gozdarska inšpekcija, policija) o nezakonitih aktivnostih pri sečnji,
- oziroma se po potrebi vpišejo še drugi izvedeni ukrepi za zmanjšanje tveganja. Navedejo se tudi datumi izvedbe posameznih ukrepov za zmanjšanje tveganja.

